

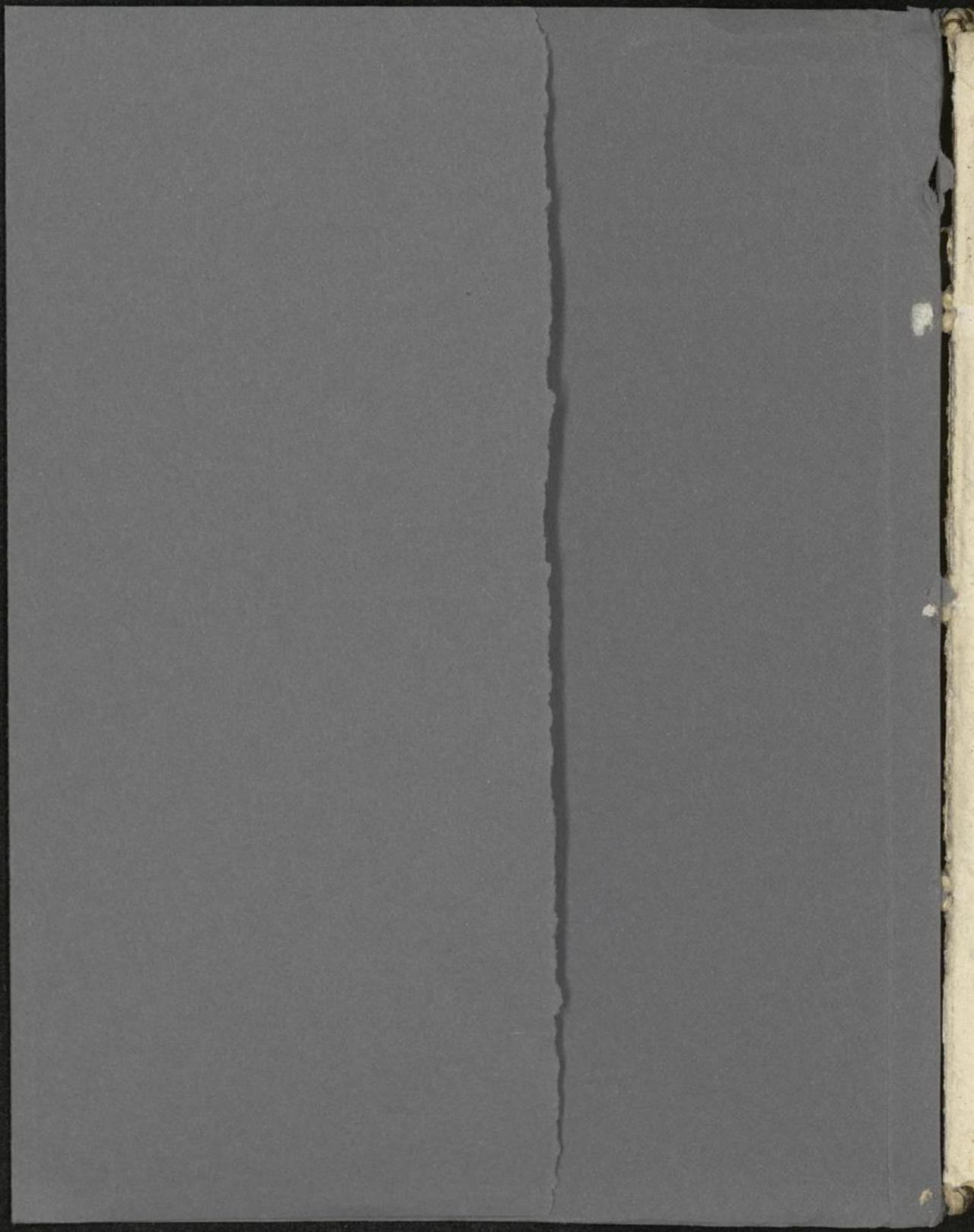
Wiener Stadt- und
Landesbibliothek

245399

E:IC

A

MA 9 - SD 25 - 051999 - 54

DIVI PATRIS HIERONYMI

Aureola, ad uitam non iucunde,
minus q̄ religiosissime insti,
tuendā morali grauitate
spectatissima.

XXXII. d. 24.

MAGISTRI ANDREAE MISBEGII, AD GE,
orgium Ratzenbergeriū, ingenuarū artiū doctorē sci-
entissimū. De laudibus diui Hieronymi. Epistola.

Vod si Georgi humanissime ac optime eos ipsos
q Plinius ille nepos arbitraſ beatos, qbus deoꝝ mu-
nere aut scribēda facere aut legenda cōcessum est
scribere beatissimos illos quibus utrūq; collucentissimā ec-
clesiā lucernā atq; columē gloriosissimū patrē Hieronymū
tibi cū primis intrariū quis nō iure optimo beatissimog; de-
putet numero asciscendū. Qui ut itegerrime innocētissime
q; uictitādo, ita iugi opera fructuissime lucubrādo. Quæ
tum suæ tēpestatis eſét mortalibus tū posteris compendiū
allatura maximū de fidei nostræ sacramētis merit⁹ est qop-
tīme. Neq; q; plane internos cet uitæ magis sanctimonia an-
ne sedulo sanctoq; scribendi studio orthodoxis cōtulerit. Is-
nāq; uerū ac summū legislatorē christū qui & fecit, faciēda-
q; simul docuit. Proba æmulari opera studens in nullis unq;
doctrinæ fidē suæ imminuit. Atqui potius uniuersis morum
præceptis seuera sua, tetrica nobis ppe inimitabili atq; apo-
stolica uita pōdus & robur ualidū: auctoritatēq; adiecit gra-
uitissimā. Quā aliis degendi legē astruxit exemplo ipse atq;
opere locupletius firmauit. Quippe citra ullā intercapædi-
nem memoratu pene incredibile crebro uel orare, uel quædā
cōcinnare aut cōcinnanda presiū inuestigare, legēda facere
faciēdaq; repertus est instruere. Ac ne multa sic iugis oratiōi
lectio, lectioni deuota succedit oſo, ut quiesce credas nunq;.
Quo uiuēdi more ueritatis solidæ sāctuariū ueræq; sapiētiæ
inuictus affluēti cœlestiū mysteriorū ubertate instructus cū
etia luxuriātis fortunæ irritamēta strēnue aspnari cōdidicis-

contēnenda cōstanter mōstrauit: defugiēda dicēdi nobis ca
ractere luculēter expressit. Testimonio sunt multigena quæ
edidit uolumina. Nō iucūda mō auribus uerū aīs quoq; no
stris excolēdis cōquisitissima Epistolæ præsertim uitæ op⁹
instituēdæ secūdissimū, tā multiplici tāq; uaria rerū exube
rans cognitiōe quo mirabili illustrissimā sententiā copia
uerbor; pene coequet numerū. Hoc si qs a primo salutaue
rit uestibulo absolutā uiri periciā sapiētissima latini eloquii
facūdia conditā demirabiē Ciceronianū enī se ante rigidissi
mum dei obtutū horrifícūq; equissimi censoris tribunal ap
pellatū suis proditū scriptis legimus: in pœnitissima porro
ductū loca igenii uim ad psuadendū potentē in expromēdo
ad quosuis casus facile fluidam censoriāq; uitiorum castiga
tione acerrimā haud obscure deprehēdes. Deniq; doctorē
ad mores christianissimos si quis instruēdos Hieronymū fo
uerit nō est qđ habēdi alios desiderio teneat. At solere queri
scio plærosq;, pbe quidē mones inqentes sed esse innūeros
fere tenuis supellectilis lectores nescius es (siquidē mira lo
cupletū paucitas, ingēs uero inopū nūerus) qbus operis in
tegri copia obstāte inopia cōfieri haud facile queat. Paupe
riem iccirco ne quis qs est obtēdat cōsulendū quoq; illis du
ximus. Atq; excellētissima quæq; excerpta, qbus uelut in
termicātib⁹ passim margaritis totus sparsus cōfulget Hie
ronymus, & in unū cōflata corpusculū, cui Aureola nomē
Calchographis, disertissime Georgi tuo iprimendū ductu
nup dedi. Id polliceor satis superq; erit. Si grādius qs opus
habere nequerit, qđ tāta est in cōpendiū arctatū moderatio
ne ut nec quēq; pdiga eius fastidiat copia, satisq; abunde fa
ciat cūctis mira angustiæ gratia tot habet sentetias memo
ratu, imitatuq; dignissimas quot uersus q; obrem nō frequēs

modo in manibus est uersandus, sed totus memoriae mandādus. Sed quid tantum laudare pergo cui nunq̄ satis laudato laus oīs est inferior. Ecce igitur: ut ad te diuertar litterator̄ & moderatissime Georgi Hieronymi tui quem uelut coeleste oraculū ueneraris obseruas atq; colis Aureolā. Id sibi nomē exp̄specta usurpātē præcellētia. Quā hisce excudi typis, ac Enchiridion ab epistolari discretū opere ideo fieri iampridē discupiebas. Quo id ipsum quæstu: ut nosti: cōmoditatis fe/racissimū: inter multos disseminatū, inmēsam parturire fru/gem cōmodius quiret. Iam tuo satis per me factū desiderio cernis, itaq; mutuā præsta operā, meoq; ne morā facias dū exiget opus per humaniter queſo fecisti aut̄ tum optate cum sanctissimi uiri opusculū, & me a pestiferis blatterator̄ & aculeis: rabiosulīsq; uitiligatoribus, q̄ uirulentis ulceribus obsiti papulas uel innoxias in alieno & paucas obseruāt corpore. Quibusq; obstrigilare subsannare aliis obtrectare nō ultimū uidetur sapere omni conatu totisq; uiribus protexeris cōtuitusq; eris. Hanc subinde candicantē Hieronymi Aureolam cum tuo chartaceo thesauro omnigenis uoluminibus splē/didissimo castigatissimoq; placide reposueris. Quem habes nō ut oculos inani illius pascas intuitu, aut fastidientis more stomachi noua degustes singula: uerū quo animū tuū multi-iuga rerum doctrina excolas / sanctimoniaq; subornes. Et si quādo cæteror̄ tescripta contēplari delectat facis more eo/rum qui nō immorādi gratia in aliena se castra contulerunt, sed potius explorandi & ad suos celeri cursu reuertēdi. Non enim nescius es quantū emolumenti grauis uirilis atq; illu/stis/quantūq; dispendii incommodi ac perniciei clarioribus ingeniis sine omni delectu inutilis uaria & inconstans lectio afferre soleat longe magis distrahēs, ac lectorem corrūpens

Quel alens aut ad bonam frugem erudiens. Vale meū pro
fugium unicūq; præsidiū. Viennæ ex Collegio Civili. Mil
lesimo. &c. undecimo. Calendas Iulii.

Index Capitum.

Exhortatio efficax. Caput.	i.
De Obedientia.	ii.
De Tribus generibus monachorū Aegypti.	iii.
De Castitate.	iv.
De Paupertate.	v.
De Vtilitate paupertatis.	vi.
De Correctione & doctrina præsidentis.	vii.
De Solitudine.	viii.
De Laudibus & utilitate heremi.	ix.
De Periculo uitæ solitarie.	x.
De Periculo habitandi in urbibus	xi.
De Abstinentia & præcipue a carnisbus.	xii.
De Abstinentia tam Philosophorū q; sacerdotum aliorūq; sanctorum.	xiii.
De Temperatis ieuniis.	xiii.
De Contemplatione/oratione/ & lectione.	xv.
De Vigiliis.	xvi.
De Vestibus.	xvii.
De Laboribus manuum.	xviii.
De Laude religionis, & de inductione ad eam.	xix.

De Laude & detractiōe uitāda, & periculis huius uitæ.	xx.
De Iuramēto uindicta mēdatio stultiloquio phibēdo.	xi.
De Paciētia reconciliatiōe & mortuis nō lugēdis.	xxii.
De Tribulationibus & obprobriis preferendis.	xxiii.
De Timore ultim iudicii & defectu huius uitæ.	xxiv.
De Virtute humilitatis & simplicitatis ac tumenti animo uitando.	xxv.
De Humilitate Christi quem imitari debemus.	xxvi.
De Iusticia & uitæ rectitudine.	xxvii.
De Fide spe & timore.	xxviii.
De Charitate & pace.	xxix.
De Infirmis & pauperibus recreādis.	xxx.
De Pœnitentia & misericordia dei.	xxxi.
Conclusio libelli.	xxxii.

Sanctissimi cōfessoris Hieronymi atq; doctoris scientissimi
Aureola ex redolētissimis flosculis gēmisq; candi-
dissimis luculente cōtexta.

FRATRES charissimi. Nō queo quem mēte cōcēpi
ore pferre sermonē, & cordis lōeticiā lingua nō ex-
plicat. Hoc aut nō solū ego patior qui cupio nar-
rare quæ sentio, sed etiā & uos meū patimini plū exultātes
in cōscientia q̄ in eloquio pferētis. Cū igiē nihil est christia-
no felicius cui pmittunt regna ccelor̄, nihil laboriosius q̄ de
uita quotidie periclitat̄, nihil eo fortius qui uincit diabolum,
nihil imbecillius qui a carne superat̄. Vtriusq; rei exēpla sunt
plurima. Latro credidit in cruce & statī meret̄ audire. Amē
dico tibi, hodie meū eris in paradiſo. Iudas de apostolatus
fastigio in pditionis tartarū labī, & nec familiaritate cōmu-
ni, nec intinētiōe buccellæ: nec osculi gratia frangī, ne quasi
hoiem tradat, quē filiū dei nouerat. Nos quidē parua dimi-
simus: grādia possidem⁹, cētuplicato ſcenore christi pmissa
reddunt̄. Hæc dicimus nō tā tibi q̄ aliis sub tuo noīe, ut pri-
ma te fili frōte doceamus magna cōcepīſe, excelsa ſectari, &
adolescētiæ īmo pubertatis intestina calcantē pfectaēq; aeta-
tis gradū ascēdere. Scis enī dogma noſtrū, humilitatis tenere
uestigiū: & pima gradiēdo ad summa nos ascēdere. Ideo fan-
ctus mihi inuocandus est spiritus, ut hæc ſuo ſenu ore meo
defendat. Nō quidē campū Rhetorici desideramus cloquī.
Nō dialecticor̄ tēdicula, nec Aristotelis spineta cōquirimus
ſed ad sanctar̄ ſcripturar̄ grauitatē cōſugimus, ubi uulnerū
uerā medicina eſt, ubi dolor̄ certa remedīa. Verū qa memo-
ria labī oīm quæ dixerim⁹ desideras cōmentariolū fieri: ut
obliuionē lectio cōſoleſt̄. Ideo pauca quæ tibi reor fore neces-

saria credidi subiecta, illo enim nostra tedit oratio, ut quoque
unus est labor unus & premiu[m] sit. Navigates namque rubrum ma-
re in quo optandum nobis est ut uetus Pharao mergat cū suo
exercitu. Multis difficultatibus atque piculis ad urbem maximam
pueniunt: utroque littore getes uagae, immo beluae habitat fe-
rocissimae semper solliciti, semper armati totius anni uehementes ciba-
ria, latenteribus saxis uadisque durissimis plena sunt oia. Quor-
um ista: p[ro]spicuum est. Nam si saeculi negotiatores tam sustinet,
ut ad certas pueniat periturasque diuitias, & seruet cū aiae di-
scrimine quae multis periculis quaesierunt. Quid christi nego-
ciatori faciendum est: qui uenditis oibus querit preciosissimam
margaritam. Qui totis substancialiter opibus emit agrum, in quo re-
periatur thesaurum quem nec fur effodere, & latro non possit aufer-
re. Nosse igit[ur] oportet quid iussum sit, quid ueriblity, ut scie-
tes utrumque seruemus. Alioquin antescientiam mandati impossibili-
le est nos se quid fiat. Et haec ergo non integris rate uel merci-
bus quasi ignaros fluctuum doctus nauta præmoneo. Sed
quasi nuper e naufragio electus in littus timida nauigaturis
uoce denuntio, cuncti tame mei sensus affectu uobis uaco.
Sed obsecro uos ut conatus meos orationibus adiuuetis, ut
dominus & saluator pro causa sua respondeat. Vestrū itaque est,
ut uoluntate sequatur effectus. Meū est ut uelim: obsecratio-
num uestrarū est, ut possim. Sed ipsum meum sine deo semper
auxilio non erit meū. Deus semper largitur, semperque donatu-
rus est, nec mihi sufficit quod semel dedit, nisi semper dederit. Si
enī duxi iudicis sententiam crebra mulieris flexit petitio, quanto
magis paterna uiscera interpellatio[n]e sedula molliuntur. Scito
te tamē ante omnia nobis nil esse antiquius: quod Christi iura
seruare, nec patrum transferre terminos semperque meminisse
Romanā fidem apostolico ore laudatam.

Capitulū secundū de obedientia.

Accipe ergo fili doctrinā nostrā ea ueritate simplici-
tate & quā dīcim⁹: quia nō quārimus hom̄ gloriā
(deus testis est) nec ad hoc loq̄mur ut hūanas amici-
tias aucupemur: ne nostræ adulatōis sermone & nos & ali-
os decipiamus nec ut nos apud hom̄es aliquid uideamur: sed
ut apud deū hom̄es magna mereant̄. Hoc est itaq; totum qđ
apprehēsa manu ilinuare tibi cupio. Et ut simpliciter motū
mētis mēæ fatear nūc monachi in cunabula moresq; discu-
timus. Si uis iḡ ad uitā ingredi serua præcepta: hoc est ab
omni præcepto illūcito quo phiberis recedas: & ad omne
bonū quod iuberis próptus accedas. Respice sanctū uirum
Pamachiū: & seruētissime fidei. Paulinū presbyterū qui nō
solū diuitias: sed seipso domino obtulerūt: qui cōtra diabo-
li tergiuersatioñē nequaq; pelle pelle: sed carnes & ossa &
anias suas domino suo cōseclarūt: q; te & exéplo & eloquio
id est & opere & lingua possint ad maiora pducere: nobilis-
es et illi sed in christo nobiliores. Diues et honoratus & illi
imo de diuitib; paupes & iglorii et iccirco ditiores & ma-
gis incliti q; a christo paupes & ihonorati. Contēnis aug-
contēserunt & multi philosophi. Nō enī satis est pfecto &
cōsumato uiro opes contēnere pecuniā dissipare & piicere
qđ in momēto & perdi & inueniri pōt. Fecit hoc et Antiste-
nes fecerūt plurimi: quos uiciosissimos legimus. Plus enim
debet christi discipulus præstare q; mūdi philosophus glo-
riae anial & popularis auræ atq; rumoris uenale mancipiū
Tibi non sufficit opes cōtemnere nisi & christum sequaris.
Te ipsum uult dominus hostiā uiuā placentē deo: te inq; nō
tua. Et deq; uariis téptationib; cōmonet: quia multis pla-
gis & doloribus erudit̄ israel: & quē diligit domin⁹ corripit

90

Flagellat autem oem filium quem recipit. Et quod si te ipsum dominum
dederis & apostolica virtute perfectus sequi coeperis salua-
torum: tunc intelliges ubi fueris: & in exercitu christi quod extra-
neum tenueris locum: unde & propositum monasterii timeas ut do-
minum diligas ut parentem. Credas tibi salutare quod ille pra-
coepit: nec de maioris sententia iudices cuius officii est obe-
dire & implere quae iussa sunt. dicente Mose. Audi israel & ta-
ce neque ipse te doceas: nulla ars absque magistro discit. Etiam
muta aialia & ferarum greges. ductores sequuntur suos: in api-
bus principes sunt. Grues una sequuntur: ordine fractorio im-
perator unus: iudex unius paucitatem. Roma ut codita est duos
fratres simul habere reges non potuit: & fratricidio dedicata.
Ego dico vobis ut regnabat
in eorum in pectore
In Rebeccam utero Iacob & Esau bella gesserunt. Singuli ec-
clesiarum episcopi: singuli archiepiscopi singuli archidiaconi: & omnis
ordo ecclesiasticus suis rectoribus nititur: In nauim unus gubernator:
in domo unus dominus: in quo quis gradum exercitu unius
signum expectatur. Et ne plura replicando legenti fastidiu faci-
am: per haec omnia ad illud tendit oratio ut doceat te non tuo
arbitrio relinquendu: sed uiuere debere in monasterio sub
unius disciplina patris consortioque multorum: ut ab alio discas
humilitatem: ab alio patientiam: hic te silentium: ille te doceat
mansuetudinem: non facias quid uis: comedas quod iuberis:
habeas quantum acceperis & illud operis tui pensa soluas.
Subiiciaris cui non uis: Iesus ad stratum uenias: nec dum exple-
to somno surgere copellaris. Tatis occupatus negotiis: nul-
lis uacabis cogitationibus. Et dum ab alio transmis ad aliud opus
que succedit operi. Illud solum mente retinebis quod agere com-
pelleris: nam omni oblatione & hostia praeiosior est obtempe-
rantia mandatorum dicente propheta. Ecce obedientia melior est
quam sacrificium & ambitio quam adeps arietum. Et alibi. Initium bone

uitæ facere iuxta quæ præcepta illud apud deū magis quā
imolare hostias. Et alibi. Qui cōseruat lēgē: multiplicat ob
lationē. Sacrificiū salutare est attēdere mādatis: & discede
re ab omni iniqtate: nec nobis blādiri debemus in factis ius
sorum: si in p̄hibitor̄ trāgressione peccemus cū trāsgressi
onis crimē benefacti meritū tollat. Qđ nō mei sensus asser
tio: sed utriusq; t̄ stamēti exēpla probāt: ubi inuenim⁹ etiā
dei amicos ob unius cōtemptus errorē bonor̄ retrofactoꝝ
munificentia perdidisse: sic Adā facile cum diabolo credidit
seducēti post familiaritatē & colloquiū dei unius pomī cu
piditate superatus pdidit paradisum. Et quia per trāsgressi
onē unū habere præsumpsit: multa simul bona amisit. Sic
uxor Loth post angelor̄ colloquia cōtra interitū tum retro
aspiciēs in figmentū salis repēte cōuersa est. Quis hic præ
sumptionis spiritus: qui tantā in animo nostro operat au
daciā: ut cum sanctos homines de leuibus etiā culpis uidea
mus punitos esse & nos quotidie in maioribus & pluribus
delinquētes intactos in media dānatiōe fore credamus: q̄q
leue nunq̄ sit deū etiā in exiguo contēnere: qui non tantū ad
qualitatē peccati respicit sed etiā ad p̄sonē contēmptū: p/
pter quod nō solū homini intendendū quale sit: quod iubet
sed quātus sit ille qui iubet. Excludit hoc loco uulgaris illa
sentētia: qua mihi suo iudicio religiosi & qui sapientes sibi
met uidentur dicere solēt. Sufficit nobis ut non criminalia
peccata & majora faciamus facilis est enim omissione minore
delictoꝝ qui dum animalis sapiētia occupant animos: spiri
tualem intelligentiā & consuetudinē diuinæ legis ignorāt:
quæ sāpe peccatum ostendūt quod nobis non uidetur esse
peccatum: & quæ illic impietatē facit ubi nos pietatis opus
ostendimus. Saul & Iosaphat reges fuerunt israel: & dum

misericordiā his quos deus oderat præstiterūt dei offendit
in opere pietatis incurunt. Econtrario Phinees filiisq; Leui:
gratiā dei humana cæde & suorum parricidio meruerunt.
Vides quantū ab hūanis sensibus p nostrā imperitiā incre-
pat diuiua sentētia ut nobis interdū cœlestis iudicis dispēsa-
tionē: nesciētibus iūsta uideant: quæ p causar; scientiā iuste
& satis recte facta pbañt. Et rursum ea quæ uestro iudicio
recte pbañt apud deū plerūq; reproba & igrata uident̄ q̄s
hodie patris Abraæ exēplo, innoxiuū uolēs filium trucidare
hūano iudicio nō credereſ insanus: ecōtra quis in tactu arce
domini imitatus Ozā hoīm iudicio cōdemnareſ. Cōsidere-
mus igiū quātus casus sit temere cōtemnentis cū tāta ruina
esse dicit̄ in negligētia obsequētis uel quā damnationē exce-
pturos credimus indeuotos cū tantā reprobationē deuoti
excepérint tepidū discipulū nō amat christus: qui uult me⁹
esse discipulus ait abneget se meti p̄m sibi & tollat crucē suā
& sequāt̄ me / beatæ itaq; sunt illæ aīæ quæ dorsum suū cur-
uauerūt ut suscipiat sup se sessore & frena eius paciant̄ ut
quocunq; uoluerit flectat eas quādo enī magister præcipit
obediētis indicū est si dimisso aduersus eum audiat capite.
Si aut̄ uertat tergū signū est contēnentis.

Cap. tertiu de tribus generibus monachor; egypti.

Tq̄a monachor; fecim⁹ mentionē & te scio libēter
audire quæ sūt facta aurē paulisp accōmoda. Tria
sūt in ægypto monachor; genera. Coenobitæ quos
illi anses gentili lingua uocāt. Quos nos in cōmuni uiuētes
possumus appellare Anachoritæ qui soli habitat p deserta
& ab eo qđ pcul ab hoībus recesserūt nuncupant̄. Tertiū
genus est quod ipsi Remēboth dicūt deterrimū atq; negle-
ctum: quod in nostra prouincia aut solū: aut primū est. Hi

bini uel trini nec multo plures simul habitat suo arbitrio ac
ditiōe uiuētes. Ac de eo quod laborauerūt in mediū partes
cōferunt: ut habeat alimēta cōmunia. Habitāt autē q̄plu/
rimū in urbibus & castellis & quasi ars sit sancta non uita:
quicquid uendiderint maioris est precii. Inter hos sāpe sunt
iurgia: quia suo uiuētes cibo: nō patiūtur se alicui esse subie/
ctos. Reuera solent certare ieiuniis: & rem secreti uictorie
faciūt: apud hos affēctata sunt oīa: laxæ manicæ: caligæ fol/
licātes: uestis grossior crebra suspiria uisitatio uirginū: de/
tractio clericorū: & si quādo dies festus aduenerit saturātur
ad uomitū. His igit̄ quasi quibusdā pestibus exterminatis
ueniam⁹ ad eos q̄ plures sūt & in cōmuni habitāt id ē quos
uocari cōenobitas dixim⁹. Prima apud eos cōfederatio est
obedire maioribus & quicqd iusserint facere. Diuisi sunt p̄
decurias atq; centurias ita ut nouē hoibus præsit decimus.
Et rursum. x. p̄positos sub se cētesimus habeat. Maneāt se/
parati et sciūcti cellulis usq; ad horā nonā ut iſtitutū cōſne/
mo perget ad aliū: exceptis his decanis quos diximus ut si
cogitatiōibus forte quis fluctuet illius cōſoletur alloquiis.
Post horā nonā in cōmūnē cōcurrīt: psalmi resonāt: scriptu/
ræ recitanſ ex more: et cōpletis oratiōibus cūctisq; residēti/
bus: medi⁹ quē patrē uocāt: icipit disputare. Quo loquēte
tantū silentiū fit: ut nemo aliū respicere: nemo audeat excre/
are. dicētis: laus est in fletu audientiū. Tacite uoluūtur per
ora lachrymæ: & nec in singultus quidē erūpit dolor. Cum
uero de regno christi & de futura beatitudine: & de gloria
cōperit anūciare uētura uideas cunctos moderato suspirio
et oculos ad cālū leuātes iter se dicere. Quis dabit mihi pē/
nas sicut colubæ: & uolabo & requiescā. Post hæc conciliū
soluit & unaquæq; de curia pgit: cū suo parēte ad mēsam:

qbus p singulas ebdomadas uicissim ministrat. Nullus in ci-
bo strepit est: nemo comedes loqui: uiuit pane & legumi
nibus & oleribus quae sale solo coadiuntur: uinum tantum senes
acciuit qbus cum paruulis saepe fit pradiu ut alioꝝ ætas fes-
sa sustentet. Alioꝝ non frangat incipiēs: dehinc consurgut pa-
riter et dicto hymno ad præsepio redeut: ibi usque ad uesperas
cum suis unusquisque loqui: & dicit. Vidistis illum & illum quata in
ipso gratia sit: quantum silentium: quod moderatus incessus. Si in-
firmū uiderint consolantur: si in dei amore feruent: cohortā-
tur ad studium. Et quia nocte extra suas orationes publicas in
suo cubili uigilat: circū cunctas cellulas singulorum & aure appo-
sita quid faciat diligenter explorat. Quem tardiorē depræhe-
derint: non increpat: sed dissimilato quod norūt eum saepius
uisitat: & prius incipiētes prouocat orare quod cogant. Opus
dei statutum est quod decano redditum fertur ad æconomiam:
qui & ipse per menses patri omnium cum magno reddit timo-
re ratione: a quo etiam cum cibi facti fuerint degustatur. Ieiuniū
totius anni equale est: excepta quadragesima in qua
sola cōceditur districtus uiuere a Pethecoste cœnæ mutant
in prædia: quo & traditioni ecclesiasticae satissimac: & uen-
trem cibo non oneret duplicato. Ad tertium genitium ueniā quos
Anathoritas uocat & quod de cœnobitis exeūtes excepto pane
& sale amplius ad desertanil deferunt. Huius uitæ auctor
Paulus illustrator Antonius: & ut ad superiora cōseendam
princeps Ioannes baptista fuit. Talē uero uirum Hieremias
quocum propheta describit dicēs. Bonum est uiro cum portauerit
iugum domini ab adolescētia sua sebebit solitarius & tacebit:
quia sustulit super se iugum & dabit pacienti se maxilla saturā-
bitur obprobriis: quia non in sempiternū abiiciet dominus:
horum labore & couersatione in carne non carnis quod alio

tempore si uolueris explicabo. Nūc ad propositū redeam.
Bonū est obedere maioribus: parere perfectis: & post regu/
las scripturarū uitæ tuæ tramitē ab aliis discere: nec præce/
ptore uti pessimo scilicet præsumptione tua.

Capitulū quartū de castitate.

Ortificate inquit apostolus mēbra uestra quæ sunt
sup terrā. Vnde ipse postea cōsiderans aiebat. Viuo
aut nō iam ego: uiuit uero in me christus: q mortifi/
cauerit membra sua: & in imagine noctis pambulauerit nō
timebit dicere. Factus sum sicut uter in pruina. Vnde idem
apostolus castigabat corpus suum & in seruitnrē redigebat
ne aliis prædicās ipse reprobus inueniret. Corporisq; ex p/
sona generis hūani inflatus ardoribus loquebat. Miser ego
homo quis me liberabit de corpore mortis huius? & iterū.
Scio quoniā non habitat in me: hoc est in carne mea bonū:
uelle enī adiacet mihi: ut faciā aut bonū nequaq;. Neq; illud
quod uolo bonū: sed quod uolo malū facio. Et denuo qui in
carne sunt deo placere nō possunt. Vos aut nō estis in car/
ne sed in spiritu: si tamē spiritus dei habitat in uobis. Vnde
post cogitationū diligentissimā cautionē ieuniorū tibi ar/
ma sumenda sunt: & canendū cū Dauid. Humiliaui in ieju/
nio animā meam. Matrem ita uide ne per illam alias uidere
cogaris. Quarum uultus cordi tuo adhæreant: & tacitum
uiuat sub pectore uulnus. Ancillulas quæ illi in obseqo sunt
tibi scias esse in insidiis: quia quanto uilior earum conditio
tanto facilior ruina est. Volo ergo te propter has causas
non habitare cum matre. Et præcipue ne ipsam offerentē
delicatos cibos renuendo contristes: aut si acceperis oleum
igni adiicias: & inter frequentiam puellarum per diem ui/
deas quod noctibns cogites. Adolescentiā tuā nulla sorde

cōmācules ut ad altare christi quasi de thalamo uirgo pce-
das & habeas deforis bonū testimoniuū: licet de cæteris uir-
tutibus: ut sapiētia/fortitudine/iusticia/hūilitate/māsuetu-
dine & liberalitate possūt et alii iudicare. Pudicitia sola no-
uit cōscientia: & humani oculi huius rei certi iudices esse nō
possūt. Fœminæ quoq; quæ nomē tuū nouerint uultū ne-
sciāt. Nā Ioannes baptista sanctā matrē habuit: pōtificisq;
filius erat: & tam enī nec matris affectu: nec patris operibus
uincebañ: ut in domo parentū cū periculo uiueret castitatis.
uiuebat in heremo: oculis desiderātibus christū nihil aliud
dignabañ aspicere: uestis aspera: zona pellicea: cibus locuste
& mel silvestre oīa uirtuti & cōtinentiaꝝ præparata. Vnde
martyré quendā tormēta nō uicerant: sed superabat uolu-
pras. Tandē coelitus inspiratus præcisam morsu linguā in
osculātis se in faciē expuit. & sic libidinis sensum succedens
doloris magnitudo præripuit. Nā quomō q̄ ignē tetigerit:
statim adurit. Ita uiri tactus & fœmine sentit naturā suā &
diuersitatē sexus intelligit. Item quomō poterit libidinē re-
frenare qui nec manū ualet cohibere nec linguā: sed & ho-
spiciolū tuū nunq̄ mulierꝝ pedes terāt: uideas ne sub eodem
tecto māsites nec in præterita castitate cōfidas: q̄a nec Da-
uid sanctior: nec Sāpsone fortior: nec Salomone potes esse
sapiētior. Memēto semp q̄ paradisi colonū de sua possessi-
onemulier eiecerit. Ergo tāti sibi sanctus quilibet frater as-
sistat. Nam scio quosdā corpore cōualuisse: & anīo ægrotā
re cœpisse/ periculose tibi ministrat cuius uultū frequenter
attēdis. Si tamē uiduaa te uisitāt aut uirgo nunq̄ domū so-
lus introeas. Solus cū sola & absq; arbitro uel teste nō sede-
as. Tātaq; cōfabulandi fiducia sit ut intrāte alio ne paureas:
nec erubescas. Speculū enim mētis facies est: & taciti oculi

cordis fatetur archana: tales quoq; habeto socios quoq; cō-
tubernio nō infameris: nō ueste sed moribus ornent: & pu-
dicitā habitu polliceātur. Corrūpunt mores bonos confa-
bulationes pessimæ. Caueto oēs suspicioēs: & quicqd pro-
babiliter fingi potest ne fingeā ante de uita. Crebra munu-
scula & sudariola & fastiolas & uestes applicitas & obla-
tos & degustatos cibos blādasq; & dulces literulas sanctus
amor nō habet. Audi me mel meū lumen meū: meūq; desi-
deriū christus est. Oēs delitias & lepores & risu dignas ur-
banitates: & cæteras ineptias amator̄ in cōmædiis erube-
scimus & in sæculi hoībus detestamur quātomagis in cleri-
cis & monachis quoq; & sacerdotiū proposito: & ppositū
ornat sacerdotio. Nec hoc dico q; aut in te aut in sanctis ui-
ris ista formidē. Sed q; in omni proposito & gradu & sexu
boni & mali reperiātur. Malorūq; condénatio: laus bonor̄
sit. Vide quid possint freна a uitiis nos retrahūt introducūt
ad uirtutū choros in christoq; mōte pulcherrimo habitare
nos faciūt. Quādiu in patria tua es habeto cellulā p̄o pa-
radiso. Varia scripturarū poma decerpe his utere delitiis:
harū fruere cōplexu. Si scādalizat te pes: oculus: man⁹ tua
proiice ea: nulli parcas: ut soli parcas aniæ tuæ. Qui uiderit
inquit dominus mulierē ad concupiscendū eā: iam mæcha-
tus est eā in corde suo. Quis gloriabit castū se habere cor.
Astra nō sunt mūda in cōspectu domini: quātomagis hoīes
quoq; uita temptatio est. Ve nobis miseris quotiens concu-
piscimus toties fornicamur: incbriatus est inqt gladius me⁹
us in cœlo: multo amplius in terra quæ spinas & tribulos
generat. Vas electionis in cuius pectore Christus resonat:
macerat corpus suū & tamē cernit naturalē carnis ardore
suæ repugnare sentētia: ut qđ nō uult hoc agere cōpellatur

intra

ab opere Petri

& tu te arbitraris absq; lapsu & uulnere posse transire: nisi
omni custodia seruaueris cor tuū. Maxime cū plurimi etiā
si continētes iracūdi sunt ebriosi: procaces superbi. Ex con-
tinentia magis inflati percussores maledici cupidi tumidi:
multum sibi placētes ut iudices continentia quāsi p̄aſerūt
incōtinentiæ subministrasse materiā: sed ille continens uere
est: qui uniuersa membrorū officia a malis affectibus subtra-
hit: & cogitatū a tota nequicia cōpescit. Quāto plura tamē
sunt præmia. Nam & ego cum essem iuuenis & solitudinis
me deserta uallarēt incentiuia uitiorū: ardoreq; naturæ ferre
nō poterā: quæ cū crebris ieuniis frangerē: mens cogitati-
onibus æfluabat: ad quā edemandā: cuidā me fratri qui ex
hebræis crediderat in disciplinā dedi. Ut post Quitilianī a-
cumina grauitatē Frōtonis Ciceronisq; fluuios. & lenitatem
Plinii alphabetū dixerim: stridentia anhelatiacq; uerba me-
ditarer. Quid ibi laboris insumpserim? Quotiesq; cessau-
rim: & cōtentione discendi rursus inceperim: testis est con-
scientia: tam mea qui passus sum: q̄ eorum qui mecū duxer-
unt uitam. Et gratias ago domino: q̄ de amaro semine li-
terarum dulces fructus capio. Prima igitur temptationa
clericorum sunt mulierū accessus: nocium genus fœmina
ianua diaboli: uia iniquitatis: scorpionis percussio: cum pro-
xima stipula accedit ignem. Flammīneo igne percutit fœ-
mina conscientiam pariter habitantis: exuritq; fundamēta
mōtium. Ego iudico si cum uiris fœminæ habitant uiscariū
non deerit diaboli. Si alligauerit quis ignem in sinu suo: &
uictimenta sua nō comburētur. Mihi crede non potest toto
corde cum domino habitare: qui fœminarū accessibus co-
pulatur. Sed dicas qui ambulat simpliciter: ambulat confi-
denter bene & argute. Sed oportet habere bonum testimoni-

nium ex his qui foris sunt: licet coram deo recte incedas/ ta-
men coram hominibus bona prouidentia quia astutiores
sunt filii lucis filiis tenebrarū. Cum ergo a te nō amputatur
hoc genus: das reprehendētibus te locum: ipse te detrahē
tum morsibus tradidisti. Nam inter illecebras: uoluptatū
etiam ferreas: mentes libido domat: quæ maiorem in uirgi-
nibus patitur famam: dum dulcius putat omne quod nescit
Narrant gentilium fabulæ. Cantibus Sirenarum nautas in
saxa præcipites: & ad orphei cytharā arbores bestias ac si-
licum dura mollita. Difficile quoq; inter epulas seruat pū-
dicitia: nitens cutis sordidum ostendit animū. Licet quidam
putant maioris esse uirtutis præsentē contēnere uoluptatē:
tamē ego securioris arbitror continētiae nescire quid querat
Remotio igit̄ uiri castitatis collocat arma costruit in melio-
ribus castra pudoris. Tecla post temptationē passionis an-
tiochiae cū paulo phibetur pariter ambulare. Nemo miles
cū uxore pergit ad bellū. Germinat foeminæ spinas cū uiris
habitates: archana mentiū acuto mucrone concutiūt. Ne-
mo igit̄ inter serpētes & scorpiones securus ingredit̄. Libido
enī semp suī relinquit penitudinē: nunq; satiat & extincta re-
accēditur usū crescit & decrescit nec ratiōi paret quæ ipetu-
ducit. Vnde uirginitas in eo felicior est q; carnis incētiua nō
nouit & uiduitas in eo felicior est q; præteritas anio recolit
uoluptates. Viro enī luxurioso uerbū castitatis offendit
Qui uiuūt in monasterio & quorū simul magnus est nūcrus
nunq; soli extra pcedat. De agmine columbarū sēpe accipit̄
unā seperat quā statim inuadit & laceret & cuius carnib⁹ et
cruore saturat̄. Morbide oves suū deserunt gregē & luporū
faucibus deuorātur. Rarus igit̄ tibi sit egressus in publicū.
Martyres tibi querantur in cubiculo tuo. Nunq; tibi causa

deerit procedēdi si semp necessarie pcessurus sis. Alioꝝ uul
nus nostra sit cautio, pestilente flagellato stultus sapientior
erit. Nam etiā ea quae hoīes estimat ibi salutaria deo uolēte
uerti uidemus in pernitie. In trāquillitate enī tēpestas orit.
Nihil deo aduersante securū est. Naturale quoq; est unum/
quēq; in suo periculo de alio plus sperare. Si quādo senseris
exteriorē hominē florem adolescētiae suspirare & accepto
cibo cū te in lecto positiū dulcis libidinū pompa cōcusserit:
arripe scutū fidei in quo ignite diaboli extingūtūr sagittæ.
Oēs enī adulterates quasi clibanus corda eorū. Licet diffici/
le est humanā animā nō amare aliiquid ut in quoscuq; mens
nostra trahat affectus. Carnis igitur amor spiritus amore
supereſ desideriu: desiderio restringat: quicquid inde minui/
tur hic crescat. Nō sinas ergo cogitationē crescere: dū par/
uus est hostis interfice nequitia elidat in semine. Audi psal/
mistā. Beatus q̄ allidet pāruulos suos ad petrā. Impossibile
est in sensum hoīis nō irruere motū & medullarū calorē: ille
tamen laudat ille prædicatur beatus qui statim cū cooperit
cogitare interficit cogitatus & allidet eos ad petram: petra
aut̄ erat christus. Nam fides pura morā nō patitur cū ap/
paruerit scorpio illico conterēdus est. Ardētes igit̄ diaboli
sagittæ ieiuniorū & uigiliarū frigore restinguēde sunt. Erras
nāq; frater erras si putas nunq̄ christianū persecutionē non
patitūc enim maxime obpugnaris: si te obpugnari nescis.
Nemo enī est tāta firmitate suffultus ut de stabilitate debe/
at esse securus dicente apostolo. Qui stat uideat ne cadat
quoniā nullus hostili exercitu obsidēte securus est. Nā ad/
uersarius noster tanq̄ leo rugiens aliquid deuorat̄ querens
circuit: & tu pacē putas. Sedet in insidiis cū diuitibus & in
ocultis ut iterficiat innocentē: Qđ de libidine diximus refer-

ramus ad auaritiā & ad oīa uitia quæ uitātur solitudine: &
iccirco urbiū frequentiā declinamus ne facere cōpellamur:
quæ nos nō tam natura cogit facere q̄ uolūtas.

Capitulū quintū de paupertate.

Vondā diues adolescēs omia quæ in lege præcepta
sunt se implesse iactabat. Ad quē dominus in euangeliō.
Vnū inquit tibi deest. Si uis pfectus esse: uade
uende oīa quæ habes & da pauperibus: & ueni sequere me.
Qui oīa se dicebat fecisse: in primo certamine diuitias uincere nō potest. Vnde difficile intrant diuites regna cœlorū:
quæ expeditos & alarum levitate submixos habitatores de-
siderāt. Vade inquit uende nō partē substatiæ sed uniuersa
quæ possides & da nō amicis: nō cōsanguineis: nō propin-
quis: nō uxori: nō liberis: plus aliquid addam: nihil tibi ob-
metū inopiæ reseruabis: ne cū Anania dāneris & Saphira:
sed da cūcta pauperibus: & fac amicos de iniquo imāmona
qui te recipiant in æterna tabernacula ut me sequaris ut do-
minū. Nam oīs qui reliquerit domū uel fratres aut sorores:
aut patrē aut matrē aut uxorē aut filios aut agros ppter
nomē meū: centuplū accipiet & uitā æternā possidebit. O
quāta beatitudo p̄ paruis magna recipere æterna p̄ breui-
bus pro morituris semp uiuētia & habere deum debitore.
In actibus apostolor̄ quando domini nostri adhuc calebat
cruor & feruebat recens in credētibus fides: uendebant oīs
possessiōes suas & precia eāg ad apostolor̄ p̄frebāt pedes
ut ostēderent pecunias esse calcandas dabaq̄ singulis put
opus erat. Vnde Ananias & Saphira dispensatores timidi
immo corde duplici & ideo condēnatī: quia post uotū abs-
tulerūt quāsi sua & nō eius cui ea nouerāt: partēq̄ sibi iam
alienæ substatiæ reseruarūt metuentes famē: quā uera fides

Lammas
Off

nō timet: & præsentē meruere uindictā nō crudelitate sen-
tentia sed correctiōis exēplo. Vende ergo oīa quæ habes &
da pauperibus: nō diuitibus: nō ad luxuriā: sed ad necessita-
tem: siue ille sacerdos sit siue cognatus siue affinis nihil aliud
in eo cōsideres nisi paupertatē. Qđq; in Aegyptiis & Siriis
monasteriis moris est: ut qui se deo uouerint sæculo renūci-
antes oēs seculi delitias cōculcarint: sed utinā q; sæculo re-
nūciamus uolūtas sit nō necessitas: ut paupertas habeat ex-
peditā gloriā nō illata cruciatū. Cæterū iuxta miseras hui⁹
tēporis & ubiq; gladios sœuientes. Satis diues est qui pane
nō indiget & nimiū potens est qui seruire nō cogitur: multi
enim ædificat parietes & colūnas ecclesiæ substerpūt: mar-
mora nitent: auro & splendēt laquearia & gemis altare di-
stinguitur: & ministrorū dei nulla est electio. Nec uero mihi
aliquis opponat diues in iudæa templū & mensas lucernas
thurribula sciphos & alia ex auro fabricata: tūc hæc pba-
banū a domio quādō sacerdotes hostias immolabāt & san-
guis pecorū erat redēptio peccatorū quāq; hæc oīa præces-
serunt in signra. Nūc uero cū paupertatē dominus sux paup-
dominus dedicauerit cogitemus crucē & diuitias luctū puta-
bimus. Sed nunqd tēpus ut habitetis in domib; laqueatis
id est ornatis & cōpositis & quæ nō tam ad usum sunt q; ad
delitias inquit ppheta. Nam habitaculū meū in quo fuerūt
sancta sauctorū & cherubin & mēla ppositionis pluviis ri-
gabit: squalēbit solitudine & sole torrebit. Quæ aut̄ utilitas
fulgere gemmis & chris̄tu in paupere fame mori: nā nō sunt
tua quæ possides p̄ dispensatio tibi credita est. Caue ne quasi
fidelis & famosus quondā tuorū dispensator: alienā pecuniā
distribuendā accipias. Nam cū Crates ille thebanus homo
quondā disertissimus ad philosophandū athenas pergeret

magnū auri pondus abiecit: nec putauit se posse uirtutes si-
mul & diuitias possidere & nos suffarinati auro christum
pauperē seq̄imur sub prætextu elemosynæ pristinis opibus
cubantes. Nā quomō possumus aliena fideliter distribuere
q̄ nostra timibūde reseruamus. Intelligis qd̄ loquor. Dedit
enī tibi dominus in oībus intellectū præter uictū & uestitū
& manifestas necessitates nihil cuiq̄ tribuas ne filior̄ panē
canes cōmedant. Tu ergo cōsidera ne christi substantiā im-
prudēter effundas id est ne imoderato iudicio rem pauper̄
tribuas nō pauperibus qd̄ pars est sacrilegi. Et secundū di-
ctum prudētissimi uiiri liberalitate liberalitas pereat. Sunt
quoq; qui pauperibus patū tribuūt: & sub prætextu elemo-
syne diuitias querūt quæ magis uenatio q̄ elemosyna dicē-
da est. Sic bestiæ sic aues. Sic & capiunt pisces. Modicum in
hamo cōsce ponit ut matronarū in eo sacculi p̄trahant: nos
aut̄ humiles atq; pauperculi nec habem⁹ diuitias nec obla-
tas dignamur accipere balsamū piper & poma palmarum
rustici nō emūt. Qui enī uolūt diuites fieri: incidūt in tem-
ptationes & laquicū diaboli: & desideria multa. Et præserti
q̄a ætas optata cūctis nō uicinā morte quæ debet mortali-
bus in nature lege: sed cassa spē annoꝝ spacia pollicet. Ne-
mo enī tā fractis uirib⁹ & sic decrepitæ senectutis est ut nō
se putat adhuc unū annū se esse uicturū. Verū quid ago fra-
Et a nauē de mercibus dispiuto. Nō intelligimus Antichristū
appropinqr̄: quē dominus Iesus interficiet spiritu oris ei⁹.
Iuuenis quidē potest mori cito: sed senex diu uiuere nō po-
test: maxime quia ad comparationē æternitatis omne quod
in mūdo patimur una dies appellari potest: nō habitatiōis:
sed peregrinatiōis. Nam quotidie cōmutamur: tamē æter-
nos nos credimus hoc ipsum quod dico quod scribo quod

lego quod emēdo de uita mea trahit. Quot pūcta notarii
tot meorū damnata sunt temporū. Omnes nāq; diuitiæ de ini-
quitate descendūt: nisi alter perdiderit: alter inuenire nō po-
test: unde uulgata sententia mihi uideſ ēfſe uerissima: q; di-
ues aut iniquus/aut iniqui haeres. Vides enī homines maria
trāſire ante potentū fores excubare: pati conuicia quæ ser-
uorum cōditio uix patitur: ut diuitias congregēt: ut aliquā
acciāt dignitatē: & postq; hoc fuerūt consecuti: tradere se
luxnrie & uoluptatibus & omni iniquitati: ut quod auaritia
cōgregat: luxuria cōsumat. Iſti ergo p laboribus suis effici-
untur hospiciū dæmonū: qui templū dei esſe debebāt fiunt
tabernacula æthiopū. Postq; enī ditati fuerint: & per fas &
nephas ad altissimū cōscenderint: tūc consciētia peccatorū
ſuorū semper mortem: semper iudicium formidabūt: & ad
leuem febriciunculam quasi latrones in carcere: de æternis
ſuppliciis ſuſpirabunt: diuites aut qui ingressi ſunt in regna
cœlorū ipſis diuitiis ad bona utentes opera diuites eſſe deſu-
erunt: & dispēſatores magis dei q; diuites appellādi. Obſe-
cro ergo te ne lucra mundi in christi quæras militia. Nego/
ciatorem clericū & ex inope diuite factum: ex ignobili glo-
riosum quasi quandā pestem fuge. Et præſertim cum ſciam
te toto renūiasſe mūdo: & abiectis calcatiſq; diuitiis: ora-
tioni/lectiōi/ieiuniis uacare quotidie. Procuratores quoq;
& dispēſatores domorū alienarū atq; uillarū clericī eſſe nō
poſſunt: qui pprias iubētur contēnere diuitiarū facultates.
Auariciae itaq; malū tibi omnino uitandū eſt nō quo aliena
nō appetas: hoc enim & publicæ leges puniūt: sed quō tua
quæ tibi ſunt aliena nō ſerues: ſi in alieno inquit fidēles non
fuistiſ qd uestrū eſt quis dabit uobis. Sed dicis/iuuenis ſum
delicatus & manibus meis laborare nō poſſū: ſi ad ſenectā

uenero: si ægrotare coepero: q̄s mei miserebit? Audi ad apo
stolos loquentē Iesum. Respice uolatilia cœli & cætera. Si
uestis defuerit lilia pponant: si esurieris beatos audies pa/
peres & esuriētes: Si aliq̄s afflixerit dolor legit: illud apo/
stoli ppter hoc: Cōplacebo mihi i infirmitatib⁹ meis. Illud
aut̄ quod derelicta militia castrasti te propter regna cœlorū.
Quid aliud q̄ perfectā securus es uitā: perfectus aut̄ seruus
christi nihil præter christū habet: aut si quid præter christū
habet pfectus non est: igitur ut concludā. Si pfectus es cur
bona paterna desideras. Dominus euangeliū uocibus tonat
nō potestis duobus dominis seruire. Et audet quis q̄ menda/
cem christū facere māmonæ & christo seruiēdo. Qui dicit
se in christū credere debet quomō Ille ambulauit sic ambu/
lare. A ssatim diues est qui cū christo paup̄ est: nam serui dei
qui diebus & noctib⁹ seruiūt domio suo: qui in terris positi
angelorū imitan̄ conuersationē: & nihil aliud loquūtur nisi
quod ad laudes dei ptinet: habētes uiictū & amictū his cō/
tēti diuitiis qui plus habere uolūt: si tamē seruāt propositū
alioquin si amplius desiderāt his quoq; quæ necessaria sunt
probātur indigni. Quicquid tamē corpora nostra defende/
re potest: & hūanæ succurrere imbecillitati quos nudos na/
tura p̄fudit hæc una appellāda est tunica: si ergo uis esse qđ
ppheta est qđ christus est da pauperibus quo necessitas su/
stenteſ nō quo opes augen̄t. Qđq; si quid plus habes q̄ tibi
ad uiictū uestitūq; necessariū est illud eroga in illo debitorē
te eſſe noueris. Nam aliena rapere cōuincitur qui necessaria
sibi retinere conatur. Clerici quoq; qui de bonis parentum
sustētari possunt: si quid pauperū accipiūt: sacrilegiū pfe/
sto cōmittunt. Scit enim hostis antiquus maius cōtinentia
quā nummorum eſſe certamē. Facile nāq; obiūcitur: qđ heret

extrinsecus. Intestinū bellum periculosius est. Zachæus di-
ues erat apostoli pauperes: & quantū ad diuitias nihil quā-
tum ad uoluntatē totum mundū reliquerū. Si offeramns
christo opes cū anima nostra libēter suscipiet: si autem quæ
foris sunt deo quæ intus diabolo demus non est æqua par-
titio. Nolo igitur q̄ ea tantū offeras quæ potest fur rapere:
hostis inuadere: præscriptio tollere: & quæ ad instar undar̄
& fluctuum a succedētibus sibi dominis occupātur: & quæ
nolis uelis in morte dimissurus es. Illud offer qd' nullus tibi
possit hostis auferre: nam aurū deponete incipientiū est nō
perfector̄ seipsum offerrē deo propriæ christianor̄ est nec
enī imaginē crucifixi potest: nisi qui in hoc sæculo se nudū
mortuumq; reddiderit. Infinita namq; de scripturis exépla
suppeditāt: quæ avariciā doceāt esse fugiēdā: uerum quod
nō ante plures annos gestum sit referā. Quidā ex fratribus
partior q̄ avarior nesciēs triginta denariis dominū uenditū
centum solidos quos lina texendo acquisierat moriēs dere-
linquit: initum est consiliū inter monachos: nam in eodem
loco circiter quinq; milia diuisis cellulis habitabant. Quid
facto opus esset. Alii pauperibus distribuēdos esse dicebāt
Alii dādos ecclesiæ nōnulli parētibus remittēdos. Macha-
rius uero & Panthomius & Isidorus & cæteri quos patres
uocāt sancto in eis loquēte spiritu: decreuerunt infodiēdos
esse cum eodē dicentes. Pecunia tua tecum sit in perditioē.
Neq; hoc crudeliter quisquā putet es se factū: tantus quoq;
cūctos per totam ægyptū terror inuasit: ut unum solidum
dimisisse sit criminis. Radix oīm malor̄ est avaritia: ideoq;
& ab apostolo idolo seruitus nuncupat: nō quidē occidit
animā iustā dominus. Iunior fui & senui & non uidi iustum
derelictū: nec semen eius quærēs panem. Helias coruis mi-

nistratis pascitur. Vidua sarepta ēna ipsa cū filiis suis peti-
tura prophetā pascit esuriens & mirum in modum capſe
repleto qui alendus uenerat alit. Petrus apostolus ait . Aī-
gentū & aurum nō est mecū: quod autē habeo hoc tibi do:
surge & ambula in nomine Iesu. At nūc multi licet sermone
taceat opere loquūtur. Fidem & misericordiā nō habeo qđ
autē habeo aurū & argentū hoc tibi nō do. Audi iacob quid
in sua epistola postulet. Si fuerit dominus meus mecum &
seruauerit me in uia hac per quā iter facio: & dederit mihi
panem ad manducandū: & uestē ad uestiendū tantū neces-
saria deprecatus est: unde & latrones ad sanctū Hilarionē.
Quid faceres si latrones ad te uenirēt: quibus respōdit. Nu-
dus latrones nō timet: at illi occidi posses: possum inqt: sed
nō timeo: quia sum mori paratus: cuius q̄ mirātur signa &
portēta quæ fecit. Mirētur & incredibilē abstinentiā scien-
tiā & humilitatē. Ego autē nil ita stupeo q̄ gloriā & hono-
rem calcare potuisse: quia factū est difficile gloriam uirtute
superare: & ab his diligi quos pcedis: cū ergo christi gau-
deas libertate ac prope modū in dogmate cōstitutus sis: nō
debes ad tollendā tunicā tecto descēdere: nec respicere post
tergū: nec aratri semel arrepti stiuam dimittere. Sed si fieri
potest imitare. Ioseph & Aegyptiæ dominæ palliū derelin-
que: ut nudus sequaris dominū saluatorē: qui dicit in euau-
glio. Nisi quis tulerit crucē suam & secutus me fuerit non
potest meus esse discipulus. Proiice sarcinā sēculi ne quæ-
ras diuitias quæ: camelor̄ & grauitatibus cōparant̄. Nudus
& leuis ad cōlum uola: ne alas uirtutū tuarum auri depri-
mant pondera: ut impleas fassculū quem dominus euacua-
re præcipit. Si igitur qui habent possessiones & diuitias
iubentur omnia uendere: & dare pauperibus: & sic sequi

saluatorē dignatio tua nō debet quārere: quod erogaturus
es. Vidua illa in euāgelio paupercula: quæ duo minuta mis-
sit in Gazophilatiū cūctis præfertur diuitibns quia totum
quod habuit dedit: & tu igitur erogāda nō quāras ut fortis-
simū tirunculū suū christus agnoscat: ut lāetus tibi de lōgis-
sima regione ueniēti occurrat pater ut stolā tribuat: & an-
nulum: ut immolet pro te uitulū saginatū.

Cap. sextū de utilitate paupertatis.

PAuper uero ita cōsolādus est ut sciat in paupertate
magis bona cōsideranda. Et primo quidem q̄ a deo
illi sit utiliter p̄uisum: præsciuit enī deū infirmitatē
eius considerasse & scisse q̄ diuitiarū sarcinam & solitudinē
portare nō posset. Deinde sciat quātas téptationes quanta
pericula trāsuerit noīe paupertatis. Si affluētia deest quæ
frequēter cōtraria est: ad animi tamē diuitias quātotius sine
impedimēto in paupertate trāsitur: certe quātis malis caruit
cōsideret. Caret inuidia/æmulatiōe/insidiis/dolo/superbia/
cōtentione/ & his quæ hoībus in hoc sæculo diuitiæ solent
conflare: fluxu enī rerū & ubertate copiarū animus soluit:
uigor mentis infringit: uiirtus corporis eneruāt: at in paup-
tate nō lasciuia cōuiuia nō turpes potationes: oīa sobria: oīa
rigida: oīa humilia: nō abiecta/ quoniam consciētia pura &
uirtute sunt plena non est habūdus extraneis facultatibus:
nō facile ad diuitias animi: id est ad uirtutes huius mūdi di-
ues accedit. Filius enī dei difficilius dicēs diuitem introire in
regnū ccelorū utiq; intelligit pauperē facilius: ne se ob pau-
pertatē alienū esse a cura dei existimet ppheta testaē dicēs:
Et pauperē & diuite ego feci: & pro oībus æqualis cura mi-
hi est. Nō est enī deus personarū acceptor: nec p illo tantū
curā gerere profiteſ qui in sæculi diuitiis pollet: sed p oībus

& pro pauperibus curā sustinet remuneratus quē inuenie
rit aut in diuitiis humile aut in paupertate patientē distributi
ueluti totius corporis humani & ministeriū querit singulo-
rum. Cōsideret hoīs corpus esse unū quidē corpus sed plu-
rima mēbra: nūquid omia sunt oculus / aut pes / aut reliqua
mēbra. Sed sicuti ait apostolus doct̄or gentiū in fide & uer-
itate quæ inferiora sunt mēbra maiore his tribuimus hono-
rem. Et quēadmodū uirtus singulorū membrorū in suo or-
dine atq; officio demonstrat̄. Ita in totius generis hūani cor-
pore uelut minor paupertas & diuitiæ collocant̄: ut diuitiis
hūanitas dei examine comprobet̄. Exultare debet paup &
deo gratias agere: quia multis patrimonii nexibus liberat̄.
In die p̄bationis non grauat̄ compedibus facultatū: facilius
liber sequit̄ discipulus dominū nullis nexibus implicatus.
Nō desit etiā ab ipso in quantū potest misericordia iusta in
egenos: quia sicut iustus efficiet̄ de frugalitate inferioribus &
nō habētibus prærogato nō uerae ne ipse deficiat cū in uisu
sanctæ administratiōis habeat promptissimā uoluntatem:
nihil cū sibi deerit. Nō cupiat in sāculo diues fieri: ne mala
sibi plurima acquirat̄: dicēte & monēte glorioſo Paulo: ha-
bentes uictū & uestitū his contenti sumus immo si uera fide
& ppter salutē credere cœlestes sibi diuitias cooptet & cō-
paret quas unusq; & misericordie & reliq; actibus bonis
cōparat & assumit. Tēporalibus enī æterna sunt præponē-
da/caducis stabilia/solicitis securiora/ periculosis libera/in-
honorificis clariora. Igīcū christus dixerit. Primū quærite
regnū dei: & hæc oīa apponen̄t uobis nulli dubiū fore cre-
do his copiā necessariā rerum in terris nō defecturā quibus
cœlestia præparant̄: unde his monitis & diues temperet̄ &
paup subleuet̄. Difficile potētes et nobiles et diuites et mul-

to his difficilius eloquētes credūt deo. Occāet nāq; mens
eoz diuitiis opib⁹ atq; luxuria & circūdati uitiis nō possūt
uidere uirtutes. Felix ergo qui nō in diuitiis, nō in sapiētia:
nō in potentia sacerdotali & eloquētia: sed in christi passioni/
bus gloriatur: ac nihil miserius q̄ deum ppter nummū con/
temnere. Ideo quem sc̄ns eris semp aut crebro de nūmis lo/
quentem institorē habeto potius quam monachū.

Cap. septimū de correctiōe & doctrina præsidētis.

Rector quoq; honore suppresso æqualem se subditis
bene uiuētibus: & erga pueros iura rectitudinis ex/
ercere nō formidet. Nam liquet q̄ oēs hoīes natura
igenuit æquales: sed uariāte meritor̄ ordine aliquis culpa
postposuit. Sed & arguunt negligētes rectores ecclesie dei:
ob quorū incuriam perit oīs decor populi christiani cū nec
in meditatione legis diuinæ: nec cultu pietatis: nec in sacra/
rum uirtutū exercitio laborare conētur. Tūc etenim doctri/
na rectorū suauitas est cum doctrina pariter & uita consen/
tiant. Sed nec putant sua scientia & sapiētia: sed dei auxilio
pacem ecclesiis suis redditā. Qui si suum seruauerint gradū
sunt quasi domus dei & quasi angelus domini: sed si plus cu/
piunt uideri nosse q̄ cæteri: quādoq; patēt ueritatis regulā
nō tenere. Magister quoq; discipulū corrigit quē ardentio/
ris cernit ingenii. Nam medicus si cessauerit curare desperat
Quoniā nō est parui apud dominū meriti bene filios edu/
care. Rector quoq; est ut laborantiū nouerint sudorem uel
lapsis manum porrigere uel errātibus uiam ostēdere: sed ne
glorieris q̄ multos discipulos habeas. Fili⁹ dei docuit in iu/
dæa: & .xii. illū tantū apostoli sequebant: phariseor̄ aut do/
ctrinæ oīs populus applaudebat. Lædit discipul⁹ magistrū
si p̄ negligentia suā p̄cepta eiusq; labore dispdat: ideo nō

fit in eis pene diuersitas in qbus paria sunt peccata : nullius
psonā accipias quātūcunq; sit potēs uel nobilis si peccau-
rit corripe eū: nā cōfusionē sequit̄ ignominia ignominiā cor-
rectio: correctionē cōsolatio: cōsolutionē salus: uera enī ami-
citia quod sentit simulare nō debet: nō est crudelitas p̄ deo
crimina punire sed pietas: nihil tamē crudelius: nilq; miseri-
us inueniri potest q̄ ut timore mortis ppriæ ne salutē filior̄
audeāt defendere: docēte aut̄ te in ecclesia nō clamor populi
sed gemit⁹ suscite⁹ lachryme audiētiū laudes tuæ sint. Ser-
mo presbyteri scripturae lectiōe cōditus sit. Vnde & apo-
stolus præcipit. Sermo uī sit sale cōditus q̄ si infatue⁹ foras
proiicit & pdit noīs dignitatē. Nā sicut uictoria domī triū-
phus est seruor̄: sicut magistri eruditio discipulor̄ pfectus.
Nisi enī caput sanū sit oīa mēbra erūt i uicio/ quādo doctrīa
nō erit in ecclesiis itelligim⁹ perire pudicitā castitatē mori
& oēs obire uirtutes q̄a nō cōmederūt uerbū domini. Tūc
scriptura utilis est audiētibus cū absq; christo nō disciit: cum
sine p̄fē nō pfatur: cū enī sine spū sancto nō iā insinuat ille q̄
prædicat: sed difficile dignus preco uirtutū christi iueniri po-
test q̄ in annūciandis illis nō suā sed eius quærat gloriā quē
prædicat. Cōfusio quoq; & ignominia est Iesum crucifixū et
pauperē & esurientē fartis prædicare corpibus & ieunior̄
doctrinā p̄ rubētes buccas tumētiacq; ora pferre. Nō cōfun-
dant ergo opa sermonē tuū: ut cū in ecclesiis loqris tacitus
quisq; respōdeat cur hæc quæ dicis ipse non facis. Accusare
auariciā etiā latro potest. Sacerdotis uox cū mēte cōcordet
Nā quō potest preses ecclesiæ malū anferre de medio eius
q̄ in delictū simile corruerit: ac qua libertate corripit peccā-
tem cū tacit⁹ ipse sibi respōdeat eadē admisisse quæ corripit
Perdit enī auctoritatē docēdi cuius opere sermo destruitur

Et illud Tullii caput artis est docere quod facias. Venerati/
oni mihi semp fuit nō uerbosa rusticitas sed sancta simplici/
tas. Qui. n. in sermone imitari se dicit apostolos prius imi/
tetur uirtutes & uitā illorū in quibus loquēdi simplicitatē
excusabat sancti nomis magnitudo: nō enī facit ecclesiastica
dignitas christianū: nec c̄st facile stare loco Pauli tenere gra/
dum. Petri iam cū christo regnantiū ne forte ueniat angelus
domini qui scindat uelū tēpli tui: q̄ candelabrum de loco mo/
ueat. Igit̄ edificaturus turrim futuri operis sumptus cōpu/
ta: sicuti nō Hierosolymis fuisse: sed Hierosolymis bene ui/
xisse laudandū c̄st. Prius ergo faciamus & sic doceamus ne
doctrinæ auctoritas cassis operibus destruat. Nā de eloquē
tibus & p̄nunciātibus plenus est orbis: loquūtur quæ nesci/
unt: docēt quæ nō didicerūt: magistri fiunt cū ante discipuli
nō fuerint. Sed nec ad scribendū cito p̄filias & leui ducaris
insania multoq; tpe disce quod doceas / & sic nō temeritate
quorundā doceas qđ nescias: sed ante disce quod docturus
es. Nā qui sapiētis uerba crebro audire & intelligere negli/
git uitā suā gubernare nō nouit: quātomagis nec aliorū re/
gimini p̄fici. Igitur seruū seruis te esse conuenit: atq; ita in
oībus p̄docere ut quicūq; audiūt: cōuersatione tua magis q̄
sermone proficiāt. Quoniāquidē non in sermone est regnū
dei sed in uirtute. Sed ne statim multitudinis acquiescamus
iudicio sed electi in principatū noscamus mensurā nostrā &
humiliemur sub potenti manu dei. Reuera nil feedius p̄r/
ceptore furioso: cum debeat esse māsuetus & eruditus: ecō/
tra torto uultu: tremētibus labiis: rugata fronte: effrenatis
cōuitiis: facie inter pallorē ruborēq; uariata clamore p̄stre/
stis: & errātes nō tā ad bonū trahit quā ad malū seuitia sua
p̄cipitat. Licet nō q̄ irascat: iracūdus c̄st: sed ille q̄ crebro

hac passione superatur. Suntq; multi docentes ea quæ non
oportet turpis lucri gratia qui totas domos subuertunt &
putant quæstum esse pietatem. Quodq; plærumq; accidit
ut habeamus pugnas legis non ad desideriū ueritatis: sed ob
iactantiam gloriæ dum apud audiētes docti uolumus æsti-
mari. Festino igitur gradu pergamus ad magistros & eorū
teramus limina & præcepta uirtutū ac mysteria scriptura-
rum uincula potemus æterna.

Cap. octauū de solitudine.

R Eucra ut simpliciter motū mentis meæ fatear cōsi-
derans ppositū tuū & ardorem quo sæculo renūci-
astis. Differētias in locis arbitror. Si urbibus & fre-
quentia urbiū derelicta in agello habites & christū in solitu-
dine quæras: & ores solus in monte cū Iesu sanctorūq; loco-
rum tantū uicinitatibus perfruaris id est ut & urbe careas:
& ppositum monachi nō amittas. Loquor nō de episcopis
nō de presbyteris: nō de clericis: quoq; alia causa est: & alia
monachi. Clerici oues pascūt ego pascor: sed de monacho
loquor qui premium possessionū suarū ad pedes apostolorū
posuit dōcēs pecuniā eſſe calcandā ut humiliter & secreto
uietitās semper contemnat quod semel cōtempserit. Nam
summæ stulticiæ est renūciare sæculo: dimittere patriā: ur-
bes deserere/monachū profiteri / & inter maiores populos
publice uiuere. Quia igit̄ frater me interrogas per quā uiam
uicdere debeas: reuelata tecū facie loquar. Si officium uis
exercere presbyteri: si episcopatus te uel opus uel onus for-
te delectat uiue in urbibus & castellis & aliorū salutē lucrū
fac animæ tuæ: sin autē cupis eſſe quod diceris monachus:
quid facis in urbibus quæ utiq; non sunt solorū habitacula:
sed multorū. Habet unūquodq; propositū principes suos.

Romani duces imitantur. Fabricios. Regulos. Scipiones.
Philosophi proponāt sibi Pitagoram. Socratem. Platonē.
Aristotilem. Poete æmulen̄ Homerum. Virgiliū. Menan-
drum. Terentiū. Historici. Thucydidē. Salustiū. Herodo-
um. Liuiū. Oratores. Lysiam. Crathos. Demostenen. Tul-
lium. Et ut ad nostra ueniamus Episcopi & presbyteri habe-
ant ad exemplū apostolos & apostolicos uiros: quoꝝ ho-
norem possidētes habere mercātur & meritū. Nos aut̄ ha-
bemus ppositi nostri principes Paulum. Antoniū. Julianū
Hilarionē: Machariū. Et ut ad scripturarū auctoritatē re-
deā noster princeps Helias/noster princeps Heliseus. No-
stri duces filii prophetarū qui habitabant in agris & solitu-
dine: & faciebāt sibi tabernacula prope fluēta iordanis. De
his sunt & illi filii rethab: qui uinū & siceram nō bibebat &
morabant in tentoriis qui dei per Hieremiā uoce laudātur:
& promittiſ eis q̄ nō deficiat de stirpe eoꝝ uir stans coram
domino. Interpretare igitur uocabulū monachi hoc est no-
men tuū: quid facis in turba qui solus es nō tibi eadem causa
quaꝝ cæteris est quodq; nemo ppheta in patria sua honorē
habet. Nam ubi honor nō est: ibi contēptus: ubi contēptus
est: ibi frequēter iniuria: ubi iniuria ibi indignatio: ubi indi-
gnatio ibi quies nulla: ubi quies nō est: ibi mens sæpe a pro-
posito deducitur: ubi aut̄ per inquietudinē aliquid aufertur
ex studio minus fit: eo quod tollitur: & ubi minus est: perfe-
ctum nō potest dici. Ex hac supputatione illa summa nasci-
tur. Monachū perfectū in patria sua esse non posse. Perfe-
ctum aut̄ esse nolle derelinquere est: ubi autē ego nūc sum
nō solū quid agatur in patria: sed an patria persistat ignoror:
immo nec mihi conceditur unus angulus heremī: quotidie
exposcor fidem quasi sine fide renatus sim.

Cap. nonū de laudibus & utilitate heremī.

Vid igit̄ agis tu frater in sāculo qui maior es mūdo.
q
Paupertatē times: beatos pauperes christus appellat labore terrēs: sed nemo athleta sine sudoribus coronabit̄. De cibo cogitas: sed uera fides famem nō timet. Sup nudā me tuis humū exosa ieuniis mēbra collidere: sed dominus tecū iacet squalidi capit is horret inculta cæsaries sed caput tuū christus est. Infinita heremī uaſtitas terret: sed tu paradisum mēte deambula: quotiēs illuc mēte consenseris toties in heremo nō eris. O desertum christi floribus uernās. O solitudo in qua illi nascūtur lapides: de quibus in apocalipſi. Cuiitas magni regis extruitur. O heremus familiaris deo gaudēs & caetera. ad quæ etiā illud apostoli. Nō sunt cōdigne passiones huius téporis ad futurā gloriā quæ reuelabit̄ in nobis. Cur enī timido animo christianus es. Filius hominis nō habet ubi caput suum reclinet: tu amplas porticus & ingentia tector̄ spacia metiris. Hæreditatē spe Etās sāculi cohæres christi eſe nō poteris: nudos amat heremus. Corpus assuetū tunicæ lorice onus non fert. Caput opertū lintheo galeā recusat: mollē ocio manū durus exasperat capulus. Sed cur inqt̄ pergis ad heremū: uidelicet ut te nō audiā: nō uidcā: ut tuo furore nō moucar: ut tua bella nō patiar: ne me capiat oculus meretricis: ne forma pulcherima ad illicitos ducat amplexns. Respōdebis hoc nō est pugnare sed fugere: sta in acie aduersariis armat⁹ obſiſte ut postq̄ uiceris coroneris. Fateor imbecillitatē meā nolo spe pugnare uictorie ne perdā aliquādo uictoriā: si fugito aut uincendum mihi est aut cadendū. Quid aut̄ necesse est certa dimittere & incerta ſectari: aut ſcuto aut pedib⁹ mors uitāda est. Tu qui pugnas & ſuperari potes & uincere: ego

cū fugero nō uincor in eo q̄ fugio: sed ideo fugio ne uincar̄.
Nulla securitas est uicino serpēte dormire: potest fieri ut me
nō mordeat: tamen potest fieri ut aliquando me mordeat.
Fuga enī nō infidelitatis sed prudētiæ iudiciū est ne frustria
nos offeram⁹ periculis. Sed nup Aegypti deserta uidisti in/
tuitus es angelicā familiā quāti ibi flores sunt quā spūalib⁹
gēmis prata uernātia uidisti serta qbus domin⁹ corona⁹: ille
tibi in ignis pectore æxestuet. Et illa quotidie cogita tracta
cōsidera & quasi quodā carcere tētus exclama . Heu me qa
plongata est pegrinatio mea: & in paradisum mēte cōscen/
dens: toties in terra nō eris quoties terrena despexeris. Eadē
nobis certe cū his q̄ habitāt p̄ deserta cōditio c̄st idem oculi
totidē & manus iisdē ifirmitatibus & uirtutib⁹ subiacem⁹.
Si te aquæ pot⁹ uexat quāti nobiles nō dicā uina nesciūt sed
carnes ignorāt: & fuso tantū legumie sustētan̄. Si balneaq̄
te lauachra solicitāt: quāti principes ciuitatū: siue ob culpā
ppriā siue ob inuidiā ad insulas deportati sine æterno præ/
mio ppetuac⁹ mercede absq̄ balneis perseuerant. Nemo id
necessitate pati nō potest quod pro deo pati uolūtate detre
ctat: habebis cellulā quæ te solū capiat: immo nō eris solus:
angelica turba uersabitur tot socii quot sancti leges euāge/
lium fabulabitur tecū. Iesus replicabis apostolos uel pphe/
tas. Nunquid poteris talem alium tuis sermonibus habere
consortē. Terra sumus & cinis & per oia momēta de nostra
salute suspensi continue in pulucrē dissoluendi. Quid retrā/
ctamus facere de necessitate uirtutē. Certe quādoq̄ moriē/
dum est q̄ cito mundi derelinquam̄ angustias. Et si forte
ob continentia quod tamē raro accidit dolere stomachum
æstuare febribus repperimus ppetuæ uitæ ingressum ianu/
am morbū putemus. Quāti enim in mediis opibus & inter

infulas cōsulatus repētina morre subtracti sunt. Quid ergo
desideramus urbiū frequentiā qui de singularitate cēscimur.
Miliū enī opidū carcer & solitudo paradisus est. Sæculariū
quoq; maxime potentū consortia deuita. Quid tibi necesse
est illa sæpius uidere: quoq; contéptu monachus esse cœpi/
sti: nam monachū solitudo facit non publicū.

Cap. decimū de periculo uitæ solitarie.

MOnachi etiā nūc mores discutimus qui iugū christi
collo suo imposuit. Primūq; tractandū est utrū solitūd
an cū aliis in monasterio uinere debeas. Mihi placet
ut habeas sanctor̄ contuberniū: nec absq; ductore ingredia
ris uiam quā nunq; ingressus es. Statimq; tibi ī partē alterā
declinandū sit & errori pateas. Plusq; aut minus ambules q
necessē est & currēs lasseris morāq; faciēs obdormiēs in so/
litudine. Cito surrepit superbia & si parump; ieunauerit ho
minēq; nō uiderit putat se alicuius esse momenti: oblitusq;
sui unde quo uenerit intus corde foris lingua uagā. Iudicat
cōtra uoluntatē apostoli alienos seruos: quo gula poposce
rit porrigit manus: dormit quantū uoluerit neminē feretur
ōes se inferiores putat: crebriusq; in urbibus q; in cellula est:
& interfratres simulat uerescundiā q; plateaꝝ turbis collidiē.
Quid igiū solitariā uitā repræhendimus minime quippe q
sæpe laudauimus: licet ut præfer̄ solitaria uita periculosa
est ne abstracti ab hominū frequentia sordidis & impiis cogi/
tatiōibus pateat & pleni arrogatiꝝ & supercilii cūctos de/
piciāt armētq; linguas suas uel clericis uel monachis detra/
hendo. Scd de ludō monasteriorū uoluamus huiuscmodi
egredi milites quos heremī dura rudimenta nō terreat: qui
speciē cōuersationis multo tpe dederint: qui oīm fuerint mi
nitni ut primi omniū fierent quos nec esuries aliquando nec

*de se S. Hieronimus
fatuus propterea aliis*

Saturitas superauit. Qui paupertate lætatur quoque habitus sermo uultus incessus doctrina est. O quoties in heremo constitutus in illa uasta solitudine quæ exusta solis ardoribus horridum monachis præstat habitaculum putauit me Romanis interesse delitiis. Sedebat solus quia amaritudine repletus era horrebatur sacco membra deformia & squalida cutis: situm aethiopicæ carnis obduxerat. Quotidie lachrime quotidie gemitus. Et si quādō me repugnante somnus imminens oppres- sisset nuda humo uix ossa hæretia collidebā. De cibis uero & potu taceam: cum etiā ibi languentes monachi aqua frigida utatur. Et coctū aliquid accepisse luxuria sit. Ille igit̄ ego quod iæhenæ metum tali me carcere damnauerā scorpionum tam socius & ferarum, saepe coris inter erā puellarum. Pallebant ora ieuiuiss & mens desideriis aestuabat. In frigido corpore & ante hominē sicca iam carne præmortua sola libidinū incendia bulliebāt. Itaque omni auxilio destitutus ad Iesu iacebam pedes: rigabā lachrymis: crine tergebā: repugnantem carnē edomuerā media subiugabā nō depudesco infelicitatis meæ qui potius plango me nō esse quod fuerim. Memini me clamantem & diem crebro iūxiisse cū nocte: nec prius a pectoris cessasse uerberibus quod rediret domino increpāte trā quillitas: ipsam quoque cellulā quasi cogitationū mearū conscientiam pertimescebam: & mihi met iratus & rigidus solus deserita penetrabā. Sicubi cōcaua uallium: aspera montium rupium prærupta cernebam: ibi meæ erat orationis locus ibi illud miserrime carnis ergastulum collocabā. Et ut mihi testis ē dominus post multas lachrymias post cæli oculos inhæretes: nō nunquam uidebar mihi interesse agminibus angelorum & latus gaudescere cantabā post te in odorē unguento & tuorum curremus. Dicā & aliud quod in ægypto uiderim. Græcus erat ado-

lescēs in cōenobio qui nulla cōtinentia: nulla operis magnitudine flammā carnis poterat extinguere. Hūc pater monasterii periclitantē hac arte scrūauit: īperat uiro cui dā graui ut iurgiis atq; cōuiciis insectet hoīc m. Et post irrogatā iniuria primus ueniret ad quārimonias: uocati testes p eo loquebānt qui contumeliam fecerat. False ille cōtra mendaciū cōcepit: solus pater defensionē suā callide opponere studuit: ne abūdantiori tristitia obsorberet frater. Quid multa ita annus dūctus est: quo expleto interrogatus adolescēs sup cōgitatiōibus pristinis an adhuc molestie aliqd sustineret. Pa/pe inquit mihi uiuere nō licet & fornicari libet. Hic si solus fuisse quo adiutore superasset. Sunt enim meliores duo q̄ unus & si alter ceciderit ab altero fulciret. Funiculus triplex nō facile rumpit: & frater fratrem adiuuans exaltabit. Vidi ego quosdā qui postq̄ renūciauerūt sēculo uestimentis dūtaxat & uocis pmissione nō rebus nihil de pristina cōuersatione mutarūt. Res familiaris magis aucta q̄ minutata eadē ministeria seruorū idem apparatus cōuiuī & nomē sibi uendicāt solitarii. Quidā uero pauperes sunt & tenui substātio, la uidentur q̄ sibi scoli pomparū ferculis similes pcedunt in publicū ut caninā exerceat facundiā. Sunt etiā qui humore cellularū immoderatisq; ieuniis tedio solitudinis ac nimia dilectione dū diebus ac noctibus auribus suis personāt uertuntur in melancoliā & ipocratis magis fomentis q̄ nostris monitis indigent. Pleriq; artibus & negociatiōibus pristinis carere nō possunt: mutatisq; noībus institorū eadē exercent mercimonia. Non uictū sed uestitū quod apostolus præcepit: sed maiora q̄ sēculi homies emolumēta sectātes: & sub religionis titulo exercētur iniusta compendia & honor christiani nominis magis fraudem facit q̄ patitur. Quae pudet

dicere sed necesse est ut saltē sic ad nostrū erubescam⁹ dede-
cus publice extēdentes manus pannis aurū tegimus. Et cō-
tra oīm opinōnē plenis sacculis morimur diuites qui quasi
pauperes uixim⁹. Tibi cū in ministerio fueris hoc facere nō
līcebit: & inolescēte paulatim cōsuetudine qđ primū cogē-
baris uelle incipies & delectabit te labor tuus: oblitusq; præ-
teritor̄ semp̄ priora sectaberis: nequaq; cōsiderans quid alii
mali faciāt sed qđ boni tu facere debeas. Neq; uero peccā-
tum ducaris multitudine: nec te pereuntiū turba solicitat ut
tacitus cogites. Quid ergo oēs peribūt qui in urbibus habi-
tant. Ecce illi frūunt̄ suis rebus ministrāt ecclesiæ adeūt bal-
neas: ungēta nō spernūt: & tamē in omni ore uersant: ad qđ
nūc ante respōdi & breuiter respōdebo in præsenti opuscu-
lo nō me de clericis disputare: sed monachū instruere.

Cap. xi. de periculo habitādi in urbibus.

Considera obsecro satis esse difficile locum Stephani
implere: uel Pauli / & in angelico stare ministerio.
Preciosum margaritū: sed cito frangē. Fractūq; in-
staurari nō potest. Nauis quamuis sit rūdis & solidis cōfixa
clavis tumētesq; fluctus nō sentiat: cito si piculose nauigat
perforat. Et licet plenis uētis lucrosius ad optata perueniat:
tamē magis secura sunt quæ & trāquilla sunt. Et ut apertius
loquar plus te q; dicis habere mercedē si in media urbe con-
sistens monachor̄ uictites & sunt uera quæ dicis sed nō tam
facile explētur opere q; dicto: nā si aliqua te de optimatib⁹
inuitet ad prandīū certe aut eundū est aut negandū. Si ieris
aut eisdē cibis uesceris aut aliis si aliis conuiuarū offendunt
oculi si isdem perit abstinentia. Quod si nō ire uolueris miser
comedēris in prandio: ad singulas quasq; uiolas & delibuta
melle uina potaberis. Alius tuū uultū cauillabi; ille incessū

irridebit: hic habitū: & imitatores forsitan iudeorū nōne in-
quient: hic est fabri filius: nonne fratres eius apud nos sunt:
ego illū memini ante tot ferme annos illud fecisse turpe di-
xisse turpi: alius furē clamabit & tecū se sceleris finget esse
participē omnia prādia pariter consonabūt: in te temulentū
conuiuiū dissoluebūt: q̄ si ullis abstinueris carnibus & nō cre-
bro balnea frequētes: tūc uero per oēs colūrias. Manichæi
titulus ascribitur si uolucrū edulium refutaberis: & tenellas
columbas crassosq̄ turtures expetēti gutturi durior domi-
nus denegaueris: sacrilegii crimē afficitur statimq; aiunt. Hi
sunt qui creatorē mūdi contēnant in usus nostros facta sunt
oīa. Audiui domino teste nō mētior quendā in sua gula di-
sertum cū rumore cognosceret me cibis & sculētioribus absti-
nere se dicere. Nūquid procellus ideo factus est: ut togatus
in senatu sententiā diceret. Quo uidelicet me stulticiæ con-
dēnaret q̄ me putaret ea quæ sunt in usus creatā nō sumere.
Quod si pulla fuerit tunica etiā prætereuentū digitis deno-
taberis: ac sic nīsi formosus fueris sanctus esse non poteris.
Hæc istiusmodi cū uitā in urbibus lacerēt bonā. Quid facies
frater in medio: aut uitiiis aut anathemati colla submittes: id
est sectaberis quæ sunt aduersa cōtinentia: aut si faccre no-
lueris tpe condēnaberis. Prætermitto crebras salutationes
obsequia matronarū: uariasq; illecebras qbus etiā rigidissi-
mi molliūtur cū & Sirenæo cantu ad naufragia p̄trahūtur.
Nūc aut illud affirmo q̄ etiā si ista nō essent ad cōparationē
tamē ingētis boni maiora deserere deberes. Cū enī tanta re-
perimus in cœlo parua & caduca nos quæsisse nō dolcam⁹
in terra. Ambitio namq; potētia magnitudo: urbis uideri &
uidere salutare & salutari laudare uel detrahere uel audire
uel p̄loqui: & tam tā hominū frequentiā saltē inuitū uidere

monachorū pposito & a quiete sūt alienæ. Aut enī uidem⁹
ad nos ueniētes & silentiū pdimus: aut si nō uidemus super/
biæ arguimur. Interdū ut uicem reddamus: ad superbas fo/
res pgimus. Inter linguas rodentiū ministrorū postes ingre/
dimur deauratos. In christi uero uilla (ut didicimus) totum
rusticitas: itaq; ppter occupatiōes aut nobilis claudendū est
hostiū aut scripturarū ppter quas aperiēdæ sunt fores stu/
dia relinquēda. His igī ratiōibus iuitati multi philosopho/
rum reliquerūt frequētias urbiū & ortulos suburbanos ubi
aggr̄ irriguus arborū comæ: & susurrus auiū fontis speculū
imumurās: & multæ oculorū auriūq; illecebræ: ne per luxū
& per abundantiā copiarū animæ fortitudo mollesceret: &
eius pudicitia cōstuprareſ. Inutile quippe est crebro uidere
per quæ captus aliquādo sis: & eorū te experimēto cōmitte/
re quibus difficulter careas. Nam quos sæculi carcer inclu/
dit: nūc ira/nūc auaritia: nūc aliorū incentiuia uitiorū pertra/
hit ad ruinā. Ideoq; obterendæ sunt animi uoluptates relin/
quenda delectationū studia. Quoniā hæc est circumcisioñis
ueritas nō figura. Nitendū in summa ut naturalibus ampu/
tatis cōuersatio nostra tendat ad cœlum: quod fiet / si ludi si
iocus / si conuiuia / si sermo pene familiariū deseratur: & quæ
circūciduntur areſcāt: nō uisu / nō auditu / nō tactu / nō sapo/
re / aut capiet in natura corporis naturā corporeā nō habere
Nam si despicerem⁹ quod sumus merem⁹ melius eſſe q̄ uel/
mus. Igitur nō temere offramus nos periculis: sed quantū
in nobis est insidias declinemus.

Cap. xii. de abstinentia & præcipue a carnibus.

Saluator noster attēdite inquit uobis ne forte graue/
tur corda uestra crapula & in ebrietate & curis hui⁹
uitæ. Modicus enī ac tēperatus cibus & carni & ani-

mæ utilis est: balneoræ fomenta ne quæras qui calorē corporis ieiunioræ cupis frigore extinguere. Quæ & ipsa modera/ta sint ne nimio debilité stomachū & maiore refectione po/ſcentia erūpant in cruditatē quæ parens libidinū est. A iunt enī medici qui de humano corporū scripsere naturis præ/cipue. Galenus in libris quoꝝ titulus est ysicion puerorū & iuueni: ac perfectæ ætatis uirorū mulierūq; corpora insito calore feruere: & noxios his esse ætatibus cibos qui calorem augent sanitatiq; cōdecere frigida quæc; in cibo & potu su/mere. Sicut ecōtrario ſenibus qui pituita laborāt: & frigore calidos cibos & uetera uina prodeſſe. Et etiā comicus cuius finis eſt hūanos mores nosſe atq; dſcribere dixit. Sine cere/re & bacho friget uenus. Nihil itaq; ſcias cōdecere christia/nis adoleſcētibus: ut eſum olerū: nā ardor corporū frigidio/ribus æpulis tēperandus eſt. Nobis enī nō corporū cultus: ſed animæ uigor quæritur quæ carniſ infirmitate ſit fortior: inde eſt q; nō nulli uitam pudicā appetentiū in medio itinere coruunt dum ſolam abſtentia putant carniū & leguminib; onerāt stomachū quæ moderate parceq; ſumpta inno/xia ſunt. Et ut q; ſentio loquar nihil ſic inflāmat corpora: & titillat mēbra genitalia: ſicut indigestus cibus ructusq; con/uulsus. Quod enī ſeminariū uoluptatū eſt uenenum puta. Eſt aut̄ eſus carnium ſeminariū libidinis: & nō ſolum de car/nibus loquor: ſed in iſpis leguminib; inflātia & grauiā de/clinanda ſunt. Parcus cibus & uenter eſuriens triduanis ieiuniis præfertur. Multo enim melius eſt quotidie parum q; ra-ro ſatis ſumere. Pluuiia illa optima eſt quæ ſenſim deſcendit in terras. Subit⁹ & nimius imber preceps arua ſubuertit. Reſectio itaq; ſaturitatē fugiat: nihil prodeſt biduo triduo/q; traſmifſo uacuū portare uentrem. Si pariter obruatur:

Si compenseſ saturitate ieuniū illico mens repleta torpescit:
& irrigata corporis humore spinas germinat libidinū plures
quoq; sunt qui cū uino sint sobrii ciborū tamē largitate sunt
ebrii. Omnes enī qui ebrietatē ſectātur filii Belial uocātur.
Nam ueter mero æstuās facile dēspumat in libidinē. Vnde
Noe nudauit æbrietate femora. Loſh quē Sodoma nō uice/
rat uina uicerūt: uenter quoq; plenus facile de ieuniis dispu/
tat. Qui enī christū desiderat & illo uescitur pane nō quærit
magnopere de qua preciosis cibis ſtercus cōficiat: quicquid
post gulā nō ſentitur idem fit q; panis & legumina. Omne
enī q; in hoc mūdo laborāt hoies ore quaſi cōſumitur & at/
tritum dētibus uētri tradit̄ digerendū: & tamdiu tribuit uo/
luptatē quādī gutture detinetur: cū uero in aluum trāſierit
definit inter cibos eſſe diſtātia: nec hoc dicimus q; negemus
piſces: ſed quomō nuptiis uirginitatē ita ſaturati ieuniia præ/
ferimus. Sed nūc ideo te carnes uesci nō putes ſi ſuū leporū
atq; ceruorū & quadrupedū animantiū eſculantia reprobes.
Nō enī hæc pedū numero: ſed ſuauitate gulfus cōprobant̄.
Scimus ab apostolo dictū. Ois creatura dei bona quæ cum
gratiarū actione percipiſ. Sed idem loquiſ. Bonū eſt carnē
nō māducare: comedant carnes qui carnibus ſeruit̄ quorū
ſeruor dēpumat in coitū eorū & intestina carnibus replean/
tur: tu uero nihil habeas tam neceſſe q; ieuniū perſeuerare.
Pallor & ſordes tuæ gemmæ ſunt: igiſ cum mihi dixeris cur
porcus creatus eſt ſtatim tibi respōdebo puerorū more cer/
tantiū: cur uipere Scorpīi nec deū ſuperfluorū iudicabis ar/
tificem: cū plurimæ & bestiæ & uolucres ſunt quas tuæ fau/
ces recuſant. Sed ne cōtentiosum hoc & pugna magis uide/
atur eſſe q; uerū. Audi iccirco ſues & apros & reliquas ani/
mātes creatas: ut milites & athletæ nautæ metallorūq; foſ/

sores cæteri duro operi mācipati haberēt cibos. qbus fortis
tudo corporū necessaria est. Qui portat arma & cibaria: q
pugnis & calcibus sua inuicem mēbra debilitat. Qui remos
trahit quoꝝ latera ad clamandū dicendūq; ualida. Qui sub
ueritūt mōtes & sub sudore & imbribus dormiūt. Sed quid
ad nos quoꝝ conuersatio in cælis est. Cæterū nostra religio
nō athlætā nō nautas nō milites nō fossores sed sapiētiæ
erudit sectatorē qui se dei cultui dedicauit: & scit cur creatus
sit quo ueretur in mūdo: quo abire festinet. unde & aposto
lus loquit̄. Quādo infirmor tūc potēs sum: & si exterior no
ster homo corrūpitur: sed interior renouaf de die in diem: &
cupio dissolui & esse cum christo & carnis curā ne feceritis.
Quodq; sine q̄tuor sensibus uiuere possum⁹ id est sine aspe
ctu auditu odoratu atq; cōplexu absq; gustu aut & cibis
impossibile est humanū corpus subsistere. Adesse ergo de
bet ratio ut tales & tātas srimamus escas: qbus nō oneretur
corp⁹ nec libertas anīæ prægraueſ. Quia si cōmedendū est
& deambulandū & dormiendū & digerendū: & postea in
flatis uenis incētiua libidinis sustentātur. Sunt quidē sensus
noſtri portæ per quas ad animā noſtrā ſæculi blandimenta
descēdunt: & p quas sensus carnis introcunt p quas niſi late
ſtrage facta uiā uirtutibus potius q̄ impictate fecerim⁹ nū
quā ad regē pietatis puenire poterimus. Dicat enī unusq;ſq;
quo dolet ego loquor conscientiā meā: ſcio mihi abſtinenti
am & nocuifſe intermiſſā & pſuifſe repetitā. Nec tales er
go recipiamus: cibos quos aut difficulter digerere aut cōme
ſtos magno paratos & pditos labore dolcamus. Olerū &
pomoꝝ ac leguminū & facilior apparatus est. & arte impē
diſq; coquor nō indigēt & ſine cura ſuſtētāt humanū gen⁹
moderateq; ſumptus: q̄a nec auide deuoraſ qđ irritamentū

gulæ nō habet leniori digestione decoquit. Necq; enī uno &
duobus cibis hisq; uilibus usq; ad inflationē uentris oneret:
quæ diuersitate carniū & saporis delectatiōe cōcipitur & ad
esum sui expleta esurie quasi captiuos trahiūt: unde & morbi
ex saturitate nimia cōcitantur: multiq; impatiētā gule uo/
mitu remediātur: & quod turpiter ingesserunt turpius ege/
runt. Postq; enī uenit christus in fine temporū & reuolut o
ad alpha: id est finē ad principiū ut in prima ætate: nō circū
cidimur: nec repudiū dare permittimur: nec carnes comedī/
mus. Hipocrates in amforisnis docet crassa & obesa corpo/
ra quæ crescēdi mensurā impleuerint: nisi cito ablatiōe san/
guinis minuanī Paralitism & pessima morboꝝ genera pare/
re: & iccirco esse necessariā demptionē habeāt in quæ pos/
sint crescere: nō enī manere in uno statu naturā corporū sed
aut crescere aut decrescere: nec posse uiuere animal nisi cre/
scendi capax sit. Vnde & Galienus ille doctissimus Ipocra/
tis interpres Athletas quorū uita & ars sagina est dicit in ex/
hortatiōe medicinæ: nec uiuere posse diu nec sanos esse: ani/
masq; eoꝝ ita nimio sanguine & adipibus quasi luto inuolu/
tas nihil tenue nihil cœlestē: sed semp de carnib⁹ & ruētu &
uētris ingluuiæ cogitare. Diogenes tyrānos & subuersiones
urbiū bellaq; hostilia uel ciuilia: nō p simplici uiectu olerum
pomorūq; sed p carnibus æpularūq; delitiis asserit excitari
Qđq; miraculū sit. Epicurus uoluptatis assertor oēs libros
suos replete oleribus & pomis & uilibus cibis dicēs ita esse
uiuendū qa carnes & exquiseite æpule ingēti cura ac miseria
præparant: maioreq; poenā habeāt in quatredō q uolupta/
tem in abutēdo bibere & comedere nō delitiarū ardorē de/
bet excitare sed sitim famēq; restringuere q carnib⁹ uescunt
indigēt etiā his quæ nō sunt carniū q aūt simplici uiectu utū

tur eos carnes nō recipere. Sapiētiæ ergo operam dare non possum⁹ si mēsæ abundantiā cogitem⁹ quæ labore nimio & cura indigēt cito expleſ naturæ necessitas frigus simplici ueſtitu & fames cibo expelli potest delitiæ & æpulari uarietas ſomēta ſunt auariciae: q̄ siq̄ extimat habūdantia ciborum potionūq; ſe perfrui & uacare poſſe sapiētiæ hoc eſt uersari inter delitias delitiarū uitiis nō teneri ſeipſum decipit ſensus noſter illud cogitat quod uidet audit odoratur gustat attra/et: & ad eius trahitur appetitum cuius capitur uoluptate difficile: immo impossibile eſt diuitiis & uoluptatibus affluentes nō ea quæ cogitare gerimus. Fruſtraq; quidā ſimulāt ſalua fide & pudicitia & integrity mentis ſe abuti uoluptatibus cum contra naturā ſit corpus uoluptatū ſine uoluptate perfrui. Sensus corporū quaſi equi ſunt ſine ratione cur/rentes. A nima uero in aurigæ modū retinet frena currentiū. Grandis exultatio animæ eſt cum paruo contentus fueris mundū habere ſub pedibus & omnē eius potentia: æpulas libidines propter quæ diuitiæ cōparantur: uilibus mutare cibis & grossiori tunica compēſare. Tolle æpularū & libi/dinis luxuriam: nemo quæreret diuitias quorum uſus aut in uentre aut ſub uentre eſt: qui ægrotat nō aliter accipit ſani/tatem niſi tenui cibo & caſtigatiōe uictus. Quibus ergo ci/bis recipi ſanitas hiſ & ſeruari potest: ne quis putat mor/bos oleribus concitari. Si autē uires olera nō ministrāt quæ naſcuntur & aluntur ex carnibus: quid eſt ſapienti uiro & philoſopho christi tantam habere fortitudinē quæ athle/tis & militibus neceſſaria eſt quā cum habuerit ad uitia pro/uocet. Illi arbitran̄ carnes ſanitati cōgruas qui uolūt abuti libidine & in coenū demersi uoluptatū ad coitum ſemp exæ/ſtuāt, Christiano ſanitas abſq; uiribus eximiis neceſſaria eſt:

nec turbare nos debet si rari sunt huius p̄positi sectatores:
quia rari sunt & amici boni & fideles & pudici & cōtinentes
sempq; uirtus rara est. Legim⁹ quosdā morbo articularior⁹
& podagre humoribus laborat̄es p̄scriptione bonorum ad
simplicē mēsam & ad pauperes cibos redactos cōualuisse.
Caruerāt enī sollicitudine disp̄sandæ domus & æpularum
largittate quæ & corp⁹ frangūt & animā. Irridet Horatius
appetitū cibor⁹ qui cōsumpti relinquūt p̄cenitētiā. Sed etiā
ex uilissimis cibis uitāda facetas: nihil enī ita obruit animū
ut plenus uéter & æstuās & huc illuc se uertēs & in ructus
uel in crepitus uentoꝝ efflatiōe respirās. Quale aut̄ illud ie/
iuniū aut q̄lis refectio post ieiuniū cū pridianis æpulis distē/
dimur: & guttur nostrū meditatoriū efficit laterinarū: dūq;
uolumus plixioris inediae famē quirere tantū uoram⁹ quā/
tum uix alterius diei nox digerat. Itaq; nō tam ieiunium ap/
pellandū est qua crapula ac fetens & molesta digestio.

Cap. xiii. de abstinentia tam philosophor⁹
q̄ sacerdotum aliorumq; sanctorum.

Dicearchus i libris antiquitatū & descriptiōe Græciae
refert sub Saturno: cum oīa humus funderet nullum
comedisse carnes: sed uniuersos uixisse frugibus &
pomis quæ spōte terra gignebat. Cheremon quoq; stoycus
uir æloquētissimus narrat de uita antiquor⁹ ægypti sacerdo/
tum: q̄ oībus munili negociis curisq; postpositis semp in tē/
plo fuerint: q̄ rerū naturas causasq; ratiosq; syderū contē/
plati sint: nunq; se mulieribus miscuerint: nunq; cognatos &
ppinquos nec liberos quidem uiderint: & ex eo tēpore quo
cœpissēt diuino cultui deseruire carnibus & uino semp absti/
nuerint ppter tenuitatē sensus & maxime ppter appetitus
libidinis quæ ex his cibis & ex hac potiōe nascunt. Pane ue-

eo nō uescerātur ne onerarēt stomachū & siquādo comedē
bant tōsum pariter Hisopū sumebāt in cibo: ut escā grauior
rem illius calore decoquerēt. Oleū tantū in olerib⁹ nouerāt
uerū & ipsum parū ppter nauſcā & asperitatē gustus leni
endā. Quid loquar inquit de uolatilibus cū oua quoq; pro
carnibus uitauerint: & lac quoq; alterū carnes liqdas alterū
sanguinē esse dicebāt: colore mutato. Cubile eis de foliis pal
marū contextū erat. Scabellū acclive ex una parte obliquū
in terra pro puluillo capiti supponebāt: bidui triduiq; inedi
am sustinētes: & humores corporis qui nascūtur ex ocio &
ex mansione unius loci nimia uictus castigatione siccabant.
Item Iosephus in secunda Iudaicæ captiuitatis historia: & in
xviii. antiqtatū libro: tria dæscribit dogmata ludeorū: pha
risæos/saducæos/essæos/quoq; nouissimos miris affert lau
dibus: q; & uxoribus uino & carnibus semp abstinuerint: &
quotidianū ieuniū uerterint in naturā. Sup quoq; uita & ci
bo Philo uir doctissimus pprium uolumē edidit. Eubulius
narrat apud Persas tria genera magorū quorum primos qui
sunt doctissimi & æloquētissimi excepta farina & olere nil
amplius i cibo sumere. Orpheus quoq; i carmine suo. eſum
carniū penitus detestat. Pitagore etiā Socratis Anthistenis
& reliquoq; frugalitatē referrē in confusionē nostram nisi &
longū eſset & pprii operis indigeret: ut qui paupertatē apo
stolorū & crucis duritiē aut nesciūt aut contēnunt imitetur
ſaltem gentiliū paupertatē. Ad ea uenio quæ aſella post du
odecimū annū ſudore pprio elegit/ arripuit/ tenuit/ coepit/
impleuit/ unius cellulæ clausa angustiis latitudine paradisi
fruebaſ: idem terræ ſolū & oratiōis locus extitit & quietis:
ieuniū habuit pro ludo: inediā pro refeſtiōe. Et cū eam nō
uescēdi desideriū ſed hūana conſectio ad cibū traheret: pane

& sale & aqua frigida cōcitabat magis esuriē q̄ restringebat
& operabat manibus sciēs scriptū eī se. Qui nō laboret non
māducet. Et ita ad quinquagenariā puenit attatē: ut nō do-
leret stomachus nō uiscerū cruciare in curia: non sic ea hu-
mus iacentia membra cōstringeret: nō sacco asperata cutis
fetorem aliquē situmq; cōtraheret: sed sano corpore animo
sanior soliditudinē putabat esse delicias: & in urbe turbida in-
ueniret heremum monachorū. Paulo quoq; cibum & uesti-
mentum palma præbebatur: & ne cui impossibile uideatur.
Iesum testor & angelos eius: q; in parte heremi quæ iuxta
Siriam Sarracenis coniungit. Monachum uidi: qui per tri-
ginta annos inclusus ordeaceo pane & luculenta aqua uiue-
bat: alter in cisterna ueteri per dies singulos quinq; caricis su-
stentabat: unde si mihi dominus optionē daret multomagis
eligerē tunicā Pauli cum meritis q̄ regum purpurā cū reg-
nis suis. Quid tamē nos uentris animalia tale unq; fecimus:
quos si uel secūda hora legentes inuenerit: oscitamus manu
faciem defricātes cōtinemus stomachū & quasi post multū
laborem mundialibus rursus negotiis occupathur. Præter-
mitto prandia quibus mens onerata præmitur: pudet dice-
re prudentiā salutādi qua aut ipsi quotidie ad alios pergam⁹
aut ad nos ueniētes cæteros expectamus. Deinceps itur ad
uerba sermo teritur: lacerant absentes: uita aliena describit:
& mordentes cōsumimur ab inuicē. Tales nos cibus occu-
pat & dimittit. Cū uero amici recesserint ratiocinia suppu-
tamus nūc ira personā leonis nobis inducit nūc cura supflua
in annos plurimos duratura præcogitat. Nec recordamur
euāgeliū dicētis. Stulte hac nocte auferēt aīam tuā a te: quæ
aut præparasti cuius erūt. Nec uero haec dicēs cōtemno ci-
bos quos deus creauit ad utendū cum gratiarū actione. Sed

iuuenibus incētua esse assero uoluptatū. Nō æthnæ ignes
nō uulcania tellus: nō uerseus olimpusq; tātis ardoribus &
stuāt ut iuueniles medullæ uino plenæ dapibus inflāmatæ.
Auaritia calcat a plærisq; & cum marsupio deponit. Male-
dicam linguā inductū emendat silentiū. Cultus corporis &
habitus uestium unius horæ spacio cōmutatur. Omnia alia
peccata extrinseca sunt: & quod foris est facile abiiciē. Sola
libido insita est & quadā lege naturæ incoitū gestit erūpere.
Grandis igitur uirtutis est & solicitæ diligentia superare q;
natus sis & in carne non carnaliter uiuere.

Cap. xiiii. de temperatis ieuniis.

Antum tibi ieuniore assume quantū ferre potes. Di-
uersus est enī hominū stomachus: alii amaris: alii dul-
cibus: alii austerioribus: alii leuibus delectātur cibis.
Ideo non tibi immoderate imperamus ieunia & enormē ci-
borum abstinentiā: quibus corpora delicata frangunt. Phi-
losophorū quoq; sentētia est moderatas esse uirtutes exce-
dentia modū atq; mensurā inter uicia reputari: unde & un⁹
de septē sapientibus. Ne quid ait nimis: noui enī ego in utro-
q; sexu ppter nimiā abstinentiā cerebri sanitatē: in quibusdā
fuisse uexatā præcipue qui in humectis & frigidis habitaue-
re cellulis: ita ut n̄ scirēt quid agerēt: quoue se uerterēt: quid
loqui quid tacere deberēt. Sic ergo debes ieunare: ut nō pal-
pites & respirare uix possis. Sed ut fracto corporis appeti-
tu: nec in lectione: nec in psalmis: nec in uigiliis solito qd mi-
nus facias. In ieunio nō perfecta uirtus: sed cæteræ uirtutū
fundamentū est & sanctificatio atq; pudicitia: & sine qua ne
mo uidebit deū. Nam christus pro animi uolūtate omia in
acceptū refert: displicēt namq; in teneris maxime ætatibus
lōga & immoderata ieunia quibus iungūtur ebdomades &

in olearū in cibo ac potna uetant̄. Experiēto didici a sellū in
via cū lassus fuerit diuerticula quārere. Hoc enī in ppetuo
ieiunio præceptū est: ut longo itinere uires per pedes supe/
rentur: ne in prima mālione currētes corruamus in mediis.
Cæterū in q̄dragesima cōtinentie uela pandēda sunt & tota
aurigæ retinacula equis laxāda pperantibus quamq̄ alia sit
cōditio sacerulariū alia monachor̄. Sacerularis homo in qua/
dragesima uentris ingluie decoquit: & in coclearū morem
succo uictitās suo futuris dapibus ac saginas aliquātulū pa/
rat: monachus in quadragesima suos dimittat equos ut sibi
meminerit semp esse currendū. Finitus labor infinitus mo/
derator est: ibi enī respiramus: hic ppetuo intēdimus. Sic ta
men comedas ut statim post cibū possis legere orare & psal
lere. ideo sint ibi casta supplicia moderata: & nō supstiosā
ieiunia. Sed quid prodest oleo nō uesci: & molestias quasdā
difficultatesq; ciborū quārere. Caricas / piper / nuces / pal/
marū fructus similā & mel: & totaq; ortorū culturā uexat
ut cibario pane nō uescamur. Et dum delicias sectamur a re/
gno coelorum retrahimur. Nec si biduo aut triduo ieiunaueris
putes te nō ieiunātibus esse meliore. Tu ieiunas & irasceris:
ille cōmedit & forte blāditur. Tu uexationē mentis & uen/
tris esuriē ieiunando digeris. Ille moderatus alitur & gratias
agit deo. Vnde quotidie clamat Esaias nō tale ieiuniū elegi
dicit dominus. Et iterū in diebus ieiunior̄ uestros inueniū/
tur uolūtates uestræ. Et oēs qui sub potestate uestra sunt sti/
mulatis in iudiciis & litibus ieiunatis & pcutitis pugnis hu/
milē: ut quid mihi ieiunatis. Quale illud potest esse ieiuniū:
cuius iram nō dicā nox occupat sed luna integra derelinquit
te ipsum cōsiderans noli in alterius ruina sed in tuo opere glo/
riari: nec illog; tibi exēpla pponas: qui carnis curā facientes

possessionū redditus: & quotidianas domus impēias suppu-
tant. Nec enī undecim christi apostoli iudæ proditione sunt
fracti nec Phylego nec Alexādro naufragiū faciēte cæteria
cursu fidei substiterūt. Cōiuia quoq; tibi sunt uitāda sacer-
lariū maxime eorū qui honoribus tument. Nā pinguis uen-
ter nō gignit sensum tenuē. Docet Aesopi fabula plenū ni-
mis uentrē per angustū foramē cōgredi nō ualere. Quosq; uel
nāq; formosos calamistratos crine cōpositos: uel buccis ru-
bentibus uidcris de armēto Iouiniani sunt inter quos gruni-
unt sues de nostro grege tristes pallidi sordidati & quasi pe-
regrini huius saceruli licet sermone careāt habitu loquunt̄ &
gestu. Heu mihi quia peregrinatio mea plongata est: unde
saccus & ieuniū arma sunt poenitētiae & alia peccatorū. Et
si e duobus necessariis unū est subtrahendū magis eligam
ieiuniū absq; sacco q; saccū absq; ieunio. At uero hii quibus
poenitētia præcipitur cōsequenter ad ieuniū saccum copu-
lant. Non quidē sanat oculū quod calcaneo adhibet: ieunio
passiones corporis oratione pestes sanāde sunt mentis: igit̄
per ieuniū ostendit nos posse ire in paradisum: unde per
saturitatē fueramus electi. Nam ieuniū curat uulnera delin-
quentis curatosq; sanctificat.

Cap. xv. de cōtemplatione/oratiōe/ & lectione:

SImonachus esse uis nō uideri habeto curā nō rei fa-
miliaris cui renūctiando esse cōepisti sed animæ tuæ.
Ama scientiā scripturarū & carnis uitia non amabis
corp⁹ pariter animusq; tendan̄ ad dominū. Sic te ipsum in
cœlo animo gestiēte p̄cures: ut dum corpore moraris in ter-
ra iam ad christū mente peruenias. Assuescas quoq; ad ora-
tiones & psalmos nocte consurgere mane hymnos canere:
tertia/sexta/nona/hora stare in acie quasi bellatorē christi:

accēsaq; lucernia reddere sacrificiū uespertinū. Sic dies trāse/
at: sic nox inueniat laborantē: oratiō lectio: lectiō succedat
oratio: praeципue q̄a ea quæ sancti faciūt: in cōspectu dei faci
unt: & pleniorē scientiā dei accipiūt: & plenius diuinis iibuti
sunt disciplinis. Si enī ægrotus & æstuās febrisbus aquā fri
gidā postulet & dicat ad medicū: uim patior/uret/ crutior/
exanimor usq; quo medice clamabo & nō exaudies. Et respō
deat sapiētissimus & clēmentissimus medicus scio quo tpe
debeā dare qđ postulas: nō misereor modo: q̄a misericordia
ista crudelitas est: & uolūtas tua cōtra te petit: ita dominus
noster sciēs clāmētiæ suæ pōdera atq; mēsuras interdū non
exaudit clamantē ut eū p̄bet & magis puocet ad rogandū:
& quasi igne excoctū iustiore & puriore faciat: ad orationē
nocte q; surgentē nō indigestio cibi ructū faciat sed inanitas.
Nam quidā uir inter pastores exuuius sicut fumus inq; fu
gat apes/ sic indigesta ructatio auertit spiritus sancti charis/
mata: ructus aut̄ diciē p̄prie digestio cibi & cōcoctarū esca
rum in uentū efflatio. Quomodo ergo iuxta qualitatē cibo/
rum de stomacho ructus erūpit: & uel boni uel mali odoris
flatus inditiū est ita interioris hoīs cogitatiōes uerba p̄ferūt
& ex abūdantia cordis os loqui. Iustus comedēs replet ani
mam suā cūq; sacrī doctrinis fuerit satiatus: de boni cordis
thesauro p̄fert ea quæ botia sunt. Crebrius lege & disce q;
plurima & tenētē te codicē somn⁹ obrepat & cadentē faciē
pagina sancta suscipiat. Et quāq; apostolus semp orare nos
iubeat: & sanctis etiā ipse somnus oīo sit tamē diuinas orādi
horas debemus habere: ut si aliquo fuerimus opere detenti
ipsum nos ad officiū tēpus admoneat. Nec cibi ante sutnanc
niſi oratione præmissa: nec recedatur a mensa n̄lſi referātur
gratiæ creatori. Egrediētes hospiciū armē oratio: & egredi

entibus occurrat oratio anteq; sessio nec prius corpusculum
requiescat q; anima pauset: ad omne actū & omne incessum
manus pingat crucē. Dominicis diebus orationi & lectioni
uacetur: quod quidē in omni tépore cōpletis opusculis faci-
ant quotidie de scripturis sanctis aliquid dicatur. Prouiden-
dum etiam ut diem solennem nō tam ciborum abundantia
quā spiritus exultatione celebremus. Quia ualde absurdum
est nimia saturitate uelle martyré honorare: quem scias deo
placuisse ieiuniis. Sacerdotes quoq; pro omnibus orare de-
bent: quorum ælemosinas oblationesq; recipiunt. Sæpe in
manibus tuis diuina sit lectio & crebre orationes ut omnes
cogitationū sagittæ quibus adolscētia percuti solet huius-
cetodi clipeo repellātur: quoniam difficile est immo impossibi-
le perturbationū uitiis carere quempia: nam frequens le-
ctio & quotidiana meditatio solet magis labor mētis esse q;
carnis. Quomodo enī quod manu & corpore fit manus &
corporis labore cōpletur: ita q; ad lectionē pertinet magis
mētis est labor. Literæ namq; Marsupiū nō sequunt: sudo-
ris tamē comites sunt & laboris: sociæ ieiunioræ nō saturita-
tis continentiae nō luxuriæ. Vnde quidē Origenis discipulus
dixit nunq; se cibū Origene præsente sine lectione sumpsisse
nunquā euenisce somnium nisi unus e fratribus sacris literis
personaret. Edentes autē cucullis capita sua uelent: ne alter
alterum aspiciat manducantem: nec loqui quicq; liceat dum
manducat. Igitur quādo comederis cogita q; statim tibi orā
dum illico & legendū sit de scripturis sanctis habeto fixum
uersuū numerū: illud pensum domino tuo redde. Nec ante
quieti mēbra concedas q; palladiū pectoris tui hoc sub teg-
mine cōpleueris. Post sanctas scripturas doctorum homi-
num tractactus lege eorū dūtaxat quorum fides est.

Quoniā eruditio timorē creat: imperitia confidentiam. Sed
tūc scripture proderit legēti si quod legerit opere compleat
Illi& igit̄ tractatibus: illi& delecteris ingeniis: & libris quo/
rum pietas fidei non uacillat: cæteros sic lege ut magis iudi/
ces q̄ sequare. Cuaeas oīa apocryfa & siquādō ea nō ad do/
gmatū ueritatē legere uolueris scias nō ear̄ esse quor̄ titu/
lis prænotātur. Multaq̄ in his & mixta uicioſa. Et grandis
prudētiæ est aurū in luto quærere. Quid enī facit cū psalte/
rio Oratius. Cum euangeliis Maro. Cum apostolo Cicero.
Quæ societas lucis ad tenebras ne ergo legas philosophos:
oratores/poetas/ ne in eoz lectiōe requiescas: ne nobis blā/
diamur si his scripta sunt nō credimus cum alior̄ cōſcientia
uulnere: ut putemur probare quæ dū legimus nō reproba/
mus: absit ergo ut de ore christiano sonet Iuppiter oipotens
& me Hercule & me Castor & cætera: magis portēta q̄ nu/
mina. At nūc etiā sacerdotes dei obmissis euāgeliis & pphe/
tis uidemus comædias legere amatoria bucolico& uerſuum
uerba cātare: tenere Virgiliū: & id quod in pueris necessita/
tis est crimē in ſe facere uolūtatis. Scientia autē pietatis eſt
nosſe legere scripturas/ pphetas itelligere ī euāgelio crede/
re: apostolos nō ignorare. Nec putemus in uerbis scriptu/
rarū eſſe euāgeliū ſed in ſenſu: nō in ſuperficie ſed in medul/
la: nō in ſermonū foliis ſed in radice rationis . Siquid autem
ignoras: si quid de scripturis dubites: interroga eum quē uita
cōmendat: excusat ætas: fama nō reprobata: aut si nō eſt qui
poſſit exponere: melius eſt aliiquid nescire quā cum periculo
discere. Memēto quia in medio laqueo& ambulas: malo enī
apud re uerecundiā parumper quā causam periclitari: qui
tamē quod nouit interrogat nō modo diſcēdi: ſed studio co/
gnoscendi: an nouerit ille qui respōſurus eſt in ſimilitudinē

phariseorū non quasi discipulus: sed quasi temptator accedit
Plāriq; etiam detractorum dum uerba sacri eloqui plusquā
debent discutiunt: in carnalem intellectum cadunt. In diui-
nis autem scripturis & libris melius est obscura relinquere:
ut sunt quam aliquid temere uel praeue imitari quod nescias.
Sunt quoq; nōnulli qui rugata frōte dimisso supercilio uer-
bisq; trutinatis auctoritatē doctorum sibi uendicant: non q;
ipsi dignū aliquid arrogātia nouerint sed q; simplices fratres
quædam uidentur sui comparatione nescire. Euenit etiam
interdū ut cum modicum scientiæ quis habuerit elatus in su-
perbiā discere desistat: & paulatim eo q; nihil additur sub-
trahitur: ut uacuum disciplinis poenitus remaneat: ferrumq;
quod acutum erat hebetetur. Sed & iam prophetā horrere
eloquētis est non christum sapere sapientis. iniuriam fecisse
uirtutis: aliena possidete potentia: innocentem circūuenire
astutia humilem despexisse nobilitatis. Sic erroribus plena
sunt omnia: & ad hucusq; ueritas obscuratur: ut in mortis
gremio iacuisse beatitudo dicatur. Nobis uero nil placet: ni-
si quod ecclesiasticum est: & quod publice in ecclesia non
timemus. In his tamen ita facere solemus: quādo enim phi-
losophos legimus: quādo in manus nostras libri ueniunt sa-
pientiæ sacerularis siquid in eis utile reperimus ad nostrū do-
gma conuertimus: siquid uero superfluū de idolis/de amore
de cura sacerularium rerum hæc radimus his caluiciū indu-
cimus: hæc unguīū ferro acutissimo defecamus. Referā tibi
tanq; meæ infelicitatis historiā. Cum ante annos plurimos
domo parētibus sororibus cognatis: & quod his difficilius
est cōsuetudine lautoris cibi ppter cælorū mē regna castraſ/
sem & hierosolymā militaturus pergerē: bibliotheca quam
mihi summo studio confecerā carere nō poterā. Itaq; miser

S. Hieron. v. f.

ego lecturus Tuliū ieunabā & post noctiū uigilias crebras
post lachrymas quæ præteritor̄ recordatione peccator̄ ex
intimis uisceribus fluebat Plato sumebat in manus. Si quā
do in memetipso reuersus prophetam legere ccepissem sermo
horrebat incultus. Et quia lumē cæcis oculis nō uidebā: nō
oculor̄ putabā culpā esse sed solis. Dumq; ita me antiquus
serpens illuderet in media ferme quadragesima medullis in/
fusa febris corpus inuasit exhaustū & sine ulla requie quod
dictu quoq; incredibile sit infelicia mēbra depasta est ut os/
sibus uix hærerem. Interim parant̄ excuie: & uitalis anime
calor toto iam corpore frigescente: in solo tepete pectuscu/
lo palpitabat. Tūc subito raptus in spiritu ad tribunal chri/
sti pertrahor: ubi tantū luminis erat: & ex circūstantium
claritate fulgoris sic pectus in terrā sursum aspicere nō au/
derem. Interrogatus conditionē. Christianū me esse respō/
di: & ille qui præsidebat mētiris ait. Ciceronianus es nō chri/
stianus: ubi enī est thesaurus tuus ibi & cor tuū illico obmu/
tui: & inter uerbera quibus iam cædi me iusserset: ego cōsci/
entiae magis igne torquebar illum mecum uersiculū repetens.
In inferno quis cōfitebitur tibi. Clamare tamen cœpi & eiū/
lans dicere. Miserere mei domine miserere mei: hæc uox in/
ter flagella resonabat: tandem ad præsidētis genua prouo/
luti qui astiterat precabantur ut ueniam tribueret adolescē/
tiæ & errori locū penitētiæ daret exacturus deinde crucia/
tum: si gentilium aliquādo literarū libros legisse: ego qui
in tanto cōstrictus articulo uellem etiā maiora pmittere de/
ierare cœpi & nomen eius obtestans dicere. Domine si unq;
habuero codices saeculares aut si legero te negau. In hæc sa/
cramenti uerba dimissus reuertor a superis & mirātibus cū/
etis oculos aperui tanto lachrymarū umbre perfusos ut in

Hanc n[on] s. H[ab]et d[icitu]r.

credulis fidem facerem ex dolore. Nec uero sopor ille fuerat aut uana somnia quibus saepe deludimur. Testis est tribunal illud ante quod iacui: iudicium testis quod timui ultra mihi nunquam talem contingat incidere questionem. Nam fateor uulneribus habuisse plenas scapulas plagas sensisse post somnum. Ettato dehinc studio diuina legisse quanto mortalia ante non legera. Quodque praeter psalmorum & orationis ordinem quod tibi hora tercia / sexta / nona / ad uesperas media nocte ac mane semper exercendum est. Statuae quo horis scriptura sancta ediscere debeas: quanto tempore legere non ad labore sed ad delectationem & instructionem animae. Cumque haec finieris spacia & frequenter ad figura genua sollicitudo animi suscitauerit: aut texenda compone: aut quae texta sunt respice: quae errata repræhede: quae sunt facienda constitue. Si tatis operum uarietatibus fucris occupatus nunquam tibi dies longi erunt. Sed quis aestuus teendantur solibus breues uidebunt quibus aliqd operis prætermissem est: haec obseruas te ipsum saluabis & alios: & eris magister sancte conuersationis: multorumque castitate lucrum tuum facies. Dicas psalmum in ordine tuo in quo non dulcedo uocis: sed metis querar. Scribete apostolo psallam spum psallam & mente. Legerat enim preceptum psallite sapienter: nam clamor in scripturis non est uocis sed cordis. Sed nunquid uerborum multitudine flecti deus: ut homo potest non enim uerbis sed corde orandus est deus: melior est septem psalmorum decantatio cum cordis puritate ac sinceritate & spirituale hilaritate quam totius psalterii modulatio cum anxietate cordis & tristitia. Cator quoque pellatur ut noxius ac tibicinas & psaltrias & istiusmodi quasi mortifera Sirenarum carmina per turba ex audiibus. Sic autem eruditus est anima quae futurum est templum dei quod nihil aliud discat audire nihil loqui nisi quod ad timorem dei pertinet.

Turpia nō intelligat: cantica mūdi ignoret. Nō sunt contē-
nenda quasi parua sint: sine qbus maiora cōstare nō possit.
Græca narrat historia: Alexandrū potentissimū regē orbis
q; dominatorē & in moribus & incessu leonidis paedagogi
sui nō potuisse carere uitiis qbus adhuc paruulus fuerat in-
fectus. Dæmonū itaq; cibus est carmina Poetarū: sœculariū
sapiētia: rhetoricoꝝ pompa uerborꝝ: hæc sua hoīes suauita-
te delectāt: & dum aures dulci modulatiōe currētibus capi-
unt animā quoq; penetrāt: & pectoris interna deuincūt. Ve-
rum ubiq; summo studio fuerit ac labore perlecta: nihil
aliud nisi inanem sonū & sermonē strepitum suis lectoribus
tribuūt: nulla ibi saturitas ueritatis: nulla iusticiæ refectio re-
peritur. Studiosi uero infame ueri uirtutūq; penuria pseue-
rant. Mihi aut̄ curæ nō est quid Aristoteles: sed quid Paulus
doceat. Ornat enim doctrinā dei qui ea quæ conditioni suæ
apta sunt facit. Et econuerso cōfundit illam cui conditio sua
displacet. Monachus aut̄ non doctoris sed plangētis habet
officiū qui uel se uel mundū lugeat & domini pauidus præ-
stolatur aduentū. Qui sciens imbecillitatē suā & uas fragile
quod portat timet offendere ne impinguat & corruat & frā-
gatur. Seq; monachū esse non loquendo & discursando: sed
tacendo & sedendo nouerit. Sit quoq; tibi sermo silens: &
silentiū loquens nec citus nec tardus incessus. Ac unusquisq;
quādo ad cōmunionem ingreditur cum cuculla tantum ac
cedat. Habeant qui uolunt suas oues uasē gemmato bibāt:
serico niteant: plausu populi delectētur: & per uarias uolū-
tates diuitias uincere nequeant. Nostræ diuitiæ sunt In lege
dei meditari die ac nocte ianuā pulsare: & sœculū præcūtes
calcare. Præparemus igit̄ nobis fortitudinē assumamus no-
bis perfectū robur: ut inter errorum tenebras: & confusionē

in noctis scientia christi lumen appareat: diesq; noster nubē
habeat ptegentem ut his ducibus ad terrā sanctā peruenire
ualeamus. Quid enī eruditioē melius? qd suauins disciplina:
qd dulciss domino? Si aut̄ conuiuiū christus lectio christus
quies christus: cogitatio christus. Quæ enī potest esse uita
sine sciētia scripturarū: per quā etiā ipse christus agnoscit:
qui cibi quæ mella sunt dultiora q̄ dei scire prudentiā. Sapi-
ens quoq; nunq̄ solus est: habet secū omnes qui boni sunt &
fuerunt: & animū liberū qnocūq; uult transfert. Quod cor-
pore nō potest cogitatiōc cōpletebitur: & si hominū inopia
fuerit loquiē cum deo: nec unq̄ est minus solus q̄ cum solus
fuerit. Prima nāq; sapiētia est caruis se stulticia: sed stulticia
caruisse nō potest nisi qui intellexerit illā. Sed uera quidem
sapiētia est se nosse & ut sic loquar nuper factū in carne iu-
storum imperfecta perfectio est: parum tamē est scire quod
nescitis. Sed prndētis hominis est nosse mensurā suam: quā
qui ignorauerit quanto ampliora quæsierit: tanto magis ad
inferiora collabitur. Discamus igitur in terris quorū nobis
scientia perseueret in cœlis.

Cap.xvi.de uigiliis.

Dignum est fratres aptumq; prorsus satisq; cōueniens
de sanctis uigiliis nūc dicere & proferre sermonem:
quādo ipsa lugubratio exigitur a sollicitis. Nox ecce
est caligo corporibus nō solū homīes sed etiā cūctos in som-
no detinet animātes: ut reformatiuis iribus p̄ soporē possint
diuturnū sustinere labore uiuētes. Bonus deus qui ita p̄spex-
it ita constituit ut homo exiturus ad operationē suā usq; ad
uesperū haberet uiscariū tēpus in quo a duris laboribus &
multa fatigatione requiescere præstitit. Nouimus aut̄ mul-
tos hominū: ut aut̄ maioribus suis placeant: aut̄ sibi aliquid

peculiariter prosint noctis particulā ad aliquod opusculum
segregare: id pro luero dicere quod furati de sopore suo ope-
rari potuerint. A Salomone uero laudatur & scemina quæ
pensa & lanifictum ad lucernam uigilanter exercet. Addidit
etia q̄ ex hoc laus uiro eius in portis: & gloria magna nasca-
tur: quod si in carnibus instrumētis id est uictui & uestiti
necessariis: qui uigilat nō repræhēditur: immo laudat &
mirari me fateor c̄esse aliquos qui sacras uigilias tam spirituali
opere fructuosas oratiōibus & hymnis lectionibusq; fœcū-
das aut superfluas æstimat: aut ociosas aut quod his deteri-
us est importunas & quidē si sunt homines a religione nostra
alieni qui ista sic sentiant: nō est mirum quomodo enī ppha-
nis religiosa placere possunt: quibus si placerēt nostri c̄esset:
quia sumus utiq; christiani. Si uero nostri sunt quos uigilia-
rum salutifer actus offendit: ut nihil de his detersus suspicer
aut pigri sunt aut somniculosi: aut quod his est pximū: se-
nes uel infirmi: si pigri sunt erubescāt: quia illis insonāt puer-
bia Salomonis. Vade ad formicam o piger & æmulare uias
eius. Si somniculosi sunt expurgiscātur scripture p̄clamatē.
O piger quo usq; dormis: quādo autē de somno surges pau-
lulum quidē dormis: modicū sedes: pusillum aut̄ dorfnitas:
pusillū uero cōplete ris manibus pectus. Si senex es: quis te
compellit ut uigiles. Quāquam & non cōpulsus pro ætate
uigilas. Et si stare nō potes & tuam cogitas impossibilitatē
nō debes iuuenes & ualentes ad tuū reuocare torporē quos
ppter uarias téptationes iuuētutis seipso p̄pensiorib⁹ ma-
cerare decet uigliis. Nā athletæ suis incitatoribus fortiores
sunt: & tamē monet debilior: pugnat ille qui fortior est ma-
xime qa & sācti corruū si fuerint negligētes: & peccatores
pristinū recipiūt: si sordes fletibus lauerint: hoc ideo dico: ut

te nō terreat descendentes sed prouocet ascēdentes; nihil tam
facile q̄ oīosum & dormientē de alio & labore & uigiliis dis-
putare. Si uero infirmus es mēbris quod facere potes noli
reprehēdere; immo riga: & tu secundū pphetā lachrymis
stratū tuū & dic sic. Memor sui tuisuper stratū meum. In iū-
ge etiā uigilātibus ut te suis precibus iuuent: quo adiutus a
domino sup lectum doloris tui canere possis: & tu quādo q̄
merearis dicere. In matutinis meditabor in te quia fuisti ad-
iutor meus: alioquin stultū & satis extraneū est ut quia ipsi
currere nō ualemus: bene currētibus derogamus. Nam & si
nō possumus debemus cōgratulari potētibus. Sicut enī de
cōsensu malitiæ participaſ cum faciētibus poena: sic partici-
patio gloriæ sperāda est de cōsensione bonitatis: alios enim
effectus coronat: alios uolūtas pia lātificat: nec sane onero-
sum: aut difficile uideri debet: etiā delicatis corporibus in se-
ptimana duax id est sabbati atq; dominicæ portionē aliquā
de ministerio disputare. Ista enī quasi purificatio est dierum
quinq; uel noctiū quibus stupore carnali ingrauescimus ac
mūdanis actibus assolitamur. Nec erubescat aliquis i bono
studio sanctitatis cum nō erubescat improbi in perpetrādo
opere feeditatis. Merito ergo scriptura in puerbiis ingerit.
Est cōfusio: quæ ducit ad peccatū. In bono enim opere con-
fundi peccatū est: sicut in malo faciendo nō cōfundi pernici-
es est. Si sanctus es amā uigilias ut thesaurū tuum uigilādo
custodias & ipse in sanctitate serueris. Si peccator es: magis
cura ut uigilādo & orādo purgeris: dum tonso pectorē fre-
quentius clamēs. Ab occultis meis munda me: & ab alienis
parce seruo tuo. Gustandū enī uideſ: quia suauis est domin⁹
Sicut scriptū est. Qui ergo gustauit intelligit & sentit quā-
tum pondus pectoris uigilādo deponitur quātus mētis stu-

por excutitur quāta lux animā uigilātis & orantis illustrat:
quæ gratia: quæ uisitatio mēbra uniuersa laetificat: uigilādo
omnis timor excludi: fiducia nascitur: caro macerā: uicia
tabescūt: charitas robora: recedit stulticia: accedit prudētia
mens acuitur: error obtūditur: criminū caput diabolus gla-
dio spiritus uulnera: Quid hac utilitate magis necessariū:
quid istis lucris cōmodatiū: Quid hac dilectione suauius:
Quid hac felicitate beatius: Tēste etiā ppheta: qui in prin-
cipio psalmo: & suor: beatū uirum describēs summā beatitu-
dinem eius in hoc uersiculo collocauit. Si in lege dei medita-
bitur die ac nocte. Bona est quidā diurna meditatio: sed effi-
caciōr est nocturna: quia per diem necessitates obstrepunt:
occupationes distrahūt mentem sensum duplex cura disper-
git: nox autē secreta: nox quieta oportuna se præbet oranti-
bus: aptissima uigilātibus dum carminibus occupatiōibus
expeditū collectū sensum in totum hominē diuinis cōspecti
bus s̄istit. Curandū est etiā ne nimietate cibi uel potus uigila-
turi pectus oneret ne crudelitates eructantes: & crapulā nō
solū ipſi nobis: sed etiā gratiæ spiritus indigni iudicemur.
Ergo tanq̄ diuino functuri misterio: ante nos per abstinenti-
am parare debemus ut ingrauati expeditius uigilare possi-
mus. Cogitatio quoq; mala pella: ne male uigilantis oratio
fiat: sicut legitur in peccatū. Sunt enī & ex maligno uigiliæ
sicut in puerbiis legitur: ablatus est somnus ab oculis eorū.
Non enī dormiūt inquit nisi male fecerint absint: absint ab
hoc conuētu tales uigiliæ. Sit potius uigilātibus pect̄ clau-
sum diabolo: apertū christo ut quem labiis sonamus corde
teneamus. Tunc erunt acceptabiles nostræ uigiliæ: tūc per
noctatio salutaris: sed cōpetenti diligētia & deuotione since-
ra ministeriū nostrū diuinis obtutibus offeratur:

Cap. xvii. de uestibus.

Fusca tunica uestiaris: uilis tunica contemptū mundi probet: ita dūtaxat ne animus tuus tumeat: ne habitus sermoq; dissentiat: nam uestis ipsa uilis & pulla animi tacentis indicū est. Qui enī mollibus uestiūtur: in dominib; regum sunt. Tales nāq; uestes habeas: nō quibus uestita corpora nudātur quæ nec sint mūdæ nec sordide & nulla diuersitate notabiles: quia nec affectatæ sordes nec exquisitæ mūditiæ cōueniunt christiano. Sed ne hoc ipsum iactātiam tibi generet q; sāculi iactantiā cōtempsistī: nec cogitatio tacita surrepat ut quia forsitan in auratis uestibus placere desisti: placere coneris in sordibus. Nihil enim intulimus in hunc mundū nec auferre quid possumus: at nunc plāerosq; uideas armaria stipare uestibus tunicas mutare quotidie: & tamen tineas non posse superare & qui religiosior est unum exerit uestimentū & plenis arcis pannos trahit. Insiciuntur membranæ colore purpureo aurū liqueficit in literas gemmis codices uestiūtur & nudas ante fores eorū christus moritur. Pulla enim tunica minus cum humi iacuerit sordida. Sit cingulū laneum cū tota simplicitate purissimū: & quod possit astringere uestimenta magis q; scindere. Idcm semp habitus neglecta mūdicies inculto uestis & cultus ipse sine cultu Plumarū quoq; mollities: iuuenilia mēbra nō foueat.

Cap. xviii. de laboribus manū.

Nec uacet mens tua uariis pturbationibus: quæ si peccatori infederint dominabuntur tui: & deducēt te ad delictum maximū. Facito aliquid operis ut semp te disabolus inueniat occupatū. Si apostoli habētes potestatē de euāgelio uiuere laborabāt manibus suis: ne quē grauarēt & aliis tribuebat refrigeria quoq; pro spiritualibus debebant

metere carnalia. Cur tu in usus tuos successura nō præparas
uel fiscellā texe iuncto uel canistrū lentis texe similibus. Se-
ratur humus areolæ & quo limine diuidant in quibus cū ole-
rum iactata fuerint semina uel plātæ p ordinē positæ aquæ
ducātur irriguæ inserant fructuosæ arbores uel gemmis uel
furculis ut paruo post tēpore dulcia poma decerpas. A pū
fabricare aluearia ad quas te mittūt Salomonis puerbia: &
monasteriorū ordinem ac egregiā disciplinā in paruis disce
corporibus. Texantur & līna pro capiēdis piscibus. Scribā-
tur libri ut manus operē cibum & anima lectione saturet.
Nam in desideriis est omnis ociosus ægyptiorū monasteria
hūc ordinē tenēt: ut nullū absq; labore atq; opere suscipiat:
nō tam ppter uictus necessaria q ppter animæ salutem: ne
uagat pernitiosis cogitatiōibus ad instar fornicatis hierusalē
omni trāseunti diuaricet pedes suos. Nec iccirco tibi ab ope-
re cessandū est: q deo p picio nulla re indiges: sed ideo cum
oībus laborandū est: ut per occasionē operis nihil aliud cogi-
tes nisi qd ad domini p tinet seruitutē simpliciter loquar q quis
oēm cēsum tuū in pauperes distribueris: nihil apud christū
erit præciosius q manibus tuis ipse cōficeris. Sudore eti
& labore nimio ad ubertatē fructū perueniemus.

Cap. xix. de laude religionis & de inductiōe ad eam:

Exterius quidem monasteria multus a te per insulas
Dalmatiæ sanctorū numerus sustentat. Sed melius
faceres si & ipse sanctus inter sanctos uiueres diffici-
le immo ipossible est ut & præsentibus qs & æternis frua-
bonis, & ut hic uentrē ibi mentē impleat, & de delitiis trāse-
at ad delicias, ut in utroq; sāculo primus sit & in cœlo & in
terra gloriosus appareat. Quod aut̄ asseris eos meli⁹ facere
qui utūtū rebus suis, & paulatim fructus possessionū pau-

peribus diuidat, q̄ illi qui possessiōibus uēditis sc̄mel omnia
lāgiātur nō a me sed a domino respōdeatur. Si uis perfec̄t⁹
esse & cætera. Nec a suo studio monachi retrahēdi sunt lin-
guis uipere morſu ſeuerifimo quibus argumētaris & dicis.
Si omnes ſe clauerint & fugerint in ſolitudinē, quis celebra-
bit in ecclesiis? quis ſæculares hoīes lucrifaciet? quis peccā-
tes ad uirtutes poterit cohortari? hoc enī modo ſi oēs tecū
fatui fuerint sapiens eſſe quis poterit? ſi uirgines oēs fuerint
nuptiæ nō erunt, interibit genus humanū. Scd rara eſt uir-
tus nec a pluribus appetit, ac utinā hoc omnes eſſent quod
pauci ſunt. De q̄bus dicit̄. Multi ſunt uocati pauci uero ele-
cti. Ideo licet paruulus ex collo pendeat nepos, licet ſparſo
trine & ſcissis uestibus ubera quibus te nutrierat mater oſte-
dat. Licet in limine pater iaceat, per calcato perge patre, ſic
cis oculis ad uexillū crucis euola. Pietatis genus eſt in hac re
eſſe crudelē, gladiū tenet hostis ut me perimat, & ego de ma-
tris lachrymis cogitabo, delicatus es frater chariffime, ſi hic
uis gaudere cū ſæculo, & poſtea regnare cum christo: multa
nos facere cogit effectus: & dū ppinquitatē respicimus cor-
porū: & corpore & anima offendimus creatorē. Qui amat
patrē aut matrē ſuper christū nō eſt deo dignus. Vnde diſci-
pulus ad ſepulturā patris ire desiderās: ſaluatoris p̄hibetur
imperio. Quāti monachoḡ dum patris matrisq; miferētur
ſuas aias pdiderūt. Sup patre & matre nobis pollui nō licet
quāt̄ magis sup fratre ſororib⁹: cōſobrinis familia: ſeruulis
Genus regale & ſacerdotale ſumus. Illū attēdamus patrē q̄
nunq̄ morit̄: & qui ideo uiuens mortuus eſt ut nos mortuos
uiuificaret. Sola cauſa pictatis eſt: ubi nulla carnis noticia
eſt. Honora patrē tuū ſi te a uero patre nō ſeparat: tamdiu
cito carnis copulam; quādiu ille ſuum nouerit creatorē.

Alioquin Dauid protinus tibi canet. Obluiscere populum
tuū & domū patris tui: & cōcupiscet rex decorē tuū: quoni
am ipse est dōminus deus tuus. Grande præmiū est parētis
obliti quia cōcupiscet rex decorē tuū. Solent etenī miseri
parētes & nō plenā fidei christiani deformes & aliquo mē
bro debiles filios: quia dignos matrimonio nō inueniūt reli
gioni tradere: sed si tu perfect⁹ esse desideras exi cū Abraam
de patria tua & de cognatione tua: & perge quo nescis. Et si
habes substantiā uēde & da pauperibus: si nō habes grandi
onere liberatus es. Nudus christū nudū sequere durū grāde
difficile: sed magna sunt præmia: magis enim quilibet labor
fuscipit si ante oculos præponat ipsius laboris utilitas. Sed
& nauigātibus longe serenitas spem pollicit: nauis ualida &
diuturia tēpestas. Se etemur ergo nos mulierculas sexus nō
doceat infirmior: quātæ diuitiis pariter ac nobilitate pollē
tes (nolo earū uocabula dicere: ne uidear adulari) relictis fa
cultatib⁹: pignoribus q̄ contēptis hoc factu facile iudicariūt
quod tu putas proprio timore difficile. Vnde habeto simpli
citatē colūbe ne cuiq̄ machineris dolus & serpētis astutiā ne
aliorū supplāteris insidiis. Nō multū distat in uicio uel deci
pere uel decipi posse christianū. At illa tibi ad hoc de uariis
floribus lumen exornēt. Coluber ad bibendū ueniēs in aqua
uenenū deponit ne eum uenenū aqua concretū occidat nu
dum hominē timet: caput tamen suū cälat quādo percutiūt
ubi scit esse mortē suam. Serpens quidem si calamo percutiūt
moritur: si uero iterū percutiat cōfirmatur: hiemali tēpore
infirmior efficitur: & a fontibus deuinciūt: igitur ante hyemē
circa se segetes colligit: ut illis escam prebeat. Anguis quādo
senuerit perdit aspectū & si uoluerit redire ad iuuentutē ie
iunat quadraginta diebus ut laxetur pellis & sic angustum

foramen perquirit ut dum nititur inde exire pellem senectus
tis dimitat. Pellicani cum suos a serpente filios mortuos inue-
niunt lugent & se & sua latera percutiunt & sanguine excusso
ad corpora mortuorum sic reuiuiscunt. Aquila quoque cum senu-
erit grauans eius pennae & oculi: & quærerit fontem & erigit
pennas & colligit in se calorem & sic oculi eius sanantur: & in
fontem se ter mergit: & ita ad iuuentutem reddit: multa dicuntur
in scripturis quae uidentur impossibilia: & tamē uera sunt. Ni-
hil enim dicas impossibile ubi est uirtus altissimi. Nihil de hu-
mana fragilitate cogites ubi plenitudo adest deitatis: sed quod
te ad iugum domini praesentis uitæ puocare exemplis conor
cum nullū pene sciamus suis se sanctorum qui procellosum hu-
ius temporis agonem absq[ue] tribulatione & tempestate transierit:
sic etenim bellator uulneris dolor aut contemnit aut nescit dum
uiuacitatis sensibus solam uidetur cogitare uictoriā. Et qui
hyemis tempore uadit ad balnea prius asperitate frigoris nu-
dus patiēter excipit: quia eum futuri calefactio consolatur om-
niumque creaturarum difficile ppiter deum exultatio aliqua nisi
in corore praeuite succedit. Sit ergo in nobis tanta futuorum fi-
des ut admodum non sentiamus nos illa sustinere quae patimur
sed ea potius arbitremur nos obtinere quae credimus. Quanta
autem apud deum merces si in praesenti homines premium non
speraret. Quantis sudoribus hereditas cassa expeditur. Mi-
noris precio margaritum christi emi poterit. Finis militiae tuæ
erit regnum non terræ & temporis sed æternitatis & coeli. Nihil
est filii quod possit aut debeat preferri ei qui est uerus dominus
& uerus pater & imperator æternus cui enim rectius uitam
nostram impedimus: quod illi a quo ipsam accepimus & cui eam
debemus usque ad finem: quia ipsius beneficio uiuimus. Unde si
maluerimus cæsari militare quam christo postea non ad christum

sed ad gehennā trāsseremur. Igitur ne affectū nec patriā nec honores nec diuitias præferre debemus, q̄a scriptū est præterit huius mūdi figura, & qui hūc mundū dilexerint cū mūdo peribūt. Illi ergo militemus qui militatibus sibi gloriā uitæ æternæ honorē regni cœlestis diuitias hæreditatis suæ & diuinæ cognitiōis consortiū phenne largiſ. Nam nullus rex terrenus totius orbis dominus est. Christus aut̄ totius mūdi rex est, quia omnia per christū facta sunt. Et quia regnū cœlorum uim patitur & uiolēti rapiūt illud. Talis uiolētia deo grata est, quæ neminē cōcutit, nullius dāno innitur, in hāc rapinā manus tuas mitte quæ crimen nō habet & cōfert salutem. Solicitudines enī nostræ carnales quāto cariores sūt tanto plus nos disruptiāt & fatigāt, ac proinde nunq̄ in carnalibus affectionibus ita requiescit animus ut cruciatu careat dum necessitudines suas aut bonas amet cū amittēdi meū, aut malas odit cū amittēdi uoto, in utroq; sustinēdis miseriis semp obnoxius est. Cōmuta ergo in melius uitā tuam æterno deo incipias militare & deum habeas protectorem. Sunt tamē multi qui nō metu poenarū sed benedictionū & repromotionū desiderio ueniunt ad salutem. Nihil enim est dignius q̄ ut homo sit auctoris imitator & secundū modum propriae uolūtatis diuini sit operis executor. Nam qui edere uult nucleum frangat nucem. Apostolus ait. Rectius enim fuerat hominē subiisse cōiugium & ambulasse per plana q̄ ad altiora tendentē in profundū inferni cadere.

Cap. xx. de laude & detractione
uitanda, & periculis huius uitæ.

Non credas laudatoribus tuis, immo irrisoribus aurē libenter accōmodes. Omnis falsa prædicatio sectat̄ lucra & gloriam querit humanam, ut per gloriam

nascantur compendia. Laudent te esurientium uiscera non ru-
etantium opulenta conuiuia. Adolator quippe blādus ini-
micus est, naturali ducimur malo adulatoribus nostris libē-
ter fauemus, quanq; nos respōdeamus indignos callidus ru-
bor ora perfundat, tamē ad laudem suam intrinsecus anima
lætatur. Sed ueritas angulos non amat nec quærit susurro-
nes. Laus quippe iustos cruciat iniquos exaltat. Sed iustos
dum cruciat purgat, iniquos dum lætificat, reprobos mon-
strat. Nulli detrahes, nec in eo te sanctū putes si cæteros la-
ceras. Accusamus sæpe quod facimus, & cōtra nosmetipsos
diserti nostra uicia iuehimur, muti de eloquētibus iudicātes.
Nunq; huiuscemodi hominibus appliceris ne declines cor-
tuum in uerba maliciæ & audias. Sed ē aduersus fratrē tuū
loquæbaris & aduersum filiū matris tuæ ponebas scandalū
Et apertius in ecclesiaste. Sicut mordet serpēs in silētio sic &
qui fratri suo in occulto detrahit. Sed dicis ipse nō detraho
aliis loquētibus quid facere possum. Ad excusandas excusa-
tiones in peccatis, ista prætedimus christus arte nō deludit
nequaq; mea, sed apostoli sentētia est. Nolite errare deus nō
irridetur, ille in corde nos uidemus in facie. Salomon loquit
in prouerbiis. Ventus aquilo dissipat nubes, & uultus tristis
linguas detrahentiū. Sicut enī sagitta si mittatur cōtra durā
materiā nonnunq; in mittentem reuertit, & uulnerat uulne-
rantem. Iusta illud. Facti sunt mihi in arcum prauū. Et alibi.
Qui mittit in altum lapidem recidit in caput eius. Ita detra-
ctor cum tristem uiderit faciem audientis immo nō audien-
tis quidem sed obturatis aures suas nō audiat iudicium san-
guinis illico cōticescit, pallet uultus, hærent labia, salua sic-
catur. Vnde idem uir sapiens, cum detraCTORIBUS inquit, ne
miscearis, quoniam repente ueniet perditio eorū, & ruinam

utriusq; quis nouit: tam scilicet eius qui loquuntur. q; illius qui
audit loquentē. Et Timotheo dicitur. Aduersus presbyterū
accusationē ne receperis: peccantē autē coram omnibus ar-
gue ut cæteri moctū habeāt. Non est facile de perfecta æta-
te credendū quam & uita præterita defendit & honorat uo-
cabulū dignitatis. Si me igitur uis corrigi delinquentē aper-
te increpa tantū occulte ne mordeas. Corripit me iustus in
misericordia & increpabit: oleum autem peccatoris nō im-
piuguet caput meū. Nam in cōparatione duorū malorū le-
uius malū est aperte peccare q; simulare & fingere sanctitatē
Quid uulneribus tuis prodest: & si ego fuero uulneratus: an
solatiū percussi est amicum secum uidere morientem. Quid
enim mihi prodest si aliis mala mea referas? Si me nesciente
peccatis meis: immo detractionibus tuis aliū uulneres & cū
certatim omnibus narres: sic singulis loquaris quasi nulli al-
teri dixeris hoc est nō me emēdare: sed uitio tuo satisfacere.
Præcepit enī dominus peccātes interdū arguere debere se-
creto uel adhibito teste: & si audire noluerint referti ad ecclē-
siā. Habēdosq; in malo ptinaces: quasi ethnicos & publis
canos: nā ingenia liberaliter educata facilē uerecūdia q; me-
tus superat. Et quos tormenta nō uincūt iterdū uicit pudor:
licet multo melius est timore p̄cenarum emēdare peccata q;
spe prosperorū diuinæ subiacere sententiæ. Qui enī nō senserit
deum per beneficia: sentiat per supplicia. Cæterū grāde pec-
catum est odiſſe corripiētē: maxime si te nō odio sed amore
corripiat. Cōtra nos autē oīs cōsonat chorus & latrant uni-
uersa subsellia: iungūtur & nostri ordinis qui & roduntur &
rodūt aduersum nos loquaces p̄ se muti quasi ipsi alii sint q;
monachi: & nō quicq; in monachos dicit̄ redundet in cleri-
cos q; patres sunt monachoz. Detrimentū pecoris pastoris

ignominia est. Sicut e regione illius monachi uita laudanda
est qui ueneratioi habet sacerdotes christi & nō detrahit gra
dui per quem factus est christianus. Nam quādo & inimicis
præbemus beneficia ipsorū maliciā nostra bonitate supera
mus: & mollimus duriciā & iratum animū ad benevolentiam
flectimus. Sed nec ille absq; inuidiæ infectiōe esse poterit: q
soli deo placere gestierit. Inuidia enī nō tam humanas amici
tias q̄ solā iusticiā persequi: qui inuidus est aliena felicitate
torquetur: quoniā uirtus semp inuidie patet. Difficile quoq;
euadit opprobria cui est amica iusticia: immo siqs pie uiucre
uoluerit iniqui p̄tinus irrisione blasphemāt. Hæc quoq; cō
suetudo est detrahētis ut malū suū semp uelit negādo gemi
nare: & dicere aut nō fecisse quod fecit aut bono operatum
esse zelo. Nimirū ergo si contra me paruū homunculū im
munde sues gruniūt & pedibus margaritas cōculcent: neq;
procul ab urbibus foro litibus turbisq; remotū sicq; latente
reperit inuidia. Tantū enī me diligūt hæretici q̄ sine me esse
nō possunt: obmittā personas rebus tantū & criminibus est
respondendū. Nil causæ prodest maledicētibus maledicere
& aduersarios talione mordere cū præceptū sit: malum pro
malo nō redi. Vnde nō de aduersario uictoriam: sed cōtra
mendaciū quærimus ueritatē. Sed nec timeam⁹ odia subire
quorundā. Nō enī hoībus debemus placere sed deo: at scito
te me nunq̄ hæreticis pepercisse: sed omni studio peregisse
ut hostes ecclesiæ mei fierēt hostes. Vnde mcā iniuriā patiē
ter tuli: impietatē contra deum ferre nō potui. Latrāt canes
pro dominis suis: tu nō uis me latrare pro christo: falsus ru
mor cito opprimitur & uita posterior indicat de priore: sicut
quidē nō potest ut absq; mortuū hoīum uitæ huius curricula
quis pertrāseat. Maloꝝ solatiū est bonos carpere: dum pec

cantiū multitudinē putāt culpa minui peccator̄. Sed tamē
cito ignis stipule cōquiescit & exundās flamma deficiētibus
nutrimētis paulatim emoriāt. Nam si ante anno præterito fa
ma mentita est: aut si certe uerū dixit: cessoſ tuitū cessoſabit &
rumor. Prima nāq̄ uirtus monachi est cōtemnere hominū
iudicia. Igitur nō timebo hominū iudicium habiturus iudicem
meū. Cupiūt enī uicini nō suā ſed alienā diſcutere uitā. Sed
qui amicus eſt etiā praua recta iudicat. Inuenti ſunt enī ſcioli
tantū ad detrahendū qui eo ſe doctos oſtētare uolūt: ſi cun
ctorū uitā lacerēt. Sed nihil deo clauſum eſt: & tenebræ lu
cent apud deū. Fuge tamē in quibus potest male cōuerſatio
nis eſ ſe ſuſpicio nec paratū habeas illud. Sufficit mihi cōſci
entia mea: nō curo quid de me loquātur hoīes. Et certe apo
ſtolus puidebat bona nō ſolū corā deo ſed etiā corā hoībus
ne per illū nomē dei blaſphemare in gētibus: nec uolebat ſe
iudicari ab infideli cōſcientia. Si ſcādalizat inquit eſca fratrē
aternū carnē nō māducabo. Tolle igiſ occaſionē uolētibus
occaſionē. Nam caſtigare uideāt aliū quisquis ab eius cōuer
ſatione diſſentit. Sic & nos in iſta puidentia edificato mona
ſterio & diuersorio prope ſtructū: ne forte & modo Iofeph
cū Maria Bethleem ueniēs nō inueniat hospiciū. Tantis de
toto orbe cōfluētibus turbis obruiuimur monachor̄: ut nec
cōceptū opus deſererē nec ſupra uires ferre ualeamus. Vnde
quia nobis illud de euāgeliō cōtigit ut futuræ turris nō ante
cōputaremus impēſas cōpuliſi ſumus fratrē Paulinianū ad
patriā mittere ut ſemirutas uillulas quæ barbarorū manus
effugerūt & parentū communiū cineres uēderet: ne cōceptū
ſanctor̄ ministeriū deſerēte riſum maledicis & æmulis præ
beamus. Vnde oia plena periculis oia plena ſunt laqueis in
citant cupiditates: inſidiātur illecebra: blandiūtur lucra dā

na deterret. A mare sunt obloquentium linguae: nec semper uera
cia sunt ora laudantium inde sequit & odit: hinc decipit officium
& facilius est uisitare discordem q̄ declinare fallace. Silua suc-
crescit ut postea resindat. Ideo ager serit ut metae: iam ple-
nus est orbis terra nos non capit quotidie bella secant: morbi
subtrahunt: naufragia obsorbent: & nihilominus detrahimus
& litigamus. Vides quoque in ecclesia imperitissimos quosque
florere & quia nutrierunt frōtis audaciā & nobilitatē linguæ
cōsecuti sunt: dum non recognitāt qd loquātur prudētes se &
eruditos arbitrātur: maxime si uulgi fauore habuerint q̄ ma-
gis dictis leuioribus cōmouent. Et econtrario uides eruditū
uirū in obscuro latere & p̄secutiōes pati: & non solū in popu-
lo gratiā non habere: sed iopia & egestate tabescere. Hæc aut̄
sunt quia non est hic meritorum retributio sed in futuro.

Cap. xxi. de iuramento uindicta menda-
cio stultiloquio prohibēdo.

Dixisti enī (ni fallor) iure te mala malis reddere: & cū
iurātibus iurare debere: quia aliquādo iurauit domi-
nus aut mala malis restituit. Scio primū non oia no-
bis cōuenire seruis quae domino conueniūt ne in cōparatiōe
famulorum domini uideat iniuria. Alioquin forsitan reclama-
re incipimus. Cur non e uirginibus: sed de aliis mulieribus ge-
neramur: aut cur mortui nostri tertia die non resurgunt. Iura-
uit scio saepē dominus qui nos iurare prohibuit: nec statim ex
hoc temere blasphemare debemus: q̄ alios uetererit dominus
quod ipse faciebat: quia dici nobis potest. Iurauit dominus
quasi dominus iurare nemo prohibebat: nobis quasi seruis
iurare non licet qui domini nostri lege iurare uetamur. Verū
ne in eius exēplo scandalū patiamur: ex quo tpe nos iurare
noluit nec ipse iurauit. Et qualiter de iuramenti causa breui

sermone satis factū est. Ita enī ad uindictę negotiū hūc eum
dem sensum facile prospici posse sufficere: quia aliud est nūc
tēpus gratiæ in quo plenitudo pfectiōnis aduenit. Aliud fu-
it legis. Aliud prophetarū dicēte domino. Audistis quia di-
ctum est antiq̄s ne occiderēt. Ego aut̄ pfecto præcipio: quæ
in ordine euāgelii digesta suo loco lector iueniet. Exquo enī
dei filius hoīs factus est. Exquo uetus fermentū iudaicæ tra-
ditionis est factū noua cōspersio. Exquo agnus nō in figura:
sed in ueritate comedit. Exquo secundū apostolū uetera trā-
sierunt & facta sunt oīa noua. Exquo iussum est imaginē ter-
reni hoīs deponere & assumere formā cœlestis. Exquo cō-
mortui sumus. Exquo uirtutibus cōsurreximus in christo.
Iurare non discas: mentiri sacrilegiū putas. Admonēdi itaq;
sunt oēs ut diligēter periuriū caueāt nō solū in altari seu san-
ctorum reliquiis: sed etiā in cōmuni loquæla. Omne enī qđ
nō ædificat audiētes in periculū loquentiū uertitur. Veritas
quidem claudi & ligari potest: uinci nō potest: quæ & suor̄
paucitate cōtentā est: & multitudine hostiū non terret. Pos-
sunt homines quis iusti aliqua simulare pro tēpore ob suam
aliorumq; salutem. Cōsideremus ergo quid loquamur: quia
pro omni uerbo ocioso reddituri sumus rationē in die iudicii
Verbū quidē ociosum est: q; sine utilitate dicētis & audiētis
profertur. Stultiloquiū aut̄ æstimo non alioꝝ tantū qui ali-
qua turpia narrant ut risum moueant: & fatuitate simulata
magis illudāt illis quibus placere desiderāt: sed etiā illoꝝ qui
prudētes saceruli putantur: & de rebus phisicis disputātes di-
cunt se arenas litorum: ḡittas oceanī & cœloꝝ spaciū: ter-
ræq; punctum liquido cōpræhendisse.

Cap. xxii. de patientia reconciliatio-
ne: & mortuis non lugendis.

Nunc iam nobis de patiētia & eius bonis loquendū ē,
Est igitur patiētia omniū iniuriarū & passionū tole/
rantia: & expectationū omniū sine præcipitatōe suf/
ficiencia: quā si quis intellexerit & habuerit cōtraria uitæ gra
via baiulat: bona oīa continet: sororē habet spem: & affines
eius sunt res bonæ. Oēs patitur enī libēter: quia sperat spe/
rando tollerat: impatiēter enī fertur: quod nō sperat. Omni
aut̄ uirtute patiētia præferit: quod spe præcūte dignoscitur:
aut si spes fructus patiētiae subsequit̄. Hæc matre gaudet fu/
de & gubernaculū habet deū conscientiā genus & p̄pinqi/
tatem. Inde gloriosi testes efficiūtur dum fide pleni: dum dei
timore solliciti: dum cōtinentiæ discipuli: dum filii spei duce
sapiētia reperiūtur. Deinde coheredes christi dum illū usq;
ad mortē patiētiae uirtutibus imitātur. Vnde tu passus iniu/
riam taceas: irā uince patiētia: sanctus enī amor impatientiā
nō habet. Māsuetudo nāq; nulla passione turbat̄: & specia/
liter ira & furore nō rūpitur quā qui habuerit beatitudinem
cōsequetur uoce domini promissā ut terrā possideat: id est
imperet & domineſ corpori suo. Nulla enī res ita inebriat ut
animi turbatio est tristitia quæ ducit ad mortē. Est quædam
ira quæ iusticiā dei nō operaſ & furori p̄xima mētis suæ im/
potem facit: in tantū ut labia tremāt̄: dentes cōcrepent: uul/
tus quoq; pollore mutet̄: animi uero lāeticia interdū dolores
corporis mitigat: q; si ad ægrotationē accedat ægritudo ani/
mi duplicat̄ infirmitas. Dicit quoq; apostolus. Sol nō occi/
dat sup̄ iracundiā uestrā. Quid agemus in die iudicii quorū
ira non unius dier: sed tantoq; annoq; sol testis erit. Igitur mi/
tescat sœuitia: māsuescat iracūdia: remittat̄ sibi inuicē culpas
suas: ne sit exactor uindictæ qui petitor est uenie. Grādis of/
fensa est nolle placare offendit̄: quanq; affectus & perturba/

tiones q̄diu in tabernaculo huius corporis habitatis, & fra-
gili carne circūdamur moderari & regere possumus ampu-
tare non possumus. Ideo psalmista dicit. Irascimini & nolite
peccare, quia irasci homis est, & finem ire ponere christiani.
Vnde quidā ait, iam te uerberib⁹ enecassem nisi iratus' essē.
Inde enī iusti dicunt̄ dum oīa opera patiēter operātur, mul-
to quoq; melius est stomachū te dolere q̄ mentē gressu facil-
lare q̄ pudicitia, nec statim nobis pœnitētiæ remedia blan-
diantur, quæ sunt infeliciū remedia, cauendū est uulnus qđ
dolore curaſ, nec scire possumus ægrotatiōis mala nisi cum
suerit sanitas subsecuta. Et quantū boni uirtus habeat, uitia
demonstrāt, clarusq; sit lumen cōparatione tenebrarū. Sed
cōsideremus quid Ethicus ille psalm⁹ sonet. Iustus es domi-
ne & rectū iudiciū tuum, hodie nō potest dicere nisi ille qui
uniuersa quæ patitur magnificat dominū & suo merito im-
putans in aduersis de eius clemētia gloriaſ. Necesse est enim
ut qui se credere dicit in christo in oībus christi iudiciis gau-
deat dicēs. Sanus sum gratias ago creatori, lāgueo & in hoc
laudo domini uolūtatem. Quādo enim infirmor tūc fortior
sum, & uirtus spiritus in carnis infirmitate pficitur. Nam for-
titudo corporis imbecillitas animæ est. Patitur & apostolus
aliquid quod nō uult pro quo ter dominū depræcatur. Sed
dicitur ei sufficit tibi gratia mea nam uirtus in infirmitate p-
ficitur. Cur ergo durum sit quod aliquando paciendum est.
Dolemus autē quemq; mortuū, ad hoc enim nati sumus ut
maneamus æterni. Lugeatur mortuus, sed ille quē gehenna
suscepit, quē tartarus deuorat, in cuius pœna æternus ignis
æstuat, nam mors nostra peccatū est. Nos uero quoq; exitū
angelor⁹ turba comitatur quibus christus occurrit obuiam,
grauamur magis si diuitius in tabernaculo isto mortis habu-

temus. Cæterū nonne ueretis nē tibi saluator dicit. Iraſceris
quia frater tuus meus factus est filius, indignaris de iudicio
meo & rebellibus lachrymis facis iniuriā possidenti. Cibum
tibi negas, nō ieunior̄ studio sed doloris. Non amo frugali-
tatem istā ieiunia ista aduersarii mei sunt. Nullā animā reci-
pio quæ me nolēte separaſ a corpore. Tales stulta philoso-
phia habeat martyres, habeat Zenonem uel Cathonem. Si
uiuentē crederes fratré nunq̄ plāgeres ad meliora migrasse.
Nam sicut præter hāc uitam, est uita alia beator̄ ita præter
hanc mortem est mors alia impior̄. A duersum mortis ergo
duriciā & crudelissimā necessitatē hoc solatio erigimur, q̄
in breui uisuri sumus eos quos dolemus absentes. Neq; enī
mors sed dormitio & somnus appellaſ . Nos dolēdi magis
qui quotidie ſtam⁹ in prelio, & peccator̄ uiciis folidamur
& accipimus uulnera. Absit tamē a fide noſtra ut aliquā pla-
gam dicā eſſe quæ nō habeat consolationē cū ppheta pcla-
met. Nūquid medicus nō eſt in Galaad. Deus enī pmisit te
iſtiſ ſacculi fluctibus uentisq; iaectari ut expertus naufragiū
de cætero ſimiliter periclitari caueris, ita cūcta quæ paſſus
eſſit intelligis uulnera corporis tui ſic anīæ remedia ſunt.
Breuis enim uitae ſpacium æterna memoria cōpensat.

Ca.xxiii.de tribulatiōibus & obprobriis perferēdis.

 Portet nos per multas tribulatiōes introire in regnū
cœlorū. Beati eſtis cum uos maledixerit homines,
& pſecuti fuerint & dixerint omne malū aduersum
uos. Gaudete ergo & exultate quia merces uestra copiosa
eſt in cœlis. Futuræ uitæ gloria p̄ſentis uitæ incōmodis
cōparatur. Præcipue qa nō qui patiſ ſed qui facit iniuriā mi-
ſer ē. Vnde & christianis uexilla crucis ſunt delitiæ trophæa
noſtræ uitæ nō pōpis, ſed miseriis reportant̄ in noſtra clasſe

uiri fortis obprobria sc̄iūt portare nō munera. Nam christi
uincula uolūtaria sunt: & uertunt̄ in amplex⁹. Siq̄saūt cor-
pore imbecillis est: si adsit sapientia nō aduersarii certamina
uincit: maxime quoniā liberi arbitrii sum⁹: sed ipsum dei nu-
tritur auxilio. Quodq; paup̄ati nō nobilitati futuro⁹ bea-
titudo p̄mittiſ. Retrahit quidē uerecūdia senatorū: ne sequa-
tur pauperē christū sed audiat a christo. Qui me cōfessus fu-
erit & mea uerba in generatiōe hac adultera & peccatrice &
filius hoīs cōsitebit eū in gloria patris sui cū angelis sanctis.
Turpe est inter parētes senatores p̄ christo uolūtaria hūili-
tate deiectū. Displicet amicis si post ambitiosi habitus cultū
plæbeia & ignobilia uestimenta muten̄. Sed si hoībus place-
rem: christi seruus nō essem: inquit apostolus. Et ppheta in
psalmo. Quoniā deus dissipat olsa eoꝝ qui hoībus placent
cōfusi sunt quoniā deus spreuit eos: quantū bona & hūana
offensio: per quā inueniſ seruitus christi. Tantū pernitosia
est amicitia quæ dei præstat offensam. Sicut scriptū ē. Qui
uoluerit amicus fieri huius mūdi: inimicus dei constituetur.
Dicat unusquisq; quod uelit ego interim de me p̄ sensus mei
paruitate iudicauit: melius esse cōfundi corā peccatorib⁹ su-
per terrā q̄ corā angelis sanctis in cœlo: uel ubiq̄ iudiciū
suū uoluerit demōstrare. Vnde Eſaias. Vir sua gente nobilis-
simus qui sacer regis Ezechie fuisse referit: ius su dei deposito
cilio nudus nūc tamē ardui præcepti pudore pterritus est:
quō minus dei imperiū sequeret̄ quia nihil honestius esse ho-
mini q̄ suo creatori parere iudicabat. Ioānes quoq; baptista
nobilis & in carne & in spiritu natus: cilitiū a pueritia in ha-
bitum: elegit & locutas in cibū qui nec peccati conscientia:
nec paupertatis iniopia ad huius gloriā oneris sed soli sæculi
beatitudine trahebat. Vnde & apostoli. Stulti & inutiles &

tenuis fidei arguunt. Inde Paulū apostolū proferā, quē quo/
tiens lego uideor mihi nō uerba audire, sed tonitrua qui ocul/
lo mentis futura contéplans dicebat. Quis nos separabit a
charitate christi? tribulatio, an angustia, an p̄secutio, an fa/
mes, an nuditas, an periculū, an gladius? Illos pericula nō se/
parat, nos uero uoluptates. Illi cathenas baiulat innocētes:
nos aurū circūserimus criminosi. Illi in carcerib⁹ uincti, nos
in tricliniis delicati. Illi in neruo positi deū puro corde, & sin/
cera cogitatiōe laudātes nos forte in ipsa ecceſia de forēſibus
calūniis cogitamus, & cū oibus æqualiter legis data gratia
gehēna seu regula p̄missa sunt, alii de diuitiis, alii de uirtuti/
bus meditanti. Cūq; dictū sit generaliter oibus. Dominū deū
tuū adorabis, & illi soli seruies, alii innocentia: misericordia:
castitate: ieuniis deo fideliter, & sine fine seruiētibus. Nos no
bis adulteros eligimus quibus seruire uolumus. Siquidem
iuxta euāgelii sententiā. Ois qui facit peccatū, seruus est pec
cati, reuera si amator pecuniae sum, si gloriae, si supbie, si am/
bitionis aut pompe, dum illi omne studiū meæ uoluptatis
impēdo, domino seruire non possum, quia duobus dominis
neminē seruire posse scriptū est. Nō estis uestri dicit aposto/
lus. Empti estis precio magno, glorificate & portate deū in
corpo uestro. Clementer spiritus sanctus iure nostro nos
cōuenit, sciens hoc in usu publico apud oēs homines custo/
diri, ut tāto seruus in opere domini esset cauтор, quāto ma/
ior in periculo esset cōparatus. Ut intelligamus q̄ strenui
esſe debeat in opere domini, qui redēpti sunt sanguine christi
uel q̄ criminosi debeant iudicari qui cū sciant pro precio ūiae
salutis christi sanguinē esse datū alteri qui nihil præsttit ma/
gis præbeat seruitutē. Rogo quo pudore obsequii aut labo/
ris sui mercedē sperabit a cœlo, cuius fuerit solicitude ois in

terra. Mercenarius saeculi non potest accipere christi mercedem. Ois miles in castris iure spectat annonam qui fortiter in prælio per ciuibus laborauerit. Dignus est quidem mercenarius mercede sua. Nemo tamē militas deo implicabit se negotiis saecularibus, ut placeat ei cui se probauit. Apostoli uox est. Amplectenda est igitur tristitia quae gaudia parit, nec eius consideranda materia, qua saepe per dulcedinem fructus placet, quoque amare horruit in radice. Et quod litteras scientiam habere desiderat si descendendi non suscepit tedia, peritiæ gaudia adipisci non poterit. Nec cuiusquam eruditiois quisquam habere sufficiet gloriam, nisi estus fuerit ante pressus. Cumque nos dei auxilio destitutos hostis inuaserit, duxeritque captiuos, non desperemus salutem sed iterum armemur ad prælium. Potest fieri ut vincamus ubi uicti sumus, & in eodem loco triuphemus, ubi suimus aliquando captiui. Nam si iuuat dominus miseros habemus salutem, si despicit peccatores habemus sepulchrum. Multo grauior expectata mors quam illata est, ad hoc enim laborem & in saeculi piclitemur militia ut in futuro saeculo coronemur. Nec mirum hoc de homibus credere dum dominus ipse temptatus sit, & de Abraam scriptura testetur, quod deus temptauerit eum. Quam ob causam & apostoli loquitur. Gaudentes in tribulacione & scientes quod tribulatio patientiam operatur patientia probationem, probatio spem, spes autem non confunditur. Scriptum est etiam quod propter te mortificamur tota die, & aestimati sumus ut oves occisiōis. Sed magnam miseriā consolatio est quando in tormentis quis positus scit, prospera secuturus.

Ca. xxiiii. de timore ultimi iudicii, & defectu huius uitæ.

Nde satis timeo ne in illa retributiōis die quando ante tribunal christi unicuique sum sua facta reddendū est. His quod in terrenis magis negotiis quam in cœlestibus laborarunt, iusti iudicij responsione dicatur. Ite si potestis, & illie

ubi tota deuotiōe seruiuistis mercedē exigit. Talis causa uir
ginū est in euāgeliō quinq; stultarū quæ dū sollicitudine sācu
lariū uanitatū se cōtra pfessionis suā ordinē occuparēt oclū
unde uerū lumen accēderent nō habētes in tenebris remāse/
runt. Ecce enim si umbrato repēte cōeli solis claritas nostris
aspectibus denegēt, & pductæ in nostrā humilitatē pluuiæ
terris immineāt si cōmotis ut assolēt elementis ut in rotā sui
currus tonitrua cōcitentur, & dehinc fulgurū iacula palpe/
bris terribiliter obiecta coruscet, quāquā & de cōsuetudine
ista contingūt, pauemus cōtremiscimus & proni ad terram
deposita supbia ceruices submittimus. Quid faciemus in illa
die miseri, quādo reuoluto cōcēlo cū angelicis uitutib⁹ igne
us domin⁹ totus adueniet, quādo cadētibus desup stellis sol
in tenebras & in sanguinē luna mutabiſ : quādo mótes sicut
cerā liqueſcēt, quādo terra ardebit & arescēt flumia et maria
ſiccabunt cōtra regnū naturā inſumpto diuinitus humore arid
itatē in aquis ignis operabiſ, quādo peccatores dicēt móti
bus cadite super nos, & collibus tegite nos, quādo uocabūt
homines mortē & uocata nō ueniet, quādo discrimina uer
tentur in uota, & ſemp oderūt homines cōcupiſcent, quādo
illud implebitur tépus, quod lugubri Hieremias dicit affe
ctu dicens. Respexi in terra: & ecce nō erant luminaria, uidi
montes & ecce erant trementes, & uniuersos colles turbari
intēdi aerem & ecce nō erat homo, & omnes uolucres cōcli
pauebāt uidi & ecce carmelus desertus & oēs ciuitates succē
ſe igni a facie domini, & a facie ire indignatiōis eius & interi
erunt uniuersa. Verū ne ex ſuggeſtiōe diaboli hæc ad terrorē
dicta nō ad ueritatē credātur: de præteritis futura probātur:
quando talia in diluio, in Sodomis: in Aegypto: in Hiero/
ſolymis ſaþe, ob delicta hominum facta referantur. Sed

ueniet illæ dies qua corruptiuū hoc et mortale i corruptionē
induet & imortalitatē. Tunc ad uocē tubæ pauebit terra cū
populis, & tu gaudebis iudicaturo domino lugubre mūdus
imugiet. Tribus ad tribus ferient pectora. Potētissimi quō/
dam reges nudo pectore palpitarū. Exhibebit tūc cum sua
prole ignitus Iupiter adduceſ, & cū suis stultis Plato disci/
pulis Aristotili argumēta nō proderunt. Tūc rusticanus &
paup exultabis & ridebis & dices. Ecce crucifix⁹ deus, deus
meus. Ecce iudex q̄ inuolutus pānis in præsepio uagiit. Hic
est ille oparii & questuarii filius, hic q̄ matris gestat⁹ sinu hō
deus fugit in ægyptū, hic ē uestit⁹ coccino, & hic q̄ sentibus
coronat⁹. Cerne manus iudee ūs fixeras. Cerne lat⁹ Romāe
qd̄ foderas. Videte corp⁹ an idē sit qd̄ dicebatis clam nocte
tulisse discipulos. O quot uirgines, & quantorū ifamata pu/
dicitia a deo iudice coronabiſ. O quātis in illa die expedisset
si mēbroꝝ sensu et uiscerū uigore i hac uita caruissēt, et quāti
illic elingues & muti, feliciores loquacib⁹ erūt. Et quāti pa/
stores philosophis, quāti rustici oratorib⁹. Et quāti hebetes
argumētis præferēdi sunt Ciceronis. Ibi enī cū ante tribunal
christi uenerim⁹, scimus nec Iob, nec Danielē, nec Noe roga/
re posse p̄ quoquā, sed unūquemq; portare onus suū. Igitur
sive leges, sive dormies, sive scribes, sive uigilabis. Amos tibi
semp buccina in auribus sonet. Et apostoli. Qui hūc horre/
dum diē impiis & peccatoribus præuidere meruerūt humi/
les erāt mortuos suscitātes, & nos super oēs erigimur q̄ pec/
cando quotidie nos metip̄os occidimus non respicientes fle/
bilem infirmamq; naturam quæ in aduersis fortis, & nec in
prosperis aliquādo secura. Si enim intemperate cibus sum/
ptus, aut immoderate potus acceptus, leuē corpori febrici,
uticulā cōcitauerit, deūcimus animā affligimur suspiramus.

Nulla cura tūc est sāculi, nulla uillarū, nemo de patrimonio cogitat, nemo de foro. Oēs calūniæ oīa lucra in periculo cor poris cōquiescūt. Currit ad medicos & pro remedio carnali promittūtur munera, aurū & argentū, interdū & mancipia tradūtur, & pene totū patrimoniū aut negligit aut donatur aut cōsulatur uitæ quādoq; perituræ. Et p æterna salute oīs admodū homo negligēs est. Omnis auarus illic, oīs frugali-
tas largitoris animi tenacitate cōstringitur, ubi prōptior uo-
luntas & copiosior largitas deberet operari. Et cū scriptura
dicat. Nolite diligere mundū neq; ea quæ in mūdo sunt. Sic
humana cōcupis̄cim⁹, sic amamus quasi aliqd nascentes in
tulerimus in sāculū, aut recedētes de sāculo nobiscū auferre
possimus. Nemo ad breuitatē tēporis, nemo ad naturæ re-
spicit conditionē, nemo cōsiderat, nemo retractat uana esse
oīa quæ aliquo fine claudūtur. Labūtur eni tēporæ & præ-
terita relinquētia ad futura festināt. Sed & dominus scit co-
gitationes hominū quoniā uane sunt. Cūq; oīa cogitauerint
per triginta annos una febriūcula uenit & tollit oēs cogi-
tationes eorū. Nam sicut mane uirens herba & florens dele-
ctat oculos contemplantiū, paulatimq; marcescēs pulchri-
tudinē perdit & in fēnū quod conterendū est trāsit, ita spe-
cies hominū uernat in paruulis, floret in iuuenibus uiget in
perfectæ ætatis uiris & repēte dū senescit incanescit caput,
rugatur facies, cutis prius extēsa cōtrahitur, hoc etiā langor
facit & inedia, ut uultus primo pulcherrimus ad tantā tran-
seat foeditatē. Tamē qui quotidie recordaſ se esse moriturū,
cōtemnit præsentia & ad futura festinat. Sed quanto in hoc
sāculo psecutionibus paupertate inimicorum potentia, uel
morbore cruciatibus fuerimus afflīti tanto post resurrecti-
onē in futuro maiora præmia cōsequemur. Igīt in die iudicii

securus inuenies, si nulla dei offensa reperias. De his ergo tam
tum solicitudinē habere debemus. Ambiāt terrena gentiles
quibus cælestia non debentur. Concupiscent præsentia, qui
futura nō credunt.

Cap. xxv. de uirtute humilitatis & sim/
plicitatis ac tumenti animo uitando.

Cave ne rumusculos hominū aucuperis, ut offensam
dei populoꝝ laude cōmutes per bonā & malā famā
a dextris & a sinistris christi miles gradī nec laude
extollit, nec uituperatiō frangit, nō diuitiis tumet, nō con/
trahitur paupertate & lata cōtemnit & tristia. Nā iusti & for/
tis uiri est, nec in aduersis frāgi nec prosperis subleuari, sed in
utroq; esse moderatū nolo te orare in augulis platearū, ne
rectū iter precum tuarū frāgat aura popularis. Nolo te di/
latare fimbrias & ostētui habere philateria & cōscientia re/
pugnāte pharisaica ambitiōe circūdari. Fidelis meū lector
intellige quid taceam & quid tacēdo magis loquar. Quāto
melius erat hoc in corde portare q̄ in corpore & deū habere
sautorē, non aspectus hominū. Quāuis enī aliis uitiis carere
possumus. Hypocriseus tamē maculā nō habere aut nullo/
rum aut paucōꝝ est. Sed sicut depræcātis humilitas mōret
præmia, ita superbia cōfidentis dei auxilio deserit. Tu aut̄
frater inferius accumbe ut minore ueniente sursum iubearis
ascēdere. Sup quē enī ait dominus. Requiescerit spiritus me/
us nisi sup humilē & quietū & trementē uerba mea. Sed uis
scire quales ornatus dominus quærat, habeto prudentiam/
iusticiā temperantiā fortitudinē his plagis cæli includere
hæc te quadriga uelut auriga christi ad mōretū concitā ferat.
Nihil hoc monili præciosius, nihil hac gemmarū uarietate
distinctius. Et omni parte decori, & ornamento tibi sunt &

tutamini. Philosophorū sententia est sibi hæcre uirtutes. Et apostoli Iacobi cui una defuerit oēs deesse, & sicut quatuor sunt uirtes quibus pugnam⁹ & tegimur, sic q̄tuor uitia sunt q̄bus ab hoste pcutimur. Sultitia / iniq̄tas / luxuria / formido, sed malicia finē nō habet. Cognatae quoq; sibi sunt uirtutes, rectitudo & simplicitas, nec ab inuicem separari queūt simplex & humilis & rusticus q̄ archana sapiētiæ cōpræhēdere nequit. Si tamen sapientū exēpla in uiuēdo sc̄tēf, iure inter sapiētes cōnumerabit. Melius est enī parua bona cū charitate facere sine scientia q̄ magis effulgere uirtutibus cū admixtione discordiæ. Excelsa nāq; periculosius stant & citius corrūunt quæ sublimia sunt. Sed perspicuū est oēm creaturam quis ad perfectionē uenerit tamen indigere misericordia dei & plenā perfectionē ex gratia dei non ex merito possidere. Nihil sic placet deo sicut simplicitas & innocētia. Vnde sp̄itus sanctus in uolatilibus nō apparuit nisi in colūba pp̄ter simplicitatē, in quadrupedibus in oue pp̄ter mansuetudinē. Illud quoq; tibi uitandū est cautius, ne uanæ gloriæ ardori capiaris. Cū facis ælmosynā deus solus uideat. Cū ieunias lēta sit facies tua, nec ad te obuia prætercuntiū turba consūstat, ut dígito demonstreris ne satis religiosus uelis uideri, & ne plus hūilis q̄ necesse est nec gloriā fugiēdo quāras plures enī paupertatis misericordiæ & ieiunii arbitros declinātes in hoc ipso placere cupiūt qđ placere cōtemnunt. Et mirū immodū laus dum uitā appetiſ. Cæteris pturbatiōibus quib⁹ mens gaudet & agrestit, sperat & metuit, plures inuenio extremitos hoc uitio pauci admodū sunt qui caruerint. Iḡt nō quāras gloriā, cū fueris inglorius nō dolebis. Qui enim uerba increpātis humiliiter recipit iam propinquā habet ueniā reatus quem gessit. Grauius estenī perficere malū q̄ facere.

Non est tamē tantæ uirtutis ab aliis factā iniuriam sustinere
quātæ gratiæ domini est mitem atq; trāquillū iniuriā facere
nō posse. Neq; uero te moneo ne de diuitiis glorieris , ne de
generis nobilitate iactes , nec te cæteris præferas . Scio hu/
militatē tuā. Scio ex affectu te dicere. Domine nō est exalta/
tum cor meū, neq; elati sunt oculi mei. Stultissimū quippe
est docere quod nouerit ille quem doceas. Vox ex industria
quasi cōfecta ieuniis, tenuis nō sit & deficiens. Sunt quippe
nōnulli exterminātes facies suas ut appareāt hoībus ieunā/
tes, qui statim cū aliquē uiderint ingemiscūt, dimittūt supci/
lium & operato facie uix liberant unū oculū ad uidendū ue/
stis pulla, cingulū sacceū, & sordidis manibus pedibusq; ue/
ter solus, quia uideri nō potest æstuat cibo, his quotidie psal/
mus ille cātatur. Deus dissipat ossa omniū sibi placentium.
Tristiciā simulat & quasi longā ieunia furtiuis noctiū cibis
protrahūt. Pudet reliqua dicere ne uidear potius inuehi quā
monere. Oia hæc argumenta sunt diaboli. Imitare igit eum
potius cuius pallor ex ieuniis, æleemosinæ in pauperes, obse/
quiū in seruos dei, humilitas & cordis & uestiū, ac in cunctis
sermo moderatus. Trade quo q;te illi cuius sermo & habit⁹
& incessus doctrina uirtutū est. Nō cothurnatā affectes &
loquentiā nec more pueror⁹ argutas sentētiolas in clausulis
strues. Hæc præteriēs tetigi ut eruditis cōtentus aurib⁹ nō
magnopere cures quid imperitor⁹ de ingenio tuo rumusculi
iactitat. Sed prophetar⁹ quotidie medullas bibas. Quo & si
patricii generis inter monachos esse cœpisti, nō sit tibi tumo/
ris sed humilitatis occasio , ut imiteris filiū hoīs qui nō uenit
ministrari sed ministrare, nam quāto humilior tāto sublimi/
or es latet margarita in sordibus. Quantūcunq; enī te deie/
ceris humilior christo nō eris. Ideo quanq; mihi multor⁹ sum

coſcius delictorum & quotidie in oratōibus flexis genibus lo-
quar delicta iuuētutis meae ne in memineris domīe. Vnde ſciēſ
dictū ab apostolo, ne inflatus in superbia incidat in iudicium
diaboli. Et in alio loco ſcriptū eſt, superbis deus rēſiſtit, hu-
milibus aut̄ dat gratiā. Nihil ita a pueritia uitare conat̄ ſum
q̄ tumentē animū & erectā ceruicē dei cōtra ſe irā prouocā-
tem. Noui enī magistrū dominū, & deū meū in carnis humi-
litate dixiſſe. Discite a me q̄a mitis ſum & humiliſ corde. Et
ante per os Dauid cecniſſe. Memēto domine dauid, & om̄is
māſuetudinis eius. Et in alio loco legimus. Ante gloriā hu-
miliaſ cor uiri, & ante ruinā eleuaſ. Nihil enī ut crebro dixi-
muſ, tam periculouſum eſt q̄ gloriæ cupiditas & iactātia, &
tumēs animuſ conſcia uirtutū. Iccirco plus eſt animū depo-
ſuiſſe q̄ cultū. Difficiliuſ arrogātia q̄ auro caremuſ & gēmiſ
Nil itaq̄ pdeſt uile palliolū, fuſca tunica, corporis illuuiies,
ſimulata paupertas ſi noīs dignitatē opēribus deſtruas, ſi inter
ſordes & inopiā peccata non caueas. Fidele nāq̄ teſtimoniū
eſt ſi nō habet cauſas mentiēdi. Cui enī plus credit̄ abeo plus
exigitur. Potētes potēter tormēta patien̄, nec ſibi quiſq̄ de
corporis tantūmodo caſtitate ſupplaudat, cū etiā conuitū
in fratrem homicidii ſit reatus. Cadit quidē mūdus & ceruix
erecta nō flectitur. Pereūt diuitiae & nequaq̄ ceſſat auaritia.
Cōgregare q̄i multi festināt, quæ rursus ab aliis occupētur.

Cap. xxvi, de humilitate christi quē imitari debemus.

Hristus baptiſatur a ſeruo, & a deo filius appellatur
c inter publicanos meretrices & peccatores ad laua-
chrū uenit, & sanctior eſt baptiſta ſuo qui de cōclō ue-
nit in uterū, de utero in præſepe, de præſepe in crucē, de cru-
ce in ſepulchrū, de ſepulchro ad inferos, de inferis uictor re-
meauit ad cōclōs. Imitemur ergo ſaluatorē noſtrū quia ipſe

mitis & humilis pastor agnus & aries appellat, qui p nobis
imolatus est q ab Isaac cornibus tenet in sentibus, ex quo nil
hac humilitate sublimius, qui bethleē in hoc paruo forami-
ne cœloꝝ cōditōr natus est. Hic inuolutus pānis. Hic uisus
a pastoribus. Hic mōstratus a stella. Hic adoratus a magis.
In baptismo hūilitas christi, nostra est sublimitas. Illius crux
nostra uictoria, illius patibulū noster triūphus est. Cū igitur
lauachrū & crucis signū in frōtibus dæmon aspexerit cōtre-
miscet. Qui aurea capitolia nō timent crucē timent. Qui cō-
temnūt sceptra regalia & purpuras cæsarū & dapes christi-
anorū sordes tamē & ieunia ptimescūt, iubet enī christus ne
quis discipulorꝝ dicat q ipse est christus. Mira ratio nō uult
prædicari, qui gaudet intelligi, agnoscit amat, & odit ostēdit;
magis uult se inuentū esse q̄ perditū, ut uirtus sua illū nō fa-
uor manifestaret alienus. Quæ aut̄ maior potest esse clæmē-
tia q̄ ut filius dei, filius homīs nascere. Decē mensū fastidia
sustineret, partus expectaret aduentū inuolueretur pannis,
subiiceret parētibus per singulas adoleret ætates & post cō-
tumelias uocum alapas & flagella crucis quoq; nobis fieret
maledictū, ut nos a maledicto legis absoluere patri factus
obediens usq; ad mortē, ut id opere impleret quod ante ex
persona mediatoris fuerat depræcatus dicens, pater uolo ut
quomodo ego & tu unū sumus, ita isti in nobis cū unū sint.
Ergo quia ad hoc uenerat ut quod impossibile erat legi (q a
nemo in ea iustificabī) ineffabili misericordia uinceret publi-
canos & peccatores ad pœnitentiā puocabat. Vnde nouum
& mirabile est apud nos. Deus solus petentes se amat, solus
irascitur nisi peratur. Illo enī tēpore quo supplicia mereba-
mur deus argumentū saluatiōis ostēditur, ut intelligere pos-
semus quantum ualeret præstare nō leſus qui tantū donaret

prodest habetibus. Iusticia uero aliis, & miseris prodest, quae patre & fratre non nouit, sed nouit ueritatē, personā non accipit, sed deū imitatur. Discite ergo benefacere: uirtus enim discenda est, nec natura tantum bonū sufficit ad iusticiā, nisi quis eruditatur cōgruis disciplinis. Discenda est ergo iusticia & magistrorum terenda sunt limina. Sæcularis autē iudex acceptis muneribus condēnat insontem & reum liberat. Quod interdum de ecclesiæ principibus dici potest, q̄ propter munera lacerent legem & non perducunt iudicium ad finem.

Cap. xxviii. de fide, spe, & timore.

Spei definitio.
Si autē fides (ut inquit apostolus Paulus.) Est substantia sperandarū rerum quas speramus & index rerum quas non uidemus. Credere & fide quis debet, q̄ deus ea quae promittit potes est adimplere, & spem suā in futurum trāssferre, & tūc plena fide poterit ad ea quae promissa sunt facillime peruenire, hæc nobis uniuersa inuisibilia ante oculos ponit. Ad hæc ingressi diabolū & potestatē huius mūdi, & harū tenebrarū uniuersa deserimus, deo cū fiducia proximam. Credere enim & sperare necesse est quae deus iussit, cūq̄ diabolus in se ruerat abnegamus. Fidem spes sequit, itaq; de ipsa loquimur. Est igit̄ spes expectatio rerū omniū futurarū qua saluamur. Paulo scribēte apostolo. Spe enim salui sumus, spes autē quae uidetur non est spes. Quod enim uidet quis quid sperat, si autē quod non uidemus speramus per patientiam expectamus. Hæc in se habet timorē non illum cuius obliuisci, & quæ foras mittere quisquis in fide uiuit. Sed qui unus est, de spiritibus quibus impletus Esaias testatur. Exiit uirga de radice iesse & flos de radice eius ascendet, & requiescat super eū spiritus scientiae & pietatis, & replebit eum spiritus timoris domini, illū spiritū quæ David canit dicens. Timete dominū

iratus. Amemus & nos christū eiusq; semp̄ quāramus amplexus & facile uidebitur esse omne difficile. Breuia putabimus uniuersa quae lōga sunt. Quodq; beata dei genitrix a filio suo nō didicit cōelos fabricare, angelos creare mira deitatis insignia operari: sed tantū humiliari, cæterarūq; uirtutū documenta intra humilitatis custodiā cōgregare.

Cap. xxvii. de iusticia & uitæ reconstitudine.

Ciam de iusticia disseramus, quae est singularū rerū & personarū æquissima distributio quā qs obtinens & cui adhærēs uitā suā disposita & sine cōturbatiōe conseruat. Custodit in oībus æquitatē scit quid deo debeat, qd sanctis & quid æqualibus reddat, qd nō deneget potestatibus huius sæculi, qd sibi retineat, quid pximo cōpetat, qd alienis cōcedit aut cōgruit. Iustū est enī deū colere & diligere ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota uirtute. Sāctos & coeqles honorare, & tributa impēdere potestatibus supbū nō esse sed magis mitē & humilē, pximos tanq; se diligere, alienos & inimicos nō psequi odio sed amare. Subiectū esse prioribus uel ætate maioribus qa & dominus dū esset oīum dominus a Ioāne qui maior est in natis mulier, qa prior illo in natuitate hominū erat baptisator. Et sic adimpleri omnē iusticiā protestat. Ex hac misericordia nascitur obsequiū dei sicut generat, in his omnibus quisq; inuenitur, nō in merito in christo inuenitur permanere, quoniā hæc omnia ipse christus est. Paulus nos gloriosus informat, & instruit de christo dicens. Qui est nobis a deo iusticia & sanctificatio & redemptio. Item alio loco qui misericordia & pax & dilectio quem Agapem uocant. Iniquus enim si sequitur iusticiā negat iniuitatem. Stultus si sequatur dei sapientiā, negat stulticiam quodq; sapientia, fortitudo: temperantia & castitas solum

iusti eius, unde & beati efficiuntur. Eodē ptestante & dicēte.
Beatus uir qui timet dominū. Illū dicit timorē qui castus est
& pudicus. Quoniā timor domini castus (inquit Dauid) p/
manet in sāculū sāculi. Ergo duplex est timor, unus appetē
dus & alius fugiēdus. Est igit̄ timor appetēdus admonitio et
custodia oīm refū quas credimus aut speramus. Timēamus
enī iudiciū, quia speramus & metuimus dominū quia fortē
illū iudicē credimus. Vere nāq; uita est deū nosse timere eius
potentiā, amare pietatē. Timor nāq; uirtutū est custos. Se/
curitas ad lapsum facilis, si pauorē habueris sollicitus crīs, &
si sollicitus fueris. Leo in caulas ouiuū tuaꝝ intrare nō poterit.
quod ad præpositos ecclesiarū uel ad animæ custodiā ptinet
Qui cautus est & timidus pōt ad tēpus uitare peccata. Qui
securus est de iusticia repugnat: illiusq; auxilio destitut⁹ insi/
diis hostiū paret. Nunq; tuta est humana fragilitas, & quāto
uirtutibus crescimus, tātomagis timere debemus, ne de sub/
limibus corruam⁹. Si iuxta ecclesiasten radix sapiētiæ est ti/
mere deū. Fructus sapientiæ qs est nisi uidere deū aut diligit
qui nō inuitus aut necessitate aut legū metu facit bonum, sed
iccirco bonū est, ut mercedē bonā operis habeat.

Cap. xxix. de charitate & pace.

D charitatē nunc transitū faciamus: qā oībus maior
est inter cætera sic fateſ Paulus. Manēt aut̄ tria hæc.
Fides: Spes: & dilectio. Sed maior is dilectio ē. Ergo
dilectio uinculū aiorum casta, & sincæra, & sine emulatiōe,
charitas cōsummatio omniū mandatorꝝ, breuis oīm præce/
ptorū q̄ cū quis habuerit oīa habet sine hac in aliis remanet
imperfectus, & ut cognoscat uestra prudētia quantū charitas
ualeat, legitimus respōsum domini in euāgelio dicētis. Cū in/
terrogareſ, diliges dominū deū tuū ex toto corde tuo, & ex

tota aia tua, & ex tota uirtute tua. Et diliges pximū tamq
te ipsum, In his duob⁹ præceptis pēdet lex & pphetae. Vi
des in hac sola uniuersam leges causam pēdere, uere quisq;
hāc habet, Iam dei filius dici potest, ex hac sola poterat deo
similis esse cōsidera, q deū diligit deus (inquit Paulus) cū di
lexisset mundū, misit unicū filiū suum in similitudinē carnis
peccati, ut de peccato cōdēnaret peccatū in carne. Qui præ
ponit eam nobis rebus oībus dicēs. Et si locutus sum linguis
hominū & angelor^g, charitatē autē nō habeā. Factus sum si
cut clementū tinniēs aut cimbalus cōcrepans. Et si habuero
prophetiā & cognouero oīa mīsteria & omnē scientiā, & si
habuero fidē ita ut montes transferā, & si tradidero corpus
meū ita ut ardeā, charitatē autē nō habeā nihil sum. Char
itas magnanima est, charitas benigna est, charitas ratio æmu
latur, nō inflatur, nō agit perperā, nō irritatur, nō cōfundit,
nō quærit quæ sua sunt, nō cogitat malū, nō gaudet sup in
iusticia, gaudet autē ueritate, oīa sustinet, oīa credit, oīa spe
rat. Charitas nunq^u excidit nihil enī amātibus durū est, null⁹
difficilis est cupiētibus labor. Solus tamē ille amor pbabilis
est qui deo & uirtutibus animæ coaptat. Nihil est enī quod
nō tolleret qui perfecte diligit/qui autē clementiā nō habet,
nec indutus est uiscera misericordiæ & lachrymarū quāuis
spūalis sit nō adimpleuit legem christi. Vnde legi⁹ q**z** bēatus
Ioannes euāgelistā cū ephesi senex uix inter discipulor^g ma
nus deferret nihil aliud per singulas solebat pferre collectas
nisi filioli mei diligite alterutrū. Discipulis autē petētibus qua
re semp id diceret, respōdit, quia præceptū domini est, & si
fiat solū sufficit. Sed obsecro ne amicus qui diu querit uix in
uenitur difficile seruat pariter cū oculis mens amittat. Nam
amicitia quæ desinere potest nunq^u uera fuit. Vera nāq^z ami

citia nullo liuore in quanto auget numero tanto crescit & ro-
bore. Declina igit a malo & fac bonū, inquire pacē & perse-
quere eam nisi oderimus malū, bonū amare nō possumus,
quin potius faciendū est bonum, ut declinemus a malo. Pax
quærēda est ut fugiamus bella/nec sufficit eam quærere nisi
inuentā fugientēq; omni studio persequamur quæ exuperat
oēm sensum in qua habitatio dei est, ppheta dicēte. Et fac
est in pace locus eius, ifernus itaq; inter fratres diuidit, qcqd
igit separat iter fratres ifernus est dicēdus. Cōcordia enī par-
ue res crescūt, sic & discordia maxime delabunt. Pulchre igit
psecutio pacis dicit, iuxta illud apostoli. Hospitalitatē pse-
quētes ut nō leui usitādoq; sermone (& ut ita loquar) sūmis
labiis hospites inuitemus, sed toto mētis ardore teneamus,
quasi auferētes secum de lucro nostro atq; cōpendio.

Cap. xxx. de infirmis & pauperibus recreādis.

Si quis coeperit agrotare transferatur ad exedrā lati-
orē & tanto senū ministerio cōfoueatur, ut nec deli-
tias urbiū nec matris quærat affectū, nec liceat dice-
re cuiq; tunicā & sagū textaq; tunicis strata nō habeo. Itaq;
æconomicus uniuersa moderet ut nemo quid postulet ne-
mo dehereat. Seruias fratribus hospicium laua pedes, pau-
petibus & fratribus refrigeria exhibe, sumptuū manu pro-
pria distribue, quoniā quicquid habent clerici, pauperū est,
& domus eorū oībus debet ei se comunes. Susceptioni enim
peregrinorū & hospiciū inuigilare debent. Docet Salomon
misericordiæ operibus insistendū nec nostris fidendum uiri-
bus, sed a deo ei se auxilium flagitandū. Sed esto q; æqueris
pauperibus inopum cellulas dignāter introeas manus debi-
lium sis, aquā portes, ligna concidas, focū extruas. Sed ubi
uincula, ubi alapæ, ubi sputa, ubi flagella, ubi patibulum,

ubi mors. Cūq; hæc oia quæ dixi feceris ab Eustochio Pau-
laq; uiinceris. Hæc dico non quo de ardore tuæ mëtis quicq;
dubitë, sed quo currentë impellâ, & acriter dimicanti feruo-
rem augeâ.

Cap. xxxi. de pœnitëtia & misericordia dei.

Ripequeso occasionë & fac de necessitate uirtutë.
Nō querütur in christianis initia sed finis. Paulus ma-
le cœpit, sed bene finiuit. Iñde laudant initia sed finis
proditõe damnañ, & licet deus nō uelit morte peccatoris sed
ut cōuertatur & uiuat, tamē tepidos odit, & cito ei nauseam
faciūt. Cuiq; plus dimittitur plus diligit. Vnde meretrix illa
christi dilectrix in euägeliō baptisata lachrymis suis & crine
quo multos ante deceperat pedes domini terges salutata est.
Nō quidem habuit crispates mitras, nec stridetes calciolos,
nec orbes stibio fuliginatos, Nā quato scodior tato pulchri-
or. Quæ demū plorat ad crucé ungentū parat, quærif in tu-
mulo, ortulanū interrogat, pergit ad apostolos, reperte inu-
ciat, illi dubitat, ista cōfudit. Nō enī tam peccati crime arguit
q; uelox cōuersio in pœnitëtiae celeritate laudañ, nec deus co-
geret pœnitere si nō esset pœnitëtibus ueniā cōcessurus. Ni-
hil enī tam repugnat deo q; cor impenitës. Hoc solū crimen
est quod ueniā cōsequi nō potest præcipue quia nō iniustus
ut ppter multa mala paucor; obliuiscat bonor; imo de nul-
lo sic irasci de⁹ quā si peccator superbiat, & erectus & rigi-
dus nō flectatur in fletū, nec misericordiā postulet p delicto
Nihilq; sic offendit deū sicut erecta ceruix post peccata & ex
desperatiōe cōtemptus, unde & uos nō desperetis ueniā sce-
lerū magnitudine, quia magna peccata magna delebit pœni-
tentia, nā deus nō uult inferre supplicia sed terrere passuros,
ipseq; ad pœnitentiā prouocat ne faciat quod cōminatus est

demonū enī nullus est qui pareat oēs ad predā festini ueniēt,
ante faciē ipsorū uētus urens, & quicqd aspexerint, quicquid
uultui ipsorū obuiū fuerit urere desiderabūt & perdere. Sed
nec quīsq; per patientiā bonitatis dei de peccatorū suorū im-
punitate cōtendat, nec illū nō æstimet offendit, quia neccū
expertus iratū immo magna est ira quādo peccātibus nō ira
scitur deus. Vnde in Ezechiele ad Hierusalē. Iam nondū ira-
scar tibi zelus tuus recessit a me. Sed reuera deus hoībus nō
irascit; sed uitīs quāc cū in homine nō fuerint nequaq; punit.
Habet aut̄ ira dei mēsuras quantū & quāto tempore, & ob-
quas causas & quibus inferat. Iuxta illud quod scriptum est.
Cibabis nos pane lachrymarū in mēsura. Misericordiā igit̄
a deo cōsequitur qui se putat esse miserū. Nā deus qui nullis
uiribus superari potest, publicani tamen precibus uincitur.
Quāto ergo tēpore te errare nosti, quāto tēpore deliquisti,
tanto tēpore humilia teipsum deo, & satis facito ei in cōfessi-
one pœnitētiæ. Quoniā qui peccator est aliqua sorde macu-
latus de ecclesia christi nō potest appellari nec christo subie-
ctus dici. Igitur qui errauimus iuuenies emēdemur senes, iun-
gamus gemitus & lachrymas, copulemus culpā simpliciter
cōfitendo. Nam qui post lapsum peccatorū ad uerā pœnitē-
tiam se cōuertit cito a misericordiæ iudice ueniā impetrabit,
quoniā apud deū nō tam ualet mēsura tēporis q; doloris nec
abstinētia tantū ciborū q; mortificatio uitiorum. Sed & ma-
gnūm peccatū magnis diuturnis q; cruciatibus luii, culpaq;
leuis præsenti supplicio cōpensata sit. Et sic magnū peccatū
magna indiget misericordia. Cōclusit enī deus oīa sub pecca-
to ut oībus misereat. Sed frustra uoce assumitur si permanēt
opera, sed ne diutius pertrahā habeto pauca pro pluribus,
in quibus nō tam ordo queritur q; pfectus. Age ergo tu: caue-

eurre, festina age, ut in hac spiritualitate p̄ficiās, caue ne q̄p
accepisti bonū, incautus & negligens custos amittas. Curre
ut nō negligas, festina ut celerius cōprehendas. Nā cōepisse
multoꝝ est ad culmē perueniſe paucorꝝ. Tribuat tibi chriſtus
ut audias & taceas ut intelligas, & sic loquaris.

Sequit̄ Cap. xxxii. finis cōcludens in regula.

ET quoniā ita se natura habet, ut amara sit ueritas &
blāda uitia æſtimen̄, ut Paulus ait apostolus. Inimi-
cūs uobis factus sum uerū dicens. Vnde & quia sal-
uatoris dura uideban̄ æloquia, plurimi discipulorꝝ retror-
sum abierūt. Nō est mirum si & nos ipsi uitiiis detrahētes of-
fendimus plurimos. Disposui tamen naſum ſecare fetentem
timeat qui ſtrumosus eſt. Quid tamē ad te qui intelligis te in-
nocentē nemo reprahēdat q̄ aliquos aut laudamus aut car-
pimus, cū & in arguendis malis ſit correptio cæterorꝝ. Et in
optimis prædicandis boni ad uirtutū ſtudia concitent̄. Nos
enī ut ſcitis hebreorꝝ lectione detēti, in latina lingua rubiginē
obduximus intantū ut loquétibus quoq; ſtridor quidā non
latinas interſtrepat. Vnde ignosce ariditati, & ſi imperitus
ſum ſermone inquit apostolus, ſed nō ſciētia illi utrūq; non
deerat, & unū humiliter renuebat. Nobis utrūq; deeft quia
& quod puri plausibile habueramus amifimus, nec ſcientiā
quā uolebamus cōſecuti ſumus, iuxta Eſopianam fabulam.
Dum magna ſectamur etiā minora perdeſtes. Non plonga-
buntur ultra, ſermones mei quoſcūq; loquor. Ea ppter mo-
neo & flens gemēſq; cōteſtor, ut dum huius mūdi uiā cur-
timus nō duabus tunicis. i. dupliči animo uestiamur, nō calci-
amentorꝝ pedibus uidelicet operibus prægraueſmur, non di-
uitiarum onera ad terrā præmāt. Nō uirgæ hoc eſt potētia
ſecularis quærat auxiliū non pariter & christū uelimus ha-

bere & sacerdū. Sed p breuibus & caducis æternā succedāt.
Sed & precor qui fideles estis ut ita uitam uestrā & conuer-
sationem seruetis ne in ipso uel in ipsi scandalū patiamini uel
aliis scandalū faciat, sed sit in uobis summi studii summæq;
cautelæ ne quis in hāc sanctorū cōgregationē pollutus intro-
eat ne quisquis iebuseus habitet in uobis. Dominus Iesus cō-
terat sathanā sub pedibus uestris & incolumes uos & plixa
ætate florētes christus deus noster tueatur omnipotēs. Sed
& spiritus sanctus nobis præstare digneſt, ut in hoc sacerdūlo
factores mandatorū suorū effecti, in huius uitæ agone pbatū
& fideles inuenti, spiritualibus fructibus dilatati his cōtinē-
tibus mereamur adiungi. Ipsi gloria & imperiū cum eodem
spiritu sancto in cuncta sacerdūla sacerdūloꝝ. Amen. Fiat. Fiat & ad hunc finis. Fiat.

Finit Aureola sancti Hieronymi.

Viennæ Pannoniæ per Hieronymū Vietorem, & Ioannem
Singreniū impressum. Expensis Leonardi Alantsee
ciuis Viennen. Tertio Calendas Augusti.
Anno. M. D. XI.

a b e f k Duerni.
c d g h i Triterni.

SANCTVS STANISLAVS

